

BERXWEDAN

HER TİŞT Jİ BO ENİYA RİZGARIYA NETEWA KURDİSTAN

Sayı 42 / 15 Kasım 1987 / 2.50 DM

KURDİSTAN ULUSAL KURTULUŞ SAVAŞI BÜYÜK BİR ATILIMLA GELİŞİYOR

Botan ve Mardin cephele-
rinde sömürgeci güçlere dar-
be üstüne darbe vuruluyor. Kör-
kandil Dağı'nda 1 helikopter dü-
şürüldü. Uludere'de 25 asker,
Siirt'te 30 kontr-gerilla timi ve
çok sayıda asker, Erüh-Şirnak
arasında 1 yüzbaşı, 1 üstge-
men, 1 astsubay ve 6 asker im-
ha edildi. Nusaybin'de düşman
panik içinde. 1 yüzbaşı ve 2 as-
ker intihar etti. ARGK birliği 3
milisi öldürdü. Paniğe kapılan
köy korucuları birbirlerine gir-
di. Çatışmada 6 korucu öldü. Şır-
nak'ta 1 MIT ajanı cezalandırıl-
dı, 40'a yakın genç ARGK saf-
larına katıldı.

Sömürgeciler büyük bir
korku ve panik içerisinde. Dü-
zenlenen yoğun operasyon-
lar da amacına ulaşmıyor.

Kontr-gerilla birlikleri, birçok yerde kendilerini ARGK birlikleri olarak tanı-
tıp halka baskı uyguluyorlar. Böylece halkı taciz etmek istiyorlar. Tüm bu oyunları da boşa çıkıyor.

Ulusal kurtuluş savaşımız büyük bir atılımla gelişmesini sürdürüyor. Kitleler mücadeleye
bütün güçlerini seferber ederek katılıyorlar.

Ayrıntılı haberler 3. sayfada

CUDİ DAĞI'NDA ÇATIŞMA

7 ARGK Savaşçısı Kahramanca Bir Direniş Sergiledi

Cizre'den Şirnak alanına
geçiş yapmak isteyen bir ARGK
birliği ile sömürgeci birlikler
arasında Cudi Dağı'nda çatış-
ma çıktı.

Az sayıdaki gerilla gücüne
karşı büyük bir kuvveti, heli-
kopterler desteğinde harekete
geçiren sömürgeciler, ARGK
savaşçıların gösterdiği kahr-
ramanca direniş karşısında
büyük bir hezimete uğradı.

ARGK birliğinin yerini, ya-
pılan bir ihbar sonucu tespit
eden sömürgeciler, gündüz-
den de yararlanarak, kısa bir
süre içerisinde alana büyük
bir güç yığdılar. ARGK savaş-
çıları düşmanın tüm umudunu
yaptığı teslim ol çağrısı-

na direnişle karşılık verdiler.
Saatlerce göğüs göğüse sü-
ren çatışma neticesinde 7 ARGK
savaşçısı kahramanlık destan-
ı yaratarak şehit düştü. Söm-
ürgeciler, büyük güçlerine
rağmen, 1 üstgeçmen ve onlar-
ca asker ölü ve yaralı olarak
kayıp verdiler.

Sömürgeciler olayı çarpıt-
arak, "Üst düzey yöneticileri
nuruldu" biçiminde verdi. Söm-
ürgecilerin yalanı çok geç-
meden açığa çıktı. Bu yalanla-
ra zaman zaman başvurulan sö-
mürgeciler, kitleler üzerinde
moral bozukluğu yaratmak ist-
iyorlar. Ancak bu oyunları da
diğerleri gibi tutmadı.

Mersin Cezaevinde Direniş

7 Kasım tarihinde PKK ta-
raftarı 40 savaş esiri, yapılan
işkençe uygulamalarını ve tek
tip elbiseyi protesto etmek için
direniş geçti.

Savaş esirleri, direnişle-
rinin, üzerlerinde uygulanan
baskıları olduğu kadar, dışarı-
da ARGK savaşçıları ve
Kürdistan halkı üzerinde yü-
rütülen katliamları da protes-
to etmeye amaçladığını açık-
ladılar.

Direniş günü tek tip elbise-
leri giymeyerek eşofman ve pi-

jamalarla dolaşan savaş esir-
leri, istekleri kabul edilene ka-
dar eylemlerini devam ettire-
ceklerini söylediler.

Direniş karşısında büyük
bir paniğe kapılan sömürgeci
yöneticiler, direniş katılan
savaş esirlerini hücrelere al-
dılar. Savaş esirlerinin ailele-
ri ve yakınları yaptıkları açık-
lamalarda baskı ve işkençenin
uyulandığını belirttiler.

Mersin cezaevinde PKK'lı
savaş esirlerinin başlattığı di-
reniş halen devam ediyor.

Bonn'da Yurtseverlerin Kararlılık Yürüyüş ve Mitingi

Alman Savcılığı Gaspettiği 700 bin DM ve
Eşyaları Sahiplerine Geri İade Etti

Bu Sonuca Yolaçan Alman Burjuva Hukuku Değil, Kürdistanlı Yurtseverlerin Ardı Arkası Gelmeyen Kararlı Direnişleri Oldu

Alman yönetimi, hiçbir gerekçe göstermeden baskılara
başladı, baskınlar gerçekleştirdi, tutuklamalar yaptı, teşhirler
geliştirdi. Bile bile hukuk yasalarını çiğnedi. Gerçekte yapılan-
lar, Türk sömürgeci faşizmi adına yapıyordu ve hedef de Kür-
distan halkının kendisiydi. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadele-
sinin öncü güçleri hedeflenerek, halkımıza karşı bir savaş
yürütülüyordu.

Şimdi de Alman yönetim yetkilileri gasp edilenleri geri veri-
yorlar. Yine kendi hukukları ile alay ettiler. Buna zorunlu kaldı-
lar. Yurtseverler direndiler. Geri adım atmadılar. Bir daha
ortaya çıktı ki, haklı bir dava, hele yüce bağımsızlık davası
yolunda direnen bir halkı yenecek hiçbir güç olamaz.

Haberi 4. sayfada

Feyka-Kürdistan'ın çağrı-
sına uyan yaklaşık 1500 kadar
Kürdistanlı yurtsever kitle, 7
Kasım 1987 tarihinde Alman-
ya'nın başkenti Bonn'da gör-
kemli bir miting ve yürüyüşte
bir araya geldi.

Miting, Alman yönetiminin
TC ile ortaklık halinde Kürdi-
stanlı yurtseverlere yönelik
saldırılarına, anti-demokra-
tik uygulamalarına, gaspına
ve TC'ye artan amaçlı askeri,
siyasal yardımlarına karşı
düzenlendi.

Yürüyüş ve miting, ERNK'-
nin çağrısıyla yurtseverlerin
Avrupa genelinde 20 Ekim
1987 tarihinde başlatılan siya-
sal eylemlerin son bir hal-
kasını oluşturuyordu.

Yürüyüş notları 3. sayfada

● Kürdistan yurtseverleri-
nin kararlılığı; Alman yönetimi-
nin anti-demokratik ve gaspçı tu-
tumuna karşı direnişler kasım ayın-
da devam etti. Stuttgart'ta par-
lamento binası, Hamburg'da Stern
dergi binası, Hannover'de Aşağı
Saksonya Eyalet Meclisi işgal
edildi

● Açık grevi amacıyla ula-
şarak sonuçlandı

● İşviçre yetkililerinin anti-
demokratik tutumu: Kürdistan
yurtseverlerinin yasal miting zor
kullanılarak engellendi

● Emmerich ve Göpping-
en'de ERNK ile dayanışma ge-
celeri yapıldı

HABERLERİ 3. 4. VE 5. SYF.

İÇİNDEKİLER

Okuyucu Mektupları	8-9
Dış Basında Kürdistan	14
Dünya Haberleri	15
Bulgaristan'da Osmanlı Ege- menliğine Karşı Direniş ...	16
Kürdistan Kadını ve Cezaevi	17
Kültür-Sanat-Edebiyat (Sefkan'ın Anısına)	18

ULUSAL KONGREYE DOĞRU

**Yekitiya Jinên
Welatparêzên
Kurdistan (YJWK)
Program Taslağı'nı
yayınliyoruz**

**YEKİTİYA JİNÊN
WELATPARÊZÊN
KURDİSTAN
(YJWK) KURULDU**
ORTA SAYFADA

OKUYUCUYA

Berxwedan, yeni bir yayım yı-
lına daha giriyor.

1987 yılıni geride bırakmaya
az bir zaman kaldı. Ulusal kurtu-
luş mücadelemizin dev atılım-
larla geliştiği bu yılda, gazete-
miz Berxwedan yayım ilkesinin
de bir gereği olarak, Kürdistan'-
da gelişen bağımsızlık savaşının
sesini yansıttı; ıçte ve dışta bu-
na yönelik olarak geliştirilen
komplolara karşı süreklî bir
mücadele yürüttü, ulusal kurtu-
luşun sesi olmaya çalıştı.

Berxwedan, görevlerini daha
güçlü bir şekilde yerine getir-
mek için, okuyucularının da yak-
kın ilgi ve desteği ile 15 günlük
olarak çıkmaya başladı.

Şimdiye kadar olduğu gibi,
bundan sonra da Berxwedan,
okuyucularının katkıları ile da-
ha da güçlenecektir.

Yeni yılda daha güçlü bir Ber-
xwedan için görüş, öneri, eleştiri
ve değerlendirmelerinizi beklî-
yoruz.

BERXWEDAN

KURDİSTAN'DA GÖÇLER; NEDEN VE SONUÇLARI - III

"İttihat-ı Terakki'de örgütlenen komisyoncu-komprador
Türk paşaları 1908'de iktidar oldular. Bu, burjuva devriminden zi-
yade bir darbeydi. 1908 dönemi Kürt halkı üzerindeki baskıların
ve göç ettirmelerinin daha sistemli hale geldiği bir dönemdir...
1916'da Diyarbakır, Muş, Bitlis ağırlıkta olmak üzere Kürdi-
stan'ın merkezi alanlarından 700.000 Kürt Türkiye'ye mecburi
göçe tabi tutuldu. Çok azı Ankara ya da Konya'ya varabildi,
gerisi Toroslara varamadı. Hastalıklardan, açlıktan ve Türk asker-
lerinin saldırılarıyla kırıldı..."

YAZISI 10. SAYFADA

Halkımız Devrim Döneklerinden ve Hainlerden Mutlaka Hesap Soracaktır

Son günlerde Türkiye'de dikkatle ele alınıp değerlendirilmesi gereken siyasal gelişmeler yaşandı. Önce Türkiye'nin sol güçleri arasında değerlendirilen TKP ile TİP birleşti. Bu birleşmenin üzerinden daha birkaç gün bile geçmeden "yeni parti"nin onur başkanlığına getirilen Behice Boran öldü. Belli bir süreden beri yurtdışında mülteci yaşamını sürdüren ve vatandaşlıktan çıkarılan Behice Boran'ın cenazesi Özal hükümetinin icazetiyle ve özel bir uçakla Türkiye'ye götürüldü. Sadece bununla da yetinilmedi: Boran için TBMM önünde resmi devlet töreni düzenlendi. Düzen partilerinin bir araya geldiği cenaze töreni sonunda Türk bayrağına sarılmış olarak taşınan Boran'ın tabutu toprağa verilirken, Türk solu'nun faşist rejimin platformunda yer alması için de kapılar açılmış oldu.

Behice Boran'ın ansısına en büyük saygısızlık kendi partisinin ve ortağı olan TKP'den geldi. Boran'ın cenazesi bu partiler tarafından Evren-Özal rejimi ile yapılan hainane uzlaşmanın bir aracı olarak kullanıldı. Boran'ın cenazesinin Türkiye'ye götürülmesi, Türkiye'ye politik ceset akınına giderek hızlandırdı. 12 Eylül faşist-askeri darbesi ertesinde tam bir siyasal kadavra durumuna düşen güçlerden meşruteman Evren-Özal rejiminin uzattığı yardım eli TKP ve TİP tarafından sınıksız bir biçimde tutuldu. Cenaze töreninin ardından TKP ve TİP'in genel sekreterleri olan Haydar Kutlu ve Nihat Sargın, düzenledikleri bir basın toplantısında Türkiye'ye döneceklerini ve TBKP'nin resmi kuruluş çalışmalarını Türkiye'de sürdüreceklerini açıkladılar. Legalleşme doğrultusundaki bu çabalara ve çalışmalara yurtdışında siyasal göçmen statüsüyle yaşayan öteki gruplar da katıldı. TKP ve TİP'in bu yöndeki girişimlerine eski Aydınlik çevrelerinden TSİP'e, işbirlikçi-tekelselci burjuvazinin gözde temsilcisi Sakıp Sabancı'dan Milli Güvenlik Kurulu'na kadar pek çok siyasal kurum ve kişiden destek ve hoşgörü mesajları geldi. Faşizmin borazanı olan Türk burjuva basını da sözkonusu girişimi destekler nitelikte bir tutum takındı.

Legalleşme sorunu, kuşkusuz sadece TKP'nin ve TİP'in sorunu değildir. 12 Eylül faşist rejiminin mevcut platformunu meşruteman kabul ederek, sınırları önceden çizilmiş bu platform içinde yer alma kavgası yürütenler hemen hemen Türkiye'nin bütün "sol" gruplarıdır. Burjuva anlamda da olsa demokrasinin kısıntısının bulunmadığı ve halk kitleleri üzerinde her türlü faşist uygulamanın denendiği bir ortamda demokrasinin sınırlarını genişletmek üzere huruç edenler, sağdan ve "sol"dan aşırı uçlarıyla birlikte Türk solu'nun kendisidir. 12 Eylül faşist-askeri darbesinin ardından yoğun bir tasfiyecilik sürecini yaşayan Türk solu, meydana gelen son gelişmelerle birlikte esas olarak faşist rejimi sol'dan tamamlayan bir unsur haline gelmiştir. İdeolojik ve politik planda Türk solu'na egemen olan tasfiyecilik, artık pratik planda da tamamlanmak üzeredir. Rejimin kendi eliyle çizdiği sınırlar içinde siyaset yapmak üzere kolları sıvayanlara, eskinin kimlikleri bilinen "Kürtçüleri" ile işbirlikçi-reformist Kürt küçük-burjuva çevreleri de dahildir. Evren-Özal rejimi bu çevrelere de yaşam olanağı tanımlamakta ve bu güçleri yedeğine alarak karşı-devrim cephesini güçlendirmeye çalışmaktadır. Bütün bu gelişmeler devrim cephesi karşısında sıkışan karşı-devrimin kendisini güçlendirme ve yenileme çabalarının bir parçasıdır; çözülen ve dağılma sürecine giren Türk egemenlik sisteminin kendisini restore etme çabalarının bir sonucudur.

Hemen belirtmek gerekir ki, TKP'nin tasfiyeciliği yeni bir olgu değildir. Mustafa Suphi ve yoldaşlarının Mustafa Kemal'in direktifi ile katledilmelerinden sonra "sol" Kemalizmin denetimine geçen TKP, Türk solu'nun on yıllar boyunca yaşadığı tasfiyecilik geleneğinden birinci dereceden sorumlu olan bir güçtür. Gerçekten daha o dönemden beri TKP'nin adından başka komünizm ve devrimle hiçbir bağı kalmamış, yurtdışında Kemalizmin temsilciliğini yapan bir güç olarak varlığını sürdürmüştür. Yurtdışında yaşanan siyasal mültecilik koşulları TKP'ye kendi gerçek kimliğini maskeleyen olanağı tanımış, sosyalist ülkelerle mevcut ilişkilerini gerici karakterini gizleyen bir aracı olarak kullanmıştır. Kendi başına mülteci yaşam koşulları TKP'nin işbirlikçi ve uzlaşıcı niteliğini gizleyen bir örtü olmuştur. Bu nedenle bir bakıma mevcut TKP ve onun liderlerinden dönek olarak bahsetmek de yerinde bir tanımlama olmayabilir. Çünkü mevcut TKP ve onun liderliği dönek sıfatını kazanacak kadar devrim ve komünizm davası ile ilişkili olmamıştır. Bir siyasal mevta haline gelmiş TKP ve liderliği için, dönek sıfatı bile kendi içinde yerginin de ötesinde övgüyü barındırmaktadır. Oysa TKP buna layık değildir. Bir lanet gibi yakasına yapışan dönek sıfatına rağmen, örneğin Kautsky'nin bir devrimci olarak yaşadığı dönemde işçi sınıfı davasına yaptığı katkılar-

dan bahsetmek mümkündür. Ancak aynı şeyleri TKP ve Haydar Kutlu için söylemek doğru olmayacaktır.

Türkiye siyasal arenasında yaşanan gelişmeler, Kürdistan'da PKK önderliğinde yükselen ulusal direniş savaşının gelişimiyle doğrudan bağlantılıdır. Kürdistan'daki silahlı direniş savaşı faşist rejimi her yönüyle çıkmaz içine sokmuş, uyguladığı bütün karşı-devrimci taktikleri işlemez kılmış ve iflas ettirmiştir. Elbette iflas eden sadece belli taktik uygulamalar değil, bizzat Türk egemenlik sisteminin kendisidir. Silahlı direniş mücadelemiz karşısında faşist-sömürgeci Türk burjuvazisinin Kürdistan sorununa ilişkin olarak izlediği inegalor mantığı yerle bir olmuş, burjuvazi Kürdistan gerçekliğini ve Kürdistan toprakları üzerinde yükselen direniş savaşı gerçeğini kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu temelde kendi çıkarlarını tehlikeye düşürmeyecek şekilde soruna çözüm aramakta; işbirlikçi ve otonomici güçlerle diyalog içine girilerek, devrimci çözüm yöntemi bastırılmak ve dışlanmak istenmektedir. Türk burjuvazi Kürdistan sorunu karşısında sürdürdüğü inkarcı yaklaşımını terkederken, aynı şekilde görünürde sosyalizm düşmanlığını da bir kenara bırakmakta ve sözümona bir komünist partisinin kuruluşuna izin vermektedir.

Kendi çözülüş ve çöküş aşamasında Türk siyasal egemenlik sisteminin böylesi bir yönelim içine girmesi bile, kendi başına bu yönelimin gerçek niteliğini görmek için yeterlidir. Gelişmesi döneminde dahi komünizm ve işçi sınıfı düşmanlığında sınır tanımayan, sosyalist sisteme karşı tamamen ikiyüzlü bir politika izleyen, Kürdistan gerçeğini inkar eden ve Kürdistan'daki her türlü ilerici-demokratik kırırdanışı karşı-devrimci terörle bastırarak Kemalizmin, kendi günbatımı koşullarında bu tür bir dönüş yaparak demokratikleşmesi düşünülemez. Böylesi bir tutum Kemalizmin kendisini inkar etmesi olacaktır. Ve bu da asla mümkün değildir. Kemalizmin karakterinde herhangi bir değişiklik olmamış, tam tersine kendi karşıtının gelişmesine paralel olarak gerici ve karşı-devrimci özellikleri alabilirdiğine yoğunlaşmıştır. Günümüzde tepeden tırnağa azgın bir faşist diktatörlük biçiminde vücut bulan kemalist TC'yi birkaç gün içinde demokratik bir devlet olarak ilan eden TKP, 12 Eylül faşizminin halklarımıza karşı işlediği insanlık dışı suçlara ortak olmaktadır. Emekçi halklarımız TKP'nin 12 Eylül faşizmiyle yaptığı suç ortaklığını asla kabul etmeyecektir.

Mustafa Suphi ve yoldaşlarının katledilmelerinden sonraki TKP tarihi utanç verici olaylarla doludur. Bu ibret verici olaylardan biri de TKP Genel Sekreteri Vedat Nedim Tör'ün örgüt arşivini sırtlayarak polise teslim etmesidir. 1925 yılında Vedat Nedim'in kendiliğinden polise teslim olmasıyla sergilenen ihanet farklı tarihsel koşullarda ve en üst düzeyde tekrerr edilmektedir. Vedat Nedim'in yerini bu kez Haydar Kutlu almıştır. O tarihten bu yana TKP'de önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Ankara'ya teslim olmaya giden Haydar Kutlu'nun arkasında örgüt olarak TKP'nin desteği vardır. Politik mevta Kutlu Ankara'nın yolunu tutarken, sırtında TKP'nin şahsında Türkiye solu'nun tabutunu da götürmektedir.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin dayatmasıyla ve faşist-sömürgeci Türk devletine indirdiği darbelerle ortaya çıkan durum yeni solun doğuşunun da başlangıcıdır. Bu nedenle gelecek hakkında karamsar olmak kesinlikle doğru olmayacaktır. Tersine geleceğe umutla bakmak gerekir. Günümüzde 12 Eylül faşizmiyle fiilen uzlaşan ve rejimin içinde erimeyi kabullenen on yılların oportünizmi ve tasfiyeciliğidir. Artık Kemalizmin kuyrukçusu "sol" ölmüş, ihtilalci ve uzlaşmaz solun gelişmesinin önü açılmıştır. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi faşist Türk sömürgeciliğine vurdukça yeni solun sağlıklı doğuşunu hızlandıracak, Türkiye halkının gerçek devrimci öncülerine en büyük enternasyonalist desteği sunacaktır.

Gelişme kendi doğal seyriyle izlenmiştir. Oluşan oportünizm faşizmle uzlaşmıştır. Sosyal-şoven solun kendi ölüm fermanını imzalamasına anlamına gelen bu tutum direnişin zaferidir. Devrimin yer süpürücüsü görevinin başındadır, ve 60 yıllık pisliklerle doldurulmuş Aguias ahırlarını temizlemektedir. Temizlik hareketi devam edecek, halklarımız sosyalizm hainlerinden ve döneklerinden mutlaka hesap soracaktır.

BOTAN CEPHESİNDE SÖMÜRGEÇİLER AĞIR KAYIP VERDİ

Yoğun eylemlilik biçiminde Botan alanında gelişen ulusal kurtuluş savaşı yeni mevziler kazanıyor. Sömürgeçiler büyük bir panik içerisinde varlıklarını korumaya çalışıyorlar. 1987 yılı baharı ile birlikte Botan alanında yaygınlaşan ulusal kurtuluş savaşımız gelişimini güçlü bir şekilde devam ettiriyor.

Uludere, Şırnak, Eruh gibi alanlarda sömürgeci ordu birliklerine, kontr-gerilla timlerine ağır kayıplar verdirildi.

ULUDERE: Ekim ayının sonlarında gerçekleştirilen bir pusuda düşman bölüğünün büyük bir gücü imha edildi.

ARGK gerilla müfrezesinin gerçekleştirdiği eylemde, düşman birliği karşı koyma fırsatını bulamadan safdışı bırakıldı. Gerillaların yoğun ateşi ile karşılaşan düşman birliği 25 ölü ve 3 yaralı olarak kayıp verdikten sonra geri çekilmek zorunda kaldı.

ERUH-ŞIRNAK: Gerçekleştirilen diğer bir pusula eyleminde ise 9 düşman askeri ve 1 subayı ölümlü cezalandırıldı.

Düşmanın operasyon birliğine pusula kuran gerillalar, çıkan çatışma sonucu 1 yüzbaşı, 1 üsteğmen, 1 çavuş ve 6 askeri imha ettiler. Gerillaların kayıp vermediği eylemde düşmandan önemli sayıda mühimmat ve teçhizat ele geçirildi.

SİİRT: Alanın dağlık kesiminde gerçekleştirilen başka bir pusula eyleminde de sömürgeci kuvvetler şimdiki kadar gerçekleşen en ağır kayıplarını verdiler.

Aynı tarihlerde operasyona çıkan ve içinde çok sayıda kontr-gerilla elemanının da bulunduğu bir birliği pusula kurdu. Gerillaların kurduğu pusuya düşen düşman birliği panik içerisinde çok sayıda ölü ve yaralı vererek geri çekildi.

ARGK birliklerinin ağır makineli silahlar kullandığı çatışmada ilk belirlemelere göre 30 kontr-gerilla timi ve çok sayıda asker ve subay imha edildi. Yöreden alınan haberlere göre, sömürgeçilerin bütün gün ölü ve yaralıların taşıdığı belirtilmektedir.

ŞIRNAK: Yoğurtçu köyüne 12 Kasım günü baskın düzenleyen bir ARGK birliği köyde toplantı yaptı. Bir MİT ajanını idam etti. Köy gençlerini askere aldı.

Gece saatlerinde köye gelen ARGK birliği bütün köy halkını köy meydanında topladı. Burada MİT ajanı olarak köyde görevlendirilen ilkokul öğretmeni Şenol Akal'ı yargıladı. Bu ajanın şimdiki kadar işlediği bütün suçları köylülere açıklayan ve cezasının ne olması gerektiğini soran ARGK birliğine, toplantıya katılan bütün köylüler aynı cevabı verdiler: İdam edilsin...

Yapılan yargılamanın sonuçlanması ve köylülere yönelik yapılan konuşmanın ardından MİT ajanı köy meydanında idam edildi.

Ayrıca ARGK birliği, ERNK'nin askerlik yasası gereğince, durumu uygun ve askerlik yapacak yaşa gelmiş olan gençlerden gönüllü olan 6'sını, ulusal kurtuluş askeri olarak saflarına aldı.

ARGK birliği, halkın coşkun alkışları, sloganları ve sempatisi arasında köyden gücünü daha da arttırmış olarak ayrıldı.

Aynı gece Şırnak'ın Araköy'ne de başka bir gerilla grubu tarafından baskın gerçekleştirildi.

Araköy'nde köylülerle toplantı yapan gerillalar yurtseverlere düşen görevler, ulusal kurtuluş savaşımızın içinde bulunduğu süreç, faşist Türk devletinin geliştirdiği özel sa-

vası üzerine geniş açıklamalarda bulundular. Ayrıca toplantıda ERNK, ARGK bildiri-leri, pulları ve afişleri ile şerhitletiren posterleri köylülere dağıtıldı.

Bu köyden de askerlik yasa-sası gereğince 3 kişiyi yanlarına alan gerillalar, toplantının sonuçlanması ile ERNK bayrağı ve ARGK sancığı ile birlikte, yeni eylemlere doğru köyden ayrıldılar.

PERVARI: Kasım ayının ilk haftasında Körkandil Dağı'nda, ARGK gerilla takımı ile düşmanın operasyon birliği arasında çıkan çatışmada askeri bir helikopter düşürüldü. Göğüs göğüze süren çatışmada, ayrıca düşman birliği de ölü ve yaralı olarak kayıp verdi.

13 Kasım günü Pervari'ye bağlı Osyan köyüne baskın düzenleyen ARGK gerilla birliği, köyde toplantı yaptı, çetelerin silahına el koydu, 22 genci askere aldı.

Gece saatlerinde köye baskın düzenleyen gerillalar, köylülere ve çetelere köy meydanında toplanma çağrısını yaptı. Bu çağrı üzerine köylüler ve çeteler silahlarını bırakarak köy meydanında toplandılar. Köylülere yönelik yapılan konuşmada, ARGK birliği çeteleri teslim olduklarından dolayı ve bir daha silah almaya-caklarına, düşmanlık yap-mayacaklarına dair söz ver-melerinden dolayı affettiler.

Daha sonra, köy gençlerinden ARGK saflarına katılmak isteyen gençlerden durumu uygun olan 22 genci yanlarına alan ARGK birliği, çetelere ait 43 kalaşnikofa ve bu silahlara ait şarjör ile mermilere de el koydular.

Köylülerin yoğun coşkusu, "Biji PKK, Biji ERNK, Biji ARGK" sloganları ile ARGK birliği köyden ayrıldı.

ARGK gerillalarının Kürdistan'ın çoğu alanında, fiili denetimi arttırmaktadır. Sömürgeçilerin çarpıtma ve yoğun operasyonlarına rağmen bu gerçek görülmektedir. Bu alanların başında Şemdinli gelmektedir. Gerillalar sık sık yollara barikatlar kurmakta, aramalar yapmakta ve toplantılar gerçekleştirmektedirler. Yukarıdaki ve alttaki fotoğraflar eylül ayında yapılan bir yol kesme eylemini görüntülemektedir.

Gerillaların köylülere iyi davranışları ve köylülerin gerillalarla hemen kaynaşması, düşmanın propagandalarının asılsızlığını açık göstermektedir.

NUSAYBİN'DE YOĞUN EYLEMLİLİK DEVAM EDİYOR

Nusaybin alanında son dönemlerde büyük bir artış kaydeden eylemlilik hızını devam ettiriyor. Sömürgeci ordu birliklerine ve hain milislerle karşı yoğun bir şekilde devam eden eylemler sonucu, sömürgeci orduda büyük bir çöküş yaşanıyor. Daha önceleri de birçok askerin şok geçirdiği, bazı subay ve askerlerin intihar ettiği Nusaybin'de ordu-daki bu dağılma devam ediyor.

Yoğunlaşan eylemler karşısında büyük bir korkuya kapı-

lan düşman gücü, kendi içinde bile düzenini korumaktan aciz bir durumda. Son alınan haberlere göre 1 yüzbaşı ve 1 asker intihar etti. İntiharın nedeni, her gün yaşadıkları ölümler korkusudur. ARGK gerillaları karşısında savaş gücünü yitiren orduda sifra düşen moral sonucu subay ve askerlerde bunalmış başgösterdi. Nusaybin'den alınmalarını isteyen yüzbaşı ve askerler tayinleri çıkmadığı için intihar ettiler.

Nusaybin yöresinden aldığımız diğer bir habere göre, Nusaybin belediyesinde taş kırma işini üstlenen müteahhit Ahmet Alkan, ARGK gerillalarının yaptığı uyarıya uyarak görevinden istifa etti.

Nusaybin'de gerçekleştirilen diğer bir eylemde ise Nebile köyü koricularından 9'u imha edildi.

Gece saatlerinde köye baskın düzenleyen ARGK birliği ile köy koricuları arasında çatışma çıktı. Çatışmada koriculardan 3'u ARGK birliği tarafından öldürüldü. Bunun üzerine paniğe kapılan ve şarşoran koricular, ARGK birliğinin geri çekildiğini farket-

meyerek birbirleriyle çatışmayı devam ettirdiler. Uzun süren çatışma sonucu 6 korucu daha öldü.

Ovacık-Sarıtaş'ta Toplantı

Ovacık'a bağlı Sarıtaş köyüne baskın düzenleyen ARGK birliği köyde toplantı gerçekleştirdi ve köy okulunu ateşe verdi.

Köylüler meydanında toplanarak, köylülerle çeşitli konularda konuşmalar yaptılar. Toplantı ardından okula benzin dökererek ateşe verdiler. Daha sonra ARGK birliği köyden ayrıldı.

SÖMÜRGEÇİ OPERASYONLAR YOĞUNLAŞTI

Faşist ordu birliklerinin ve milis çetelerin ARGK birliği karşısında tutanamaması ve her gün dağılması karşısında, sömürgeci yetkililer ayakta kalmak için büyük bir çaba harcıyorlar.

Artan kayıplarını azaltmak ve orduyu ayakta tutmak için operasyonlara yoğunluk veren sömürgeçiler Eruh, Şırnak, Uludere, Çukurca vd. bazı yörelere yeni birlikler sevk ederek kitleler üzerinde baskılarını arttırdı. Halk üzerinde yoğun bir baskı, işkence uygulayan sömürgeçiler, ARGK birliklerine katılmalarını ve destek olmalarını engellemeye çalışıyorlar.

Sömürge Valisi H. Kozak-çoğlu, "Bu kış eşkıyanın işi tamam" biçiminde yaptığı açıklama ile operasyonlara yoğunluk kazandırmalarının amacını açıkça ortaya koydu. İklim koşullarının ağırlaşmasını da fırsat bilen sömürgeci, köylüler üzerinde baskılarını arttırdı, yoğun operasyonlar ile ARGK birliklerinin hareketini engellemeye çalış-

şıyorlar. Ancak yürütülen yoğun operasyonlara ve başvuru-rulan yeni yöntemlere rağmen, sömürgeçiler başarısızlıklarını gizleyemiyorlar.

Başarısızlığın da verdiği kudurganlıkla halka saldıran kontr-gerilla birlikleri, yer yer ARGK birliklerinin adını kullanarak yoğunluk ve baskın düzenliyor, kadın ve kızları kaçırıyor, halk üzerinde son derece adi uygulamalara başvuruyorlar. Bir yandan halkı taciz etmek isterken, diğer yandan ARGK'nin adını kullanarak halka olan bağını kesmeye çalışıyorlar.

Kürdistan halkı sömürgeçilerin bu oyununu açığa çıkararak deşifre etti. ARGK birliklerini çok iyi tanıyan Kürdistan köylüsü, onları sömürgeçilerden çok iyi ayırtediyor ve bu karalama kampanyasına inanmıyor.

Sömürgeçilerin bütün çabalarına rağmen, ulusal kurtuluş savaşımız her gün yeni mevziler kazanarak gelişimini sürdürüyor.

ANAP BİNALARI BOMBALANDI

ANAP'ın İzmir, Kayseri, Mersin ve İskenderun parti binalarından sonra Fatih ilçe merkezinde de bombalı saldırı düzenlendi. İskenderun'daki bomba etkisiz kılınırken, diğer binalardaki bombalar patladı. Patlamalar sonucu 1 kişi öldü, 4 kişi yaralandı.

ANAP parti binalarına yönelik olarak gerçekleştirilen eylemleri THKP-C Acilciler örgütü istendi.

Alman Savcılığı gassettiği 700 bin markı ve eşyaları sahiplerine geri iade etti

Bu Sonuca Yolaçan Alman Burjuva Hukuku Değil, Kürdistanlı Yurtseverlerin Ardı Arkası Gelmeyen Kararlı Direnişleri Oldu

Son üç aydır durmadan Kürdistanlı yurtseverlere ve öncü güçlerine saldırılan Alman hukuk ve polis yetkililerinin bu savaşı belli bir noktaya gelmiştir. 700.000 mark ve bazı eşyaların gassetilmesi, halkımıza karşı yürütülen savaşın sadece bir yönüydü. Bunların geri verilmesi dileğimize rağmen bu savaşın ortadan kalkması anlamına gelmez.

Alman yönetiminin, bu vahşi ve düşmanca saldırılarını bir daha özetlemek durumunda kalyoruz.

— 17 Temmuz '87'de ağırlıklı Köln olmak üzere Hamburg, Bonn, Duisburg, Bochum, Celle, Stuttgart vd. birçok Almanya şehrindeki Kürdistanlı yurtseverlere ait, ev, işyeri, yayımevi ve yerel derneklere Alman polisi baskınlar düzenledi. Bu baskınlarda yurtseverler dövüldü, eşyaları kırıldı, sorguya alındılar. Hiçbir gizli şey elde edemeyen Alman polisi, bu defa Kürdistan Komitelerine ait 700 bin marka, altınlara ve dernek eşyalarına el koydu. Basını ve televizyonu vasıtasıyla PKK ile ERNK'yi suçlayarak, terörist damgası vurmaya çalıştı. Bilgiler, Türk basınına sızdırıldı. Yurtseverler, Alman emniyet binalarında Türk bayrakları asılı odalarda Türk polisi ile ortak olarak sorguya alındılar.

— ERNK, 7 Ağustos'ta bir bildiri ile olayların siyasal amaçlı bir komplo olduğunu açıkladı. Olayın içyüzünü sergiledi. Baskılara son verilmesini ve gassetilenlerin geri iadesini istedi. Kürdistan Komite'leri ve Feyka-Kürdistan'da benzer bildiriyle, saldırıları kınadılar ve kamuoyunu bilgilendirdiler. Baskıları protesto amacıyla yurtseverler, Avrupa genelinde protesto eylemleri yaptılar. ERNK temsilcileri 30 Temmuz ve 7 Ağustos tarihlerinde Bonn'da düzenledikleri basın toplantılarında baskıları protesto ettiler ve saldırganı uyardılar. 8 Ağustos'ta Köln'de düzenlenen mitingte yurtseverler, direniş kararlılıklarını sergilediler.

— Zorlanan Alman yönetimi, işi savcılığa havale etti. Yurtseverleri cyaladı. Alman kamuoyunu aldatmaya çalıştı. Güya, gassetiklerinin sahibini arıyordu. Sahip belliydi: Kürdistan halkı ve temsilcileri. Alman savcılığı, bu defa temcit pillavına dönen Palme olayına sarıldı. Kimşenin itibar etmediği Türk MIT'nin şaşak basını Hürriyet'in bir sansasyonel haberi, Alman devlet basını ve televizyonunu işgal etti.

— Alman yönetimi, hukukunu çiğnemedi inat ediyor. Amaç netti. Türk faşizmi ile ortak çalışılıyordu. Alman yetkililerinin sözleri diğer gün Tercüman, Hürriyet gibi uydu basında çıkıyordu. Köln'den bir grup Alman polisinin Türkiye'ye gitmesi, hastalanma-

ları ve bunun Alman basınına da yansması, artık gizleyecek bir şey bırakmıyordu. 25 Eylül günü Türk faşist Başbakanı T. Özal'ın Batı Berlin'de Federal Almanya Başbakanı ile görüşmesi işbirliğinin üst düzeydeki bir görünümüydü sadece.

— Yurtseverler, 18 Eylül'de Köln, Düsseldorf ve Stuttgart'ta son uyarı eylemleri gerçekleştirerek, bir daha saldırıları kınayarak, Alman savcılığının oyalayıcı taktiklerine son verilmesini istediler.

— Alman yönetimi bu arada boş durmadı. Yeni saldırılar içinde oldu. Gasbına ve uygulamalarına hiçbir hukuki gerekçe bulamadı. Saçma iddialar ileri sürdü. Güya, gassetiği paranın terörist amaçlarla kullanıldığını ispatlayacakmış. Aynı günlerde, Kürt halkını durmadan katleden Türk faşist terörüne artan desteği ve ortaklığı belgelerle basına yansıdı. 20 Ekim tarihli Alman Taz gazetesi, Alman devletinin, Türk faşist ordusuna bahşettiği Leopard tanklarının, C-16 nakliye uçaklarının ve M-48 tanklarının büyük meblağları tutu sayımını veriyordu. Bu silahlarla faşist Türk ordusu Ekim sonlarında Mardin-Derik'te tatbikat yapacak, hakiki mermiler kullanacaktı. Aynı gazete, kasım ayı başlarında ise, Türk ordusunun donanımına Alman devletinin nasıl katkıda bulunduğunu, meblağı ile birlikte verdi.

Ekim ayı içinde Alman Cumhurbaşkanının faşizmin başı K. Evren'den "Atatürk barış ödülü" alması, işbirliğinin doruğuydu. Faşizm, Alman yönetimini, terörüne verdiği destekten dolayı ödüllendiriyordu.

Batı Alman yönetiminin, Türk sömürgeciliğine bu desteği, Türk burjuvasızının Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine karşı en çok zorlandığı ve bir iç bunalımı yaşadığı bir dönemde daha da geliyordu.

— ERNK, bu kapsamlı işbirliğini ve hedefinin Kürdistan Ulusal kurtuluş Mücadelesi olduğunu 19 Ekim tarihli bir bildiri ile açıkladı ve bütün yurtseverleri kararlılık direnişine çağırdı. 23 Ekim'de Bonn ve Brüksel'de Kürdistan Komite'leri, kapsamlı basın toplantıları ile işbirliğini teşhir ettiler. 26 Ekim'de bir grup yurtsever Köln'de açık grevine başladı. 19 Ekim'den itibaren Avrupa'nın değişik ülkelerinde yurtseverler yüzlerce protesto eylemi gerçekleştirdiler.

Eylemlerin kapsamı genişti, siyasal ve pratik sonuçları büyüktü. Nitekim başta Alman demokratik çevreleri olmak üzere Avrupa demokrati kamuoyu tepkilerini dile getirdi. Uluslararası çeşitli kuruluşlar, Alman yönetiminin denetimini nasıl katkıda bulunduğunu, meblağı ile birlikte verdi.

pa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu, Kürdistan Komite'lerine başvurarak, Alman yönetimine karşı suç duyurusunda bulunmasını istediler.

— Alman yönetimi, artık hiçbir hukuki gerekçe bulamıyordu. Teşhirine tepki duyuyor, hukukunu açıkça çiğniyordu. Savcılık çaresiz kalınca İçişleri Bakanlığı devreye

yönetimi, hukuku ile alay etti. Hukuki kılıfların altında Türk sömürgeciliği adına komplocu siyasal amaçlar güttü. Ulusal Kurtuluş Cephemiz ERNK, her defasında gerçekleri ortaya serdi, çirkin işbirliğini gösterdi ve yurtseverleri direnişine çağırdı.

İsveç'te Palme komplosunda olduğu gibi, Batı Alman

girerek, kaynağın asıl başı olduğunu sergiledi. Ayrıca Yurtseverleri, gassetiği parayı mahkeme kasasına kitlemekle tehdit etti. Açlık grevcilerine, Hannover ve Stuttgart'ta ise protestocu yurtseverlere şiddet uyguladı.

Baştan sona kadar Alman

yönetiminin maddi değerinin ötesinde bir siyasal savaşın çakışma ürünü idi. Kazanan Kürdistan halkı oldu. Ve gelecek yeni komploları da boşa çıkaracak ve kazanacaktır. Çünkü, haklıdır, kararlıdır ve PKK gibi öncüsü ile ERNK gibi cephesi vardır.

Bonn'da Kararlılık Yürüyüş ve Mitingi

YÜRÜYÜŞ VE MİTINGDEN NOTLAR:

• Saat 11.00-15.00 arasında gerçekleştirilen yürüyüş ve mitinge yurtseverler, ERNK bayrakları ve birlik flamarları ile katıldılar. İşçiler, Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği (YKWK), gençlik, Kürdistan Devrimci-Yurtsever Gençlik Birliği (YXK) ve kadınlar, Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği (YJWK) flamarları altında yürüyüş kortejinde yerlerini aldılar.

• Kitleler, yürüyüş ve miting boyunca özgürlük ve bağımsızlık mücadelesine yönelik provokasyonlara karşı kararlılığı dile getiren sloganları haykurdular. Bu sloganlar arasında, "700.000 mark bizim paramız, gassetilemez!" ve "Yaşasın ERNK!" özellikle atılarak kararlılık sergilendi.

• Miting alanına toplanan yurtseverler, halk oyunları oynadılar. İki ozanın türkülerini dinlediler. Stuttgart folklor ekibinin oyunlarını izlediler.

• Mitingte, Kürtçe, Türkçe ve Almanca konuşmalar yapıldı. Açık grevcilerinin bir mesajı okundu. Yurtsever bir işçi ise dayanışma ve kararlılığı ifade eden bir konuşma yaptı. Yürüyüş ve miting boyunca bildiri dağıtıldı.

• Mitingte ERNK-Avrupa Temsilciliği adına yapılan konuşmada, Alman emperyalizminin Kürt uşaklarını da yanına alarak Türk faşizmine verdiği destek ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine saldırı ve komploları izah

edilip bunların boşa çıkarılacağı belirtildi. Bütün yurtseverlere birlik ve direniş çağrısı yapıldı, şu cümlelerle dile getirildi:

"Bağımsızlığımızı ve özgürlüğümüz için, faşist Türk barbarlarına ve her türlü ihanete karşı kanımızın son damlasına kadar mücadele ediyoruz ve dünyada Kürdistanlı bir fert olarak kalsak da mücadele edeceğimizi açıkça duyuruyoruz.

Bütün emperyalistlerin ve özellikle de Alman devletinin faşist Türk sömürgeciliğine

yaptığı yardımı halkımıza ve mücadelemize karşı açık düşmanlık olarak görüyor ve halkımızı katleden bu işbirliğini şiddetle protesto ediyoruz.

Tüm yurtseverleri, Kürdistan'ın tüm onurlu insanlarını böyle bir mücadelede birlik olmaya ve halkımızın kurtuluşu için kararlılıkla mücadele etmeye çağırıyoruz!"

• Basının mitinge ilgisiz büyük oldu. DPA, WDR, Bonner Rundschau, General Anzeiger, Express, Hürriyet vb. gazete ve televizyon kurumlarının muhabirleri miting izlediler. Röportajlar yaptılar.

• Alman polisi, olağanüstü düzeyde güvenlik önlemleri alarak, kortej araçlarını ve kortejlerin yolunu tutarak yurtseverleri taciz ettiği gibi, Alman kamuoyunu miting kitesine karşı şartlandırmak istedi. Ayrıca kortej güzergahında bir binanın çatı katında Türk bayrağı açarak provokasyon ortamı yaratmak istedi.

KÜRDİSTANLI YURTSEVERLER: "Ulusal haklarımıza yönelik saldırılara karşı duracak ve gaspedilen her şeyimizi geri alacağız"

Alman yönetiminin anti-demokratik ve gaspçı tutumuna karşı yurtseverlerin direnişi kasım ayında da devam etti

Stuttgart, 3 Kasım:

Aralarında kadın ve çocukların olduğu 25 kişilik bir grup yurtsever, Stuttgart parlamento binasını işgal etti. İşgalin amacı yazılı ve sözlü olarak binada bulunan parlamenterlere ve olay yerine gelen basın mensuplarına izah edildi. Yurtseverler, Alman yönetiminin Kürdistanlı yurtseverlere düşmanca tutumundan vazgeçmesi, gaspettiği 700.000 markı geri vermesi ve bu amaçlarla açlık grevi başlatan yurtseverlerle dayanışmada bulunmak için binayı işgal ettiklerini açıkladılar.

Bazı parlamenterlerin de çağrısıyla eylem yerine gelen Alman polisi, çocuk ve kadın demeden yurtseverlere saldırmış, hakaret etmiş ve dövmüştür. Fakat yurtseverler polisin saldırısına karşı koyarak, bu vahşi saldırıyı protesto ettiler. İsteklerinde diretiler. Sonunda isteklerini, bir radyo ve iki gazete ile duyurmayı başardıkları gibi, bir avuç da olsalar, hiçbir saldırıdan yılmayacaklarını gösterdiler.

Hamburg, 3 Kasım:

25 kişilik yurtsever grup, 10.00-14.00 saatleri arasında Stern dergisi merkez bina redaksiyonunu işgal etti. Eylemci yurtseverler, 'Taz' gazetesiyile röportaj yaptılar. Eylem yerine Journal-TV'den ayrı olarak Stern dergisi, Bild Zeitung muhabirleri gelerek, eylemi kaydettiler.

Hannover, 2 Kasım:

60'ın üzerinde çocuk, kadın ve işçilerden oluşan yurtseverler, 10.30-12.30 saatleri arasında Aşağı Saksonya Eya-

let Meclisi binasını işgal ettiler. Eylemciler, ev aramalarını, Alman yönetiminin TC'ye askeri yardımlarını ve 700.000 markın gaspını protesto ettiler.

Eylem alanına 1000'in üzerinde polis gelerek, tehdit ve dayakla yurtseverleri tartaclamaya ve eylemden vazgeçirmeye çalıştılar. Yurtseverler, geri adım atmadılar. Milletvekilleri, korkak ve karsız davranarak, polisin kadın, çocuk demeden kitleyi joplmasına ve tutuklamasına seyirci kaldılar. Polisler, eylem yerine gelen Hannover Allgemeine Zeitung ve DPA muhabirlerinin, yurtseverlerle görüşmesini zor kullanarak önledi. Polis, ay-

rica yurtseverleri tahkibata alarak ve resimlerini çekerek sindirmeye çalıştı.

Direnen yurtseverler, Reuter Ajansı ve VVN (Bund Der Antifaschisten) bürolarına giderek, eylem ve polisin tavrı üzerine bilgi verdiler, basın bildirileri bıraktılar.

Bremen, 4 Kasım:

Bremen die Taz gazete bürosu, iki saat boyunca 15 Kürdistanlı yurtsever tarafından işgal edildi. Eylem yerine basın muhabirleri gelene kadar, direnişe devam edildi. Bremen Radyosu dışında Wezer Kurier gazetesi, eylemin amacına, yurtseverlerin istemleri doğrultusunda yer verdi.

★

Alman Televizyonunda Çarpıtılan Kürdistan Programı

8 Kasım tarihinde Alman Auslandsstudio (saat 21.00) Kürdistan hakkında 45 dakikalık bir program yayınladı. Programın konusu PKK ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi üzerine idi. Gel gör ki, Alman programcılar, programı anti-PKK'ci bir karaktere büründürmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar.

Örneğin, Bonn'da yapılan görkemli mitingi bir kaç görüntü ile verirken, Köln'de yapılan ve küçük-burjuva yozlaşmasını en iyi yansıtan bir düğünü dakikalarca görüntüleyerek, miting ve mitingün amacını gölgelemeye çalıştılar. Televizyon, Alman yönetiminin gaspından, Türk faşist-sömürgecilikine desteğinden ve son üç ay içinde Alman yönetiminin saldırı ve provakasyonlarına karşı Kürdistan yurtseverlerinin Avrupa genelindeki eylemlerinden söz etmedi bile.

Sözde, Kürdistan'daki yaşamı ve çeteleri görüntüleyen film ise, Türk ordu muhabirlerinin senaryosu önceden hazırlanmış filmlerini aşmadı. Buna rağmen gerçek görüntü-

ler, programın maksadını çözü yönüyle çürüttü.

Açık oturuma da geniş yer verilen programdaki bilir kişiler çok ilginçtiler. Bir Alman profesör ve Kürdistan'da çekim yapan yapımca kameracının yanısıra, yetiştirme uşak bürokratları Ebubekir Saydam katıldılar.

Açık oturumcular bütün güçlerini PKK'nin gücünü az göstermeye ayırdılar. Programın asil amacı da buydu. Bu çirkin oyun, yine bizzat Alman istihbaratının defalarca yayınlanan raporları ile açık çelişki oluşturdu.

Program düzenleyicileri ve açık oturumcular, bir halkın kutsal haklarına saygısızlık ederek "Kürt halkı bağımsızlık elde edebilir mi?" sorusunu ortaya attılar ve hep birden özerklikte birleştiler. Bu aynı zamanda Alman yönetiminin de bir görüşüdü.

Uşak bürokrat Ebubekir Saydam, Kürt halkının haklı mücadelesine ve Alman yönetiminin Türk faşizmi ile işbirliğine hiç değinmedi. Tam aksine, kendine verilen uşaklık

rolünü çok iyi oynayarak, durmadan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ve öncü gücünü kötüledi. Uşak, PKK'nin en büyük suçu radikalliğidir. Bu da bağımsızlıkta diretmedir, halbuki biz başka yolların da olduğunu söylüyoruz" diyerek ve tabii Komkar ve TKSP'ye de övgüler dizecek, Alman emperyalizminin formülünü dile getirecek ve nasıl işbirlikçi olduğunu alenen ilan etti. Uşak, aynı programda alenen işbirlikçi ta yapmaya çalıştı. Aklınca Feyka-Kürdistan vb. yasal yığınsal örgütleri PKK'nin kendisi gibi göstererek, nasıl arlanmaz bir ihbarcı olduğunu gösterdi.

Alman yönetiminin günahlarından dolayı teşhir olduğu ve gaspettiği 700 bin DM'ı geri vermek zorunda olduğu bir dönemde düzenlenen çirkin amaçlı program, yurtseverlerin geniş tepkisine yolaçtı. Yurtseverler, uşaklara lanet getirirken, televizyon yöneticilerine telefon ederek programı protesto ettiler.

★

Açlık Grevi Amacına Ulaşarak Sonuçlandı

Bir grup yurtseverin 26 Ekim'de Köln Neumarkt alanında başlattıkları açlık grevi, amacına ulaşarak sonuçlandı. 12 gün devam eden açlık grevi eylemi, ikinci hafta Köln'ün işlek alanlarından Wallrafplatz'da devam etti.

Daha ilk günlerinde grev çadırına izin veremeyerek, grevi ölemek isteyen polis, direnişçileri -tacız uygulamalarını ikinci hafta da sürdürdü. Polis, Alman kamuoyunun büyük ilgisinden çekindiği çin bunu ölemek istedi. Kürdis-

tan Report'un eylem yerindeki dağıtımını ve stand (masa) açmayı bu defa belediyeyi araya sokarak ölemek istedi. Fakat başaramadılar.

Açlık grevi direnişçileri, Alman yönetiminin Türk burjuva faşizmine desteğini protesto ve Kürdistan yurtseverlerinden gaspettiği 700 bin DM'ın iadesi amacıyla greve başlamışlardı ve sonuç alana kadar grevi sürdüreceklerini açıklamışlardı. Sonunda zafer kazanan yine direniş ve krallık oldu.

İsviçre yetkilileri, Kürdistan Yurtseverlerine Yönelik Hukuk Tanımayan Uygulamalarını Nasıl İzah Edecek

İsviçre'deki Kürdistan yurtsever dernekleri öcülüğünde kitleler, Alman yönetiminin uygulamalarını protesto amacıyla 7 Kasım'da düzenledikleri mitingler hiçbir gerekçe gösterilmeden önledi.

Yurtseverler, İsviçre makamlarına başvurarak 7 Kasım'daki miting ve yürüyüş için yasal izin aldılar. Fakat 6 Kasım günü Zürih'te yapılacak miting hiçbir gerekçe göstermeden yasaklandı.

Yurtseverler, demokratik ve yasal olan "ani yürüyüş" haklarını kullanmak istediler. Uzak yerlerden gelen yurtseverler Basel ve Zürih'te toplandılar.

İsviçre polisi, gerekçesiz yurtseverlere saldırı, copladı. İlk planda 200'ün üstünde yurtseveri tutukladı ve yasal yürüyüşü önledi.

Kürdistan'lı yurtseverler, her defa olduğu gibi yine di-

rendiler. İsviçre halkının gözleri önünde olan İsviçre polisinin vahşi uygulamaları büyük nefret kazandı.

Olayları izleyen İsviçre'liler tepki gösterdiler. Kürdistan Komiteleri'ne yaptıkları telefonlarda, "Biz devletimizin bu tavırdan utanç duyuyoruz" dediler.

Basel'de ve Zürih'te basın toplantıları düzenleyen yurtseverler, saldırıyı protesto ettiler ve her saldırıya karşı duracaklarını belirttiler.

Basın, olaya geniş yer verdi. Yapılanlar, faşizmin çizmelerini toprağına sokmayan İsviçre halkına da hakaretir. Olay, İsviçre yetkililerinin ülkelerinde Türk faşizminin temsilcisi olarak bulunan 12 Eylül'ün senaristlerinden Haydar Saltık'la ortaklıklarının ürününden başka bir şey değildi.

★

SCHWEINFURT/ALMANYA, 21.10.1987:

Feyka-Kürdistan ile Volksfront (Alman Halk Cephesi), Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ile Alman devletin Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine yönelik saldırıları hakkında bilgilendirme toplantısı düzenlediler.

Toplantıya 25 civarında dayanışmacı Alman demokrat, devrimcisi katıldı. Volksfront temsilcisinin, FAC'ın TC'ye yardımları ve Feyka-

Kürdistan'a saldırıları üzerine yaptığı konuşmadan sonra, Feyka-Kürdistan sözcüsü, kısaca Kürdistan tarihi, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi yanında FAC'ın siyasal amaçlı saldırıları konusunda geniş bir konuşma yaptı.

Çeşitli soruların sorulduğu ve değerlendirilmeler yapıldığı toplantı iki saat kadar sürdü.

★

Kürdistan Ulusal Direniş Gecesi'ne Katılım

Gece tarihi ve yeri:
28.11.1987 / 16.00
Philipshalle-Düsseldorf

Tüm yurtseverleri, ilericileri, demokratları, devrimcileri, Kürt halkın dostlarını ve insanca, bağımsız ve özgür bir yaşamdan yana olan bütün güçleri, Kürdistan halkını çağdaş halklar düzeyine ulaşmak için yürüttüğü bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde bir dönüm noktası olan ve ulusal direniş tohumlarının kök saldığı bu dönemin yeni bir yıldönümünü kutlamak için düzenlediğimiz Kürdistan Ulusal Direniş Gecesi'ne katılmaya çağırıyoruz.

FEYKA-KURDİSTAN
HUNERKOM

Norveç'te Faşist Cuntayı Protesto Yürüyüşü

12 Eylül 1987 günü, Norveç'te Kürdistanlı yurtsever ilk kez bir yürüyüş düzenlediler. Oslo caddeleri 12 Eylül faşist cuntasına karşı atılan sloganlarla yankılandı. Aynı yürüyüşte, "Biji PKK-ERNK-ARGK" ve Biji Serok APO" sloganları haykırıldı gür seslerle.

Bu alanda da bundan sonra faşist Türk devleti kendini rahat hissetmeyecektir. Alanda ilk defa bir yürüyüşün düzenlenmesine rağmen 25 kişilik grup ile yürüyüşü gerçekleştirdik. Daha evvel bu alanda teslimiyetçi Kürt küçük-burjuva milliyetçileri olmasına rağmen TC ile herhangi bir uyumsuzlukları çıkmamış ve böylesi eylemlere girişmemişlerdi. Ama bu sene ERNK

tarafтары güçlü eylemlerde bulununca (Lufthansa bürosu işgali, 1 Mayıs yürüyüşü vb. eylemler), teslimiyetçiler de 12 Eylül'de Osla'da Govend oynayarak (adına protesto mu, yoksa kutlama mı demek gerekir!) "eylem" gerçekleştirdiler.

Bütün yurtseverlere şunu iletmek istiyoruz:

Biz Kürtler olarak, değil Norveç, isterse Kuzey Buz Denizi'nde olalım, bulunduğumuz her alanı faşist TC ve uşaklarına mezar, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesine ise destek alanı haline getireceğiz.

Norveç'ten bir grup ERNK'li yurtsever

Alman Devrimci ve İlericilerinin Mücadelemizle Dayanışması Güçleniyor

"FAC'ta Kürtlere yönelik uygulamalar, Kuzey-Batı Kürdistan'daki devrimci kurtuluş mücadelesine saldırıdır" adı altında, 26.11.1987 tarihinde Almanya'nın Hamburg şehrinde çeşitli Alman devrimci ve ilerici örgütlerinin düzenlediği bir dayanışma gecesi yapılmıştır. Gece saat 18.30'da

Hamburg-Haus Eimsbüttel, Doormansweg 12 adresinde yapılacaktır.

İlişkide afişini de verdiğimiz gece programında, Türkiye ve Kürdistan'daki cezavlerindeki durum, FAC'ta Kürtlere yönelik saldırılar, video ve filmlerden Kuzey-Batı Kürdistan'daki durum ve mücadele ve FAC-Türkiye ve NATO ilişkileri konuları işlenecektir. Ayrıca Kürt folklorundan örnekler sunulacak, Kuzey-Batı Kürdistan'daki güncel durum üzerine tartışmalar yapılacaktır.

Gece çağrısı yapan örgütler şunlardır:

Hamburg BWK Eyalet Yönetimi; Volksfront; FAU/R; Dev Genç-Hamburg; Feyka-Kürdistan Hamburg; Hamburg Kürt Halkının Dostları; Hamburg'ta Anti-Emperyalist Grup; El Salvador Komitesi; Yakın-Doğu Atonom Grubu; VSP ve Enternasyonalist Kadın Grubu.

KOPENHAAG/DANİMARKA:

Radyo Weiat yayına başladı.

12.10.1987 tarihinde yayına başlayan radyo çalıştırıcıları gazetemize şu haberi ilettiler: "Kürdistan'daki gelişmeleri tanımak ve Türk sömürgeciliğinin uygulamalarını teşhir etme amaçlı günden radyomuz, haftada bir yarım saat yayın yapacaktır. Ayrıca Dani-

markalı demokratların da programı izlemeleri için yayında Danimarkaca da programlar sunulacaktır. Aynı amaçla Şemdinli Radyosu, Kopenhag ve Odense alanlarına yönelik olarak haftada yarım saat yayın yapmaktadır.

Bu olanağın iyi değerlendirilmesi için, yurtseverlerin radyomuzla diyalogunu bekliyoruz."

İşveç Yönetimi ve SÄPO'nun Teşhiri Genişliyor

1987'de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin hızlı gelişimi, yankısını uluslararası alanda da bulmuştur. Bunun İşveç'e yansıması daha net oldu. SÄPO'nun mücadelemize yönelen saldırı ve karalamalarını yerle bir ederek, nedensiz temelsiz olduğunu ortaya koymuştur.

Gelişmelerin boyutu karşısında bazı İşveç hükümet ve SÄPO yetkilileri yaptıkları açıklamalarda PKK'nin terörist olmadığını söylediler.

Geçtiğimiz günlerde Stockholm'da bulunan yurtsever-

lerin SÄPO'ya karşı açtıkları mahkeme sonuçlandı. Mahkeme, polis'in 1986 Aralık'ında yaptığı baskınların ve yurtseverlerin derneğine yönelttiği suçlamaların yersiz ve antidemokratik olduğuna karar vererek, kesilen yardımların tekrar verilmesine karar verdi.

Karar, kamuoyunda geniş etki yarattı. Şimdi polis ve Savcılık birbirini suçlamaktadır.

İşveç Hukukçular Derneği de 8 yurtsever üzerindeki uygulamaların kaldırılmasını isteyerek, İşveç devletini pro-

testo etti. 2 Kasım'da basına açıklama yaparak yasağın kaldırılmaması durumunda, İşveç devletini insan hakları mahkemesine şikayet edeceklerini belirtti.

Öte yandan Palme'nin ölümüne ilişkin bir kitap yazar "Thomas Kangrel" adlı gazeteci, 29 Ekim'de Malmö'de 150 kişinin katıldığı bir toplantıda kitabın içeriğini tanıttı. Kangrel, konuşmasında "PKK'ye yönetilen suçlamaların asilsiz olduğunu" belirtti, İşveç hükümetini suçlayarak SÄPO'yu teşhir etti.

ERNK ile Dayanışma Geceleri Devam Ediyor

GÖPPINGEN:

31 Ekim tarihinde yapılan geceye 200'ün üzerinde yurtsever kitle ve demokrat Alman konuklar katıldılar. Kürtçe, Türkçe ve Almanca siyasal konuşmaların yapıldığı gecede Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin durumu ve Alman yönetiminin artan saldırıları vurgulandı. Buna karşı yurtseverlerin kararlı direnişi sergiledi. Gecede, Koma

Jiyan grubu ve ozanlar tarafından Kürt direnişçi folkloru ve türkülleri sunuldu. Ayrıca, bir de temsil verilerek, direniş ve dayanışma dile getirilerek, tüm yurtseverlerin ERNK ile dayanışmalarını artırmanın önemi vurgulandı.

Ayrıca, gecede ERNK ile dayanışma kampanyasına, Kürdistanlı yurtseverlerin ve diğer halklardan demokrat ve ilericilerin yoğun desteklerini sunmaları çağrısı yapıldı.

EMMERICH:

7 Kasım'da yapılan bölgesel geceye 300 civarında yurtsever katıldı. Gecede, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ve dayanışma üzerine konuşmalar yapıldı. Gece folklor, tiyatro ve direniş türküllerinden oluşan zengin bir programa sahipti.

Yardım kampanyasını da içeren ERNK ile dayanışma geceleri sürecidir.

İşveç/Kürdistan Halkının Dostları Grubu Bir Bildiri Yayınladı

Bildiri, gerçekleştirilen bir toplantı sonucu yayınlandı. Olof Palme olayı bahane edilerek, Kürdistan yurtseverlerine yapılan baskılar kanını ve bu baskıların altındaki nedenler bir daha dile getirilerek teşhir edildi.

Bildiride, ayrıca İşveç hükümeti ve SÄPO sert bir dille suçlanarak, SÄPO'nun İşveç'teki Kürt yurtseverlerine kar-

şı psikolojik savaş yürüttüğü belirtilmiştir.

İşveç demokratlarının olayların geliştiği dönemdeki suskunlukları ve basım tarafılığı da eleştirildi.

Kürt yurtseverlerinin PKK, ERNK, ARGK taraftarı oldukları için saldırılara maruz kaldıkları vurgulanarak, bildirinin bir bölümünde şu görüşlere yer verildi:

"MİT-SÄPO işbirliği belirdir... Pinochet'in meslektaşları faşist Kenan Evren'e sunulan desteğin demokrasi ile hiçbir ilişkisi olamaz. Bu ilişki ancak birtakım İşveç tekelcilerinin Türk hükümetiyle çıkar ilişkilerini izah eder. İşveç ile TC arasındaki ilişkiler, İşveç demokrasi geleneğini zedelemektedir."

★

"Kürdistan Halkı ARGK Partizanlarıyla İççedir"

Soru: Bu izinizi nerede geçirdiniz? Ne gibi olaylara tanık oldunuz? Bize anlatırsınız? **Cevap:** Bu izimizi Mardin'in Gercüş ilçesine bağlı (...) köyünde geçirdim. Dışardan mücadeleye bakış ayırılıyor. Ben yurtseverim, ben demokratım, ben Kürdistanlıyım diyen her insanın Kürdistan'a gelip mücadeleyi bizzat kendisinin görmesi gerekir.

Eselden, bir partizanın köye gidişi, bir eve gidişi büyük bir olaydı. Bugün ise, Kürdistan halkı ARGK partizanlarıyla iççedir. Böyle bir olayın, böyle bir boyutu tarihimize ilk kez sahnelenmektedir.

Soru: Bize, halk ile devrimci arasında ilişkilere bahsederseniz? Hangi boyutlardadır?

Cevap: PKK öyle bir mücadele geliştirmiş ki, bugün halkımız artık kendisi savaşmaktadır. Şöyle ki, kendi köyümüzden birçok insan partizanlara, "Bizi silah altına alın" diyor-

lar. Bir askeri devre, tertip gibi insanlarımız bilinç seviyelerine göre gruplar halinde askere alınmaktadır.

Kendi köyünde partizanları adeta paylaşmıyorlar. Yaşlısı, genci, ihtiyarı herkes yardım etmek için yarışmaktadır. Örneğin annem ekme yaparken her zaman ihtiyacımdan fazla yapardı. Bir gün sordum, "Anne niye bu kadar fazla ekme yapıyorsun, kuruyacak" diye. "Yok oğlum, bakarsın pêsmergeler gelir, her zaman hazırlıklı olalım" dedi.

Yine bizim köyde, her genç kız ve gelin ya bir yün çorap ya da kazak örmektedir. Birisine sorarsan, "Kimin için örüyor-sun" diye, hepsi bir ağızdan, "Ordumuz için örüyoruz. Silah tutmasını bilmiyorsak, bizim de yapacağımız görevler var" derler.

Ben Kürdistan'a gittiğim zaman şaşırımdı. Kendimi bir Kürdistanlı olarak bu halkın

çok gerisinde gördüm. Ülkeden çıktığımdan şimdiye kadar Kürdistan'da birçok şey değişmiş. Köy korucuları dışında, halkımızın tümü yurtsever.

Soru: Son dönemlerde, hainlere karşı geliştirilen eylemlere halk ne diyor?

Cevap: Bugün nasıl ki Partinin halktan istedikleri varsa, halkın da partisinden, cephesinden, ordusundan istedikleri vardır. Nasıl ki, TC köy korucularına silah dağıtılırsa, yurtsever halk da, bu hainlere cezalandırmak için Partiden silah istiyor. Her hain cezalandırıldığında, o gün köylü için bir bayramdır.

Halk artık korkmuyor. Örneğin, çift süren bir ihtiyara işçene yaptıktan sonra karakola götürüp birkaç gün sonra serbest bırakılır. Bu yaşlı çiftçiye, "Sen de Apocusun?" diyorlar. Bu ihtiyar döndükten sonra, sömürgecilerle alay edip, "Nasıl da benim Apocu-

olduğumu bildiler. Elbette Apocuyum" diyor. Bu ihtiyarın sıcak duyguları, biz gençleri utandırdı.

Soru: Yurtseverlere iletmek istedikleriniz var mı?

Cevap: Yurt dışında olduğumuz için, tüm Kürdistanlı yurtseverlere sesleniyorum: Kürdistan, artık günbegün bağımsızlığa ve özgürlüğe yaklaşmaktadır. Her namuslu ve dürüst Kürdistanlı görevlerini yerine getirmelidir. Aksi takdirde halkımıza karşı suçlu duruma düşeriz. Bu kadar kan akması, akıtılması, ama boşa gitmemiş. Kürdistan'da PKK, ERNK ve ARGK hakimdir.

Halkımıza karşı işlenen hiçbir suç cezasız bırakılmamalıdır. Herbirimiz, kendimizi ordu için, ordu safalarında yer almak için hazırlayalım. Benim de istediğim, kısa bir süre içinde Kürdistan askeri olmak için savaş cephesine gitmek.

Ş. G. Mardin-Gercüş

Son Gelişmeler Üzerine Bir Önsöz

Faşist 12 Eylül rejiminin 7. yılında Türkiye ve Kürdistan'da bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm yolunda her gün yeni oluşumlar meydana gelirken; Avrupa'daki emigre (göçmen) Türk ve Kürt solunun da "yeni" oluşumlarına tanık olmaktadır. Ne var ki, buradaki "yenilik" Türkiye ve Kürdistan iç dinamiğindeki gibi olumlu oluşumlara sahip olan bir yenilik değildir. Buradaki "yenilik", Kemalizmin daima sol kanadı olan bir partinin, TKP'nin yöresindeki Sol Birlik'in evrimleşip adını TBKP, yani Türkiye Birleşik Komünist Partisi olması gibi bir yeniliktir...

Kürdistan'daki olumlu gelişmeler yanında Türkiye solunun bir bölümünde kırıldıklarını başladığını ve "ilerici-devrimci" çıkışlarını geldiğini de görmekteyiz. Sevindiricidir.

Nitekim, Türkiye solunun "bu bölümü", 7 yıl aradan sonra 1 Mayıs İşçi Bayramını kutlaması; cezaevlerinde yükselen direnişlere destek vermesi ve 6 Eylül sahte referendum ilişkisi olarak alınmış oldukları tavrı da saygıya değer bir tavidir. Kısaca üzerinde durduğumuz bu olumlu gelişmelerden sonra, şimdi sıra emigre Türk ve Kürt solunun olumsuz oluşumlarının ne olduğuna geldi.

Büyük bir çoğunluğumuzun kabul ettiği bir gerçek de şudur: Olumsuzluklar en yoğun olarak, Sol Birlik içinde kümelenen örgütlerde meydana gelmektedir. Sol Birlik'te (TKP, TIP, TSİP, TKEP, TKSP, Peşeng) sözkonusu olan artık yalnızca ahlaki değerlerden yoksun olan olumsuzluklar değil, bizzat dünya görüşlerinden kaynaklanan ve onları son derece çirkin du-

raklara kadar götüren olumsuzluklar. Yazdıklarımızı somutlaştıran örneklerle geçmeden önce, Berxwedan sayı 35'te çıkan bir yazıyı tekrar okumak yerinde olur: "Türk kemalistleri varsa, Kürt kemalistleri de olmaz mı?" diye sorulmuş ve yanıt olarak; "Olur, Sol Birlik eşittir Türk ve Kürt kemalistlerin birliğidir" denmiştir. İşte daha önceleri Berxwedan dergisinde yazılanlar, şimdilik daha da gerçeklik kazanmış oluyor. Nitekim, 8 Ekim 1987 tarihinde Brüksel'de NATO'cu H. Kutlu TBKP olduklarını, Türk ve yabancı basına açıklıyor. TBKP'nin ne olduğu bu önsözün girişinde yazıldı. Tekrar ediyorum: Türkiye Birleşik Komünist Partisi.

NATO'cu H. Kutlu, bu "yeni birliğin" programını yine Brüksel'de Türk ve yabancı basına açıkladı...

H. Kutlu, yeni programlarını açıklamadan önce, Eylül

ayında, MIT güdümündeki Türk basınında ve özellikle Milliyet'te yer alan "Kürt Dosyası" raporu son derece ilginç ve üzerinde önemle durulması gereken bir başka konudur. MIT'in Milliyet'e vermiş olduğu sözkonusu rapora göre, Sol Birlik'te yer alan Kürt örgütleri ile I-KDP, Türkiye devletiyle temas halinde oldukları açıklanıyor.

Ve böylece TC, içte ve dışta sağlamış olduğu "kutsal ittifak" gerçekleşmiş bulunuyor. Anlaşılan, TC tarihi güncel görevini eksiksiz yapmak istiyor.

Öyle ya, TC devletini güvence altına almasının ve ömrünü günümüze kadar uzatmasının yolu bu "sihirli" formül değil midir?..

Tüm TC tarihi boyunca ayakta kalmasının en temel güvencesi sözde sol olan örgütleri yanına birer koltuk değneği almasından değil midir?..

1920 resmi Komünist Partisi, Türkiye içindeki ilerici hareketi saptırmak ve kontrol altına almak için kurulmuş muydum?..

Bu hilkat garibesi TBKP de, PKK ve diğer gerçekçi sosyalistlere karşı oluşturulmuş yeni bir kutsal ittifak olmasın. Kimbilir... Bunu şimdilik zamana ve tarihe bırakalım. Zira; "tarih bütün bilimlerin anasıdır ve çok aydınlatıcıdır."

F. G. Danimarka / Ekim '87

Okuyuculara;

Elimize çok sayıda mektup geçmektedir. Mektupların tümünü güncelliklerini dikkate alarak yayımlamaktayız. Bununla mektuplarda zorunlu olarak, yer darlığından dolayı bazı kısaltmalar yapmaktayız. Okuyucularımızdan istediğimiz, bu durumu da dikkate alarak, gazetemize ulaştırdıkları yazıları buna göre yazmalarınıdır.

BERXWEDAN

BERXWEDAN'A

Kan dökmektir halkımızın en değerli ve yüce evlatları. Ve bunun için kendisini Kürt olarak tanımlayan herkes bağımsız ve özgür geleceği yaratmaya çalışan yüce Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu'nu gücü oranında desteklemeli. Kan ve can verip güçlendirilmiştir. Ülkemiz kurtulmadan dünyanın hiçbir ülkesinde ve hiçbir yabancı ulusun içinde bizim için kurtuluş olmaz. Yaşasın PKK, ERNK ve yiğit ARGK birliğimiz. Kahrolsun her türden teslimiyet ve ihanet. Yaşasın Ulusal Önderimiz APO!

Wesel'den S.T.

KÜRDİSTANLILAR

Kürdistan, bugün bir sıcak savaş alanı ise, Avrupa'daki Kürdistanlılara çok iş düşmektedir. Ve koşullar da vardır. Aydınından gence, esnafından işçisine, ihtiyarına kadar bugün bizleri çok görev bekliyor. Bizler, bu görevleri yerine getirmeliyiz.

Şunu hiç unutmayalım; Avrupa bizim kurtuluşumuz olmaz. Ülkemiz bizi bekliyor. Her gün analarımız, bacılarımız, sömürgeci Türk devletinin ayağı altında çiğnenmektedirler. Dersim'i, Koçgiri'yi, Zilan'ı, Palu'yu, Genç'i unutmayalım. Burada çok bacılarımız ve kardeşlerimiz katledildi.

Agit/Belçika

ARGK'YE SELAM

Tüm Kürt halkının en son umudu olan Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu-ARGK'yi bin kere can çirgerimle selamlayarak başlıyorum.

Tüm savaşçılarımıza sesleniyoruz:

Biz tüm Kürt halkı olarak candan size yalvarmaktayız, vatanımızı faşist Türk sömürgecilerinin ve onların emperyalist babalarının pis çizmelerinin altında çıkarın. Önünüzde engel olan her şeyi aşmalısınız, ister babamız olsun.

Burada size dil uzatanın dilini çekeriz, el uzatanın elini kırarız. Sizin için her gün ölme hazırız. PKK kendine hedeflediği noktaya mutlaka ulaşacaktır. Bizi engellemeye çalışan ne varsa yerle bir olacaktır. Biz de tüm gücümüzle kendimizi yetiştirip ülkemize dönüp ARGK'nin içinde yerimizi alacağız.

Tüm düşmanları vatanımızdan söküp atacağız. Bağımsız ve özgür bir Kürdistan kuracağız. Mazlumların, Agitlerin intikamını alacağız. ARGK'nin içinde yerimizi alacağız.

Hamburg/Vedel'den ERNK taraftarı İ.Y.

Komela Kurden Avustralya (Avustralya Kürt Derneği)'nin Berxwedan'ın 15 Günlük Olması Dolayısıyla Gönderdiği Mesajı:

Değerli arkadaşlar, Berxwedan'ın bundan sonra her onbeş günde bir çıkması haberi bizleri olduğu gibi, tüm demokratik çevreleri de coşku içerisinde bıraktı. Bu müjde haberi Berxwedan'ın 38. sayısında okuduğumuz zaman herkes birbirini arayarak bu kararı adeta kutluyordu. İnsanlarımız yanyana geldiğinde konuştukları tek şey günlerce bu konuydu. Berxwedan'ın bu kararı, halkımızın PKK önderliğinde başlattığı ulusal kurtuluş mücadelemizin ne kadar gelişip boyutlandığını bir ifadesiydi.

Berxwedan, PKK önderliğinde halkımızın yarattığı en görkemli değerlerden biri olup, mücadelemizin bir yayın organı haline getirilmiştir. Berxwedan, bugün gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında olayları en düzenli ve güve-

nilir bir şekilde kitlelere yansıtan değerli bir yayın organımızdır. Berxwedan'ın daha da güçlenmesi, önemli bakımından gereklidir. Kürdistanlı yurtseverlerin maddi ve manevi desteğiyle yarımlar için daha da güçlü bir Berxwedan yaratalım.

(...) Bugün Cephesiyle, Ordusuyla Kuzey-Batı Kürdistan'a önemli oranda devrimci hakimiyetini koyan Partimiz, halkımızla bütünleşmiştir. Buna tahammül etmeyen reformist güçler, gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında halkımız üzerinde kafa karışıklığı yaratmak için her türlü iğrenç faaliyetlerini yürütmeye çalışmaktadırlar. Fakat halkımız, ihanetin her türlü engellemelerini de boşa çıkararak, ihanet sahiplerine nerede olursa olsun gerekli dersi vere-

cektir. Avustralya alanında da bu iflah olmaz siyaset cambazları Komela içinde de yıkıcı faaliyetlerini sürdürerek adeta engel olmaya çalıştılar. Fakat yurtsever halkımız, onların bu yıkıcı faaliyetleri karşısında artık sabrı tükenerek 1987 Genel Kurulu'nda hepsini saf dışı etti.

Bundan sonra Komela, PKK önderliğinde verilmeğe olan Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini destekleyecek, her türlü demokratik faaliyetini de mücadele alanına kanalize edecektir.

PKK'yi desteklemek, bugün her demokratik örgüt için artık tarihi bir görevdir. PKK, geçmiş tarihini inceleyerek kendi halkı önüne en doğru siyasi çizgiyi koymuştur. Halkımızın her gün PKK safalarına geçmesi elbette bu doğru siyasi çizgiye dayanmaktadır...

- Kahrolsun faşist generaller çetesi!
- Kahrolsun inkarcı-reformist hareket!
- Yaşasın PKK önderi içinde birleşen halkımızın haklı mücadelesi

KÜRDİSTAN'DA GÖÇLER; NEDEN VE SONUÇLARI - III

GEÇEN SAYIDAN DEVAM

Birer küçük feodal devlet olan beylikler, Osmanlılar tarafından daha da bölündüler. Beylikler için de çatışma halindeydiler. Osmanlı padişahları gerektiğinde yeni beylikler oluşturarak bu iç çelişkileri derinleştirdiler.

1639 Kasr-ı Şirin antlaşmasıyla Osmanlı imparatorluğu doğu sınırlarını güvenceye alınca, Kürdistan siyasetini sertleştirir. Diyarbakır'a Ahmet Paşa'yı vali atar. Bu vali önce Şengal Yeziidi Kürtlerini katliamdan geçirir. Ardından Van'a kadar sindirme katliamlarını yaygınlaştırır. Aşiretlerin iç göçü yoğunlaşır.

Osmanlı vahşeti bazı Kürt beyliklerini yeni arayışlara iter. Birlik yerine dış dayanak bulma eğilimi ağır basar. Bu

"1800'lerin başlarından itibaren Osmanlı imparatorluğunu hamisi kesime Avrupa'nın büyük kapitalist devletleri, restorasyonu dayattılar. Devlet kurumlarının düzenlemeye giden Osmanlı imparatorluğunun bu politikası en olumsuz yankısını Kürdistan'da buldu. Kürdistan'da tekrar ayaklanmalar ve Osmanlı ordusunun katliamlarıyla göçleri gelişti."

dayanak güçsüz bir gelişme içinde olan İran Şahlığı ve kısmen de gelişme eğilimi içinde olan Rus Çarlık ordularıdır.

Bu arada Osmanlı imparatorluğunun bünyesinde ciddi değişimler meydana gelecektir. 1700'le gelişen Osmanlı-Rus savaşlarının tümünü, Rus ordusu kazanacak, yayılma içinde olan Rus Çarlığı, Osmanlı imparatorluğu içinde hristiyan halkların hamisi kesilecek, özellikle de Ermeniler bunu fırsat bilecektir. Batıda egemen olan kapitalizm Fransa ve İngiltere'yi yayılmaya itecektir. Bu devletler bir yandan Balkan ve Kuzey Afrika halklarının içine sızarken, diğer yandan imparatorluğu mali ve askeri baskınlığa düşürme planları geliştiriyorlardı. 1808'de amaçlarına ulaştılar. Önce palazlanan feodaller yönetime ortak oldular, ardından 1838 Tanzimat Fermanıyla komparador burjuvazi ve kendi lehlerine bütün ekonomik, siyasal hakları aldılar.

İmparatorluğun bütünlüğünün hamisi kesilen bu devletler, restorasyonu dayattılar. Devlet kurumlarında düzenlemeye giden Osmanlı devletinin bu politikası en olumsuz yankısını Kürdistan'da

Düzenleme baskıları artıyor, beylerin otomomilerini sınırlandırıyor, yeni vergiler ve askerlik yasaları getiriyordu. Malatya, Maraş dolaylarındaki Kürtler ayaklandılar. 1809'te Süleymaniye'de

Abdurrahman Paşa ayaklandı. Ayaklanma katliamla bastırıldı. İki yıl süren savaş sonunda Abdurrahman Paşa öldürüldü. 1812'de oğlu Ahmet Paşa ayaklandı. 1820'de de Zaza Kürtler ayaklandılar. Ayaklanma tüm Kürdistan'ı kapsıyordu. 1826'da Reşit Muhammed Paşa, geniş yetkilerle Diyarbakır'a vali atandı. Bu, ayaklanmanın boyutunu arttırdı. Küçük odaklar halindeki savaş Diyarbakır, Botan, Hakkari, Musul'u kapsıyordu. 1840'a kadar devam eden savaş Kürt halkının lehineydi. Ancak Osmanlı imparatorluğunun bu en güçsüz döneminde oldukça avantajlı durumda olan Kürt beylikleri birlik kuramadılar.

Bu arada Mısır'da Fransızların desteği ile bağımsızlığını ilan eden Kavalı Mehmet Ali Paşanın oğlu İbrahim Paşa, büyük bir ordu ile Adana ve Konya'yı da alarak İstanbul'u tehdit altına aldı. Osmanlılar İngiliz, Fransız hatta Rusların desteği ile bu defa da kurtulacaklardı.

Osmanlı devleti, Kürt halkını dize getirmek için toprak donanmış 100.000 kişilik vahşet ordusunu Hafız Paşa komutasında Kürdistan'a yollar. 1830'da başlayan sefer, İbrahim Paşanın savaşını nedeniyle kesintiye uğradıysa da devam ettirilir. Osmanlı ordusunun amacı kuzeyden ve güneyden Botan'ı kuşatmak, batıdan ilerlemek, böylece Kürdistan'ı kalbinden vurmaktır. Osmanlı ordusu geçtiği yerleri yakıp yıkar.

Osmanlı ordusunun askeri danışmanı olan Alman mareşali Moltke, "Türkiye anıları" adlı kitabında, 1836'da Cizre, Silvan, Beşiri vd. alanların harabe haline getirildiğini, köylerin ateşe verildiğini, herkesin süngülenildiğini, askerlerin kadınların kollarındaki bilezikleri almak için bileziklerini kestiklerini anlatır.

Kürt halkı kahramanca dirrenir. Bu direnişlerden en ünlüsü, bir avuç insanla Sait Bey'in Karzan'daki bir kalede 1838'de sergilediği direniştir. Osmanlı ordusu söy üstünlüğü ve topraklarına rağmen kaleyi alamaz. Binlerce ölü vermiştir. Muzakere ile Sait Bey kaleyi bırakır. Osmanlı ordusunun sözünün anlamı belirdir: Bir gün geçmeden Sait Bey öldürülür.

Yine Moltke, Kürtlerin son nefesine kadar direndiklerini, 50 Kürt kadınının Osmanlı ordusunun eline geçmemek için kayalardan sulara kendilerini attıklarını belirtir. Çocuk ve kadınlar da süngülenir. Moltke bizzat Mısır-Osmanlı savaşında Nizip dolaylarında Kürtlerin Osmanlı ordusundan nasıl yığınlar halinde firar ettiklerini ve savaşmak için dağlara çıktıklarını anlatır.

Sıra Kürdistan'ın kalbindedir. Kürt beylikleri, Osmanlı ordusunun amacını net kavramıştır. En ciddi birliği Botan miri Bedirxan Bey sağlayacaktır. Bedirxan Bey, Musul, Van, Hakkari, Muş, Diyar-

bakır'a kadar olan alanda birlik sağlar. Ancak bu birlik sağlam değildir. Beyler bir kısmı kararlı değildir. Bu arada İngiliz misyonerler de bölgede cirit atmaktadır. Özellikle Ermeni ve Hakkari Nasturlerini kullanmaktadır. Bedirxan Bey, o zamana kadar olan en ciddi birliği sağlamıştır.

Osmanlı ordusu, gaddarlığı ile meşhur Topal Osman yönetiminde 100.000 kişiden oluşuyordu. 1843-46'da olan savaş Kürt halkının yenilgiyle sonuçlandı. Yenilginin nedenleri pek çoktur. Osmanlı ordusu hem sayı olarak çok fazla, hem de topları vardır. Kürt aşiretleri bu silahlardan yoksundur. Ama yenilginin asıl nedeni ayaklanmanın iç man-

riliyor. İşin kolayına gidiyor. Kürdistan halkı yeniden katliam dilediyor. Hem de her defasında binlerle. Buna Kürt halkının ülke ve özgürlük aşkını ve direniş gücünü eklersek, kitlesel göçlerin zorluğu anlaşılır. Yine de Kürt halkının en büyük korunağı dağları olur.

Osmanlı egemenliği, savaşlar, vergiler, katliamlar ve feodal bölünmüşlük halkın iç dinamizmini adeta dondurur. Balkanlardaki halklar gibi emperyalist burjuvazi ile doğrudan ilişki de yoktur. Bu da kapitalist gelişmeyi önler. Sonuçta aşiretçi örgütlenme aşılmadığı gibi ayrılıklar daha da derinleşir.

Bedirxan Bey ayaklanmasının ardından binlerce Kürt İran ve Rusya'ya göç-

tiğında yatar. Kürt beylerinin birliği zayıftır. Çelişkiler savaş içinde önemli sayısını Osmanlılarla beraber hareket etmeye kadar itecektir. Örneğin daha sonraları ayaklanacak Bedirxan Bey'in yeğeni Yeşen Şer Osmanlı ordusuna yardım edecektir. Demek ki siyasal düzey ve feodal parçalanmışlık ile bundan kaynaklanan ihanetler, ayaklanmaların yenilgisinin en temel nedenini oluşturacaktır. Emperyalistlerin Kürdistan sorununda Türk egemenlerine verdikleri desteği de hesaba katmak gerekir. Balkan halklarının tersine, emperyalist devletler baştan beri Kürdistan sorununda Osmanlı devletinin yanında olacaktırlar.

eder. Bedirxan Bey ve ailesi önce İstanbul'a, oradan da Girite sürülür. Bu hususu açacağız. 100.000 kişilik Osmanlı ordusuna karşı 40.000 kişilik Kürt gücü az değildir. İhanetler ve beylerin teslimiyeti ayaklanmayı kırdığı gibi, Osmanlı ordusuna en erken sığınan da beyler oldu. Osmanlılar, bundan itina ile yararlandılar. Tam güvendikleri usaklarını tekrar görevlendirirken, diğerlerini sürdüler ya da öldürdüler. Sürülenleri politik eğitime alarak usaklaştırdılar. İlk Kürt aydınlarının bunlardan türediklerini hemen belirtelim. Böylece "Kürt aydının" özelliği usaklık, hep halkından binlerce kilometre uzakta olmak oldu. Abdulhamid dönemi-

"1877'de padişah olan Abdulhamid ile başlayan dönem Kürdistan için en olumsuz dönemlerden biridir. Osmanlıların imdadına yeni palazlanan Alman emperyalizmi yetişir. İstanbul, Alman sermayesi ve askeri uzmanlarıyla dolar... Bu gelişmelerin Kürdistan'a yansısı çok olumsuz olur. Abdulhamid, Rus-Kazak birliklerinden esinlenerek Kürt beylerinden Hamidiye Alayları örgütler. Bunların sayısı az değildir; ilk elden 16 alaydan oluşmak üzere 52.000 kişi silah altına alınır."

Sömürgeci derinleşme politikası ayaklanmaları doğurur. Ayaklanmaların ardından katliamlar. Neden, kitlesel güçlerin gerçekleşmediği dönemin ve sistemin mantığında yatar. Osmanlı Türk egemeninin ekonomik, siyasal varlığı kılıç ve topra yoğunlaşmıştır. Halk yeniden göç etti-

mini değerlendirirken bu konuyu açmak gerekecektir.

Böylece Kürdistan'dan bir nevi "gönüllü" göç de doğdu. Politik dilde buna mülteci denir. Dikkat edilirse mülteciği bağlatıp politik sanat haline getirenler Kürt halkı değil, Kürt feodal egemenleri ve onlardan türeme aristokrat

aydınlarıdır. Kemalist dönemde, Kürt aydınının, mülteciliği tümüyle gönüllü bir kaçınıklık haline getirdiği görülür. Sonradan bu göç Avrupa'ya kadar uzayacaktır. İleriki bölümlerde buna değineceğiz.

1853'te Yeşen Şer ayaklanması olduysa da aynı akıbeti uğradı. Yine de Kürdistan genelinde aşiretler yarı direniş durumunu yaşadılar. Fakat Bedirxan Bey ayaklanmasının bastırılması Kürdistan'da olumsuz bir dönüm noktası oldu.

1877'de padişah olan Abdulhamid ile başlayan dönem, Kürdistan için en olumsuz dönemdir. Bu yıllarda Osmanlı-Rus savaşları bütün hızıyla devam etmektedir. Yunanistan İmparatorluktan kopmuştur. Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan'da ulusal kurtuluş ayaklanmaları birbirini izlemektedir. Bunların yanısıra Arnavutluk, Lübnan, Yemen, Arabistan ayaklanmaktadır. İmparatorluğa bağlı çoğu ülkeler (Cezayir, Mısır, Irak vd.) İngiliz ve Fransızların yarı işgali altındadır.

Osmanlıların imdadına yeni palazlanan Alman emperyalizmi yetişir. İstanbul, Alman sermayesi, askeri uzmanları ile dolar. Askeri demiryolları döşenir. Alman İmparatoru Wilhelm, Alman sermayesinin temsilcisi olarak iki defa İstanbul'a gelir. Pan-Germanizm, Pan-İslamizmi doğurur. İslamcılık, örtülü Pan-Türkizm'dir.

Bu gelişmelerin Kürdistan'a yansısı çok olumsuz olur. Abdulhamid, Rus Kazak birliklerinden esinlenerek Kürt beylerinden Hamidiye Alayları örgütler. Bunların sayısı az değildir. İlk elde 16 alaydan 52.000 kişi silah altına alınır. Beylere geniz insiyatif tanınır. İnsiyatif, usaklığın bedelidir. Beylerin yönetimindeki alaylar, geliştirdikleri talanlarla iç çelişkileri daha da derinleştirirler. Bu alaylar Ermeni halkına karşı da kullanılır. Beyler, Ermeni halkından "kafirlik vergisi" aldıkları gibi, onları bedava serflerle de koştururlar. Hamidiye Alayları öneü birliklerdir. Savaşlarda önde kırıdırılırlar. Örneğin 1828-29 Osmanlı-Rus savaşında Kürt beyleri takındıkları savaş dışı kalma tutumlarını terkederekler. 1877-78 Osmanlı-Rus savaşına Şeyh Ubeydullah, oğlu Şeyh Abdulkadir ile Şeyh Celalettin komutasındaki 50.000 kişilik Kürt gücü katılır. Yenilirler ve perişan olurlar. Şeyh Celalettin, Van'da zehirletilir. Değişik kaynakların olayın sorumluluğunu Ermenilere yüklettikleri gibi, Ermeni kaynakları da daha çok Osmanlı padişahının yaptırıldığı şeklinde dir.

Tekil olay önemli değil. Bu olaydaki gerçekler önemlidir. Hamidiye Alayları, Kürt halkının bağırma bıçak gibi saplanmıştır. Kürt feodal beyleri, tarihlerinin en kötü usaklığını sergilerken, pratikte büyük ayaklanmalar olanaksız hale

gelecektir.

Olumsuzluk bu kadarla sınırlı değil. Abdulhamid, milis beylerin çocuklarını Bağdat ve İstanbul'da Zedegan okullarına alır. Bunları ulusal muhafızları gibi yetiştirir. Böylece ilk Kürt aydınları yetişir. Bunlar Osmanlı devletinde ya subay ya da bürokrat olurlar. Meslekleri de uşaklık olur. Bu oluşum önemlidir. Çünkü Kürt Taali Cemiyeti'ne önemli oranda bu işbirlikçi zihniyet kaynaklık edecek, ayaklanan beylerin Osmanlı terbiyesinden geçen bir kısım çocukları Osmanlı devletinin güçlü savunucuları haline gelecektir. Bunlardan bir örneği 1805'te Süleymaniye'de ayaklanan Baban aşireti reisi Abdurrahman Paşa'nın ardıllarıdır.

1880'de Şeyh Ubeydullah isyanı hariç tutulursa bu dönemde büyük ayaklanma gelişmeyecektir. Şeyh Ubeydullah'ın 50.000 kişi ile başlattığı ayaklanma, Şemdinli'ne başlayarak Doğu Kürdistan'a yayılır. Tebriz'i tehdit eder. İran, ayaklanmayı Osmanlılar ve emperyalistler vasıtasıyla bastırır. Ayaklanmanın potansiyelini boğmada daha büyük hesaplar içinde olan büyük devletlerin tümü hemfikir. Mekke'ye oğlu Şeyh Abdulkadir'le beraber sürülen Şeyh Ubeydullah, 1883'te ölür. İttihat-ı Terakki, ondan yararlandı. Onu ayan meclisi üyesi yaptı. Gerçekte Şeyh Abdulkadir, Osmanlılara düşman olduğu gibi hep hizmet etti. Kürt Taali Cemiyeti'nde Osmanlı birliğinin en hararetli savunucusu olur. Bu hizmetlerinin karşılığı, 1925'te Diyarbakır'da asılarak ödedi.

İttihat-ı Terakki Dönemi ve Kürdistan'da Göçler

İttihat-ı Terakki'de örgütlenen komisyoncu komradot Türk paşaları, 1908'de iktidar oldular. 1908 dönemi Kürt halkı üzerindeki baskıların sistemli bir hale geldiği dönemdir. 1908 bir burjuva devriminden ziyade bir darbedir. Alman emperyalizminin desteği önemli rol oynadı. 1908 burjuva hareketi, demokratik muhtevası olmayan bir hareket oldu. İmparatorluğun parçalanmasına tepki hareketiydi.

İmparatorluğun artık halkların ayrılmasını önleyecek gücü yoktur. 1912'de Balkan halklarının tümü ayrılmıştır. Arap halkları da hızlı bir ayrılma sürecini yaşıyorlar.

İttihat-ı Terakki, Türk şovenizmini doruğa çıkarıp rejimin ideolojisi olarak örgütlendi. Osmanlılık ve Pan-İslamist akımların yanında asıl önem çıkan Pan Türkizm oldu. İttihat-ı Terakki, okullarda Türkçeyi mecburi kıyor, ancak bu terbiyeden geçenleri devlet işlerine alıyor, yapısını Türklüğü onlardan iyi savunan uşaklar dışında kimseyi almıyor, açıkça imparatorluk bünyesindeki bütün halkları Türkleştirmeyi önüne plan olarak koyuyordu. Planın pratik anlamı da açıldı. Hıristiyan halklar ayrılıyor, elde Kürt halkı ve Araplar kal-

"1916'larda Diyarbakır, Muş, Bitlis ağırlıkta olmak üzere Kürdistan'ın merkezi alanlarından 700.000 Kürt Türkiye'ye mecburi göçe tabi tutuldu. Bunlar yapılan plana göre Türkiye şehirlerine %5-10 oranında dağıtılacaktırlar.

Gerçekte ise göç maske idi. Bu büyük kütlelerin yarıya yakını Toroslari aşamada. Çok azı Konya ve Ankara'ya varabildi. Gerisi ya hastalık ve açlıktan ya da Türk askerlerinin çete saldırılarıyla öldürüldü."

yordu. Bu durumda iki yol vardı: Bitirebildiği halkları bitirecek, Kürt halkını da katliam ve asimilasyonla eritecekti.

Fakat İttihat-ı Terakki'nin planı yürümeyecek, Osmanlı imparatorluğu Alman emperyalizmi ile aynı blokta diğer emperyalist devletlerle girdiği paylaşım savaşını kaybederek dağılacaktı.

İttihat-ı Terakki, Kürdistan'da göç ve mecburi iskanları sistemleştirecek, aslında sistemleşen kemalist politikanın ögeleri bu dönemde oluşacak. Kemalizm bunları geliştirecekti.

Önce Kürdistan'ın durumundan bahsedelim. 1908'de doğan biçimsel hürriyet ortamında Kürt Taali Cemiyeti kurulur. Bu siyasal, kültürel bir oluşumdur. Nitelik ve pratiğinden çıkarılacak sonuçlar oldukça öğreticidir. Derneğin kurucuları önceden söz ettiğimiz Abdülhamid politikasına uygun İstanbul'a alınan ve Osmanlı terbiyesinden geçen mebus, subay ve bürokrat Kürt aristokrat aydınlarıdır. İmparatorluğun bünyesindeki bütün halkların önceleri ulusal bağımsızlık temelinde örgütlenip savaşırken, bunlar İstanbul'a yapıldılar. Bu ilk hakim sınıftan türemekle birlikte burjuva aydınları, hep Kürdistan'dan uzak kalma geleceğini başlattılar. Budan da ötesi var: Ulusal bağımsızlık gibi yüce bir amaç yerine kültürel özerklik için mücadeleyi öne aldılar. Bunun belgeleri vardır. Bunların tutumunun 1880'e kadar Kürdistan'da olan ayaklanmaların niteliği ile alakası yoktur. Açıkça bunlar, Türk-Osmanlı burjuvazisine umut bağladılar ve bu geleneği başlattılar. Aralarında pişmanlık gösterip direnenler, Kürdistan'a dönme çağrısı yapanlar oldu. Ancak bu, hareketin dönemdeki siyasal niteliği Kürt halk gerçeliğine yabancı oldu.

Diğer yandan Hamidiye Alayları bir ulusal direnişi o denli güçleştirmişti ki, Osmanlı politikasının 1850'lerle uyguladığı Kürtlerle Ermeniler arasında çelişki yaratma

planı da ürün vermişti.

Osmanlı imparatorluğu 1914-18 savaşını Rum, Ermeni ve Kürt halkını soykırıma uğratma savaşları olarak değerlendirir. Geçen bölümde değindik. 1890'daki katliamlara ek olarak 1915 Nisan'ında Ermeni katliamı yapıldı. Bir milyon Ermeni katledilirken, bir o kadarı göç ettirildi ya da yollarda öldürüldü. Kürt halkı Dersim vd. pek çok alanda Ermenileri korur ve yardım ederken, diğer yerlerde Hamidiye Alayları'nın komutan beyleri katliamlarda ciddi rol oynarlar. Tabii Ermeniler de Ağrı, Van taraflarında Kürtlere yönelik benzer katliamları yaparlar.

Hamidiye Alayları'nın akıbeti de öğreticidir. Osmanlı-Rus savaşlarında öncül birlikler olarak savaşmışlar. Zınar Silopi, aynı birliklerde subayı. Anlarında, Pontus katliamlarında kullanıldıklarını, kendilerine güvenilmediğini, kapılarında nöbet tutulduğunu belirtir. Sayıları 150.000 civarında olan ve tamamen Kürt köylülerinden oluşan bu bir-

likler tümünden imha olurlar. Bunların çoğu da Sarıkamış'ta kırdırılır.

Sarıkamış'ta yüzbinlerce askerlik orduyu daha Rus ordularıyla karşılaşmadan telef eden Enver Paşa, kaçır şekildedir İstanbul'a döner ve Osmanlı ordusunun telefine neden olan Sarıkamış savaşının sonucu hakkında şunları söyler: "Sarıkamış çarpışmasında dışarıdan bakarsak yenilük sayılır, fakat gerçekten muzaferiz. Çünkü Sarıkamış ormanlarından Erzurum'a kadar uzanan yollar üzerinde onbinlerce Kürt gençlerinin cesetlerini braktık." (Gora Sasuni, Kürt Ulusal hareketleri ve Ermeni-Kürt ilişkileri s. 155)

Türk şovenizmi bu kadar değildi. Alıntı aldığımız kitabın yazarı bir Ermeni papazdan şunu aktarıyor:

"Bir Ermeni sürgün kafillesi perişan bir halde Adana'ya varır. İstanbul'dan Kürt bölgelerine nakledilmeleri istenir. Ermenilerin tifolu olduğu tespit edilir. Kaymakam nakil işleminin doğru olmayacağını söyler. Merkez hükümetin cevabı şu olur: Zarar görecektir onlar neticede iki düşman unsur olacaktır."

Türk egemenlerinin politikası şudur: "Zo (Ermeniler) gitti, Lo (Kürtler) kaldı." 1914-18 Kürt halkının soykırıma uğradığı yıllar olur. Kürtleri toplu imha edenler sadece Türk ordusu değil. 1916'da Van, Urmiye'ye kadar yayılan Rus ordusuna bağlı Ermeni çeteleri de vardır. Bunlar 1915'in yanlış intikam hesabı peşindedirler. Rus-Osmanlı savaşına sahne olan Ağrı, Van, Urmiye alanları harap olur. Dr. Kemal Mazhar Ahmed, "Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Kürdistan ve Ermeni Soykırımı" kitabında Urmiye civarında Türk ordusunun yüzlerce köyü ateşe vererek bölgeyi harap ettiğini yazar.

Dr. Kemal Mazhar'dan ayrı Gara Sasuni, M. Emin Zeki, Dr. Lazarev vd. pek çok tarihçi Kürt halkının başına getirilenleri belgelerler. Kürt halkı bu yabancı savaşta kırılmamıştığını direnir. Dersim büyük ölçüde savaş dışı kaldığı gibi, Ermeni halkını da korur. 1914'te Siirt-Besiri, Kurtalan bölgesinde baharla beraber Xarzan aş-

Kürdistan'ında 12.000 nüfuslu 20 köyün 6-7 ayda hastalıktan 800 kişiyi yitirdiğini, Süleymaniye'nin nüfusunun 1/3'e indiğini, Hanekin'in hastalık ve katliamlardan boşaltıldığını, Güney Kürdistan'ın tarım arazisinin %50'sinin ekilemediğini, 20-30 kişilik ailelerin sayısının 3-4'e düştüğünü yazar. Kuzey Kürdistan'ın hayvan deposu Hakkari, ölü hayvan leşleri ile doludur. Yaşayan nesil baba ve dedelerinden bu dönemi fazlasıyla dinlemiştir. Deyimim kısa söyleyişle "Kürt halkının başına tufan çökmüştür." Bunu eken de Türk burjuvazisidir. Arada Ermeni, Süryani halklarının katliamına ölçü biçmemek gerekir. Sadece Abdülhamid döneminde katledilen 350.000 Ermeniye karşılık bu sayının İttihat-ı Terakki döneminde 1.500.000'a çıktığını belirtelim.

İttihat-ı Terakki burjuvazisi, daha da ileri gider. Kürdistan'ı boşaltmaya çalışır. Ermeni jenosidinden sonra, Kürdistan tarihinin en büyük göçünü Kürt halkına dayatır. Dağlar Kürt asker kaçaklarıyla doludur. Osmanlı kaynakları bu sayıyı 300.000 gösterir. Gerçekte ise daha çoktu. Osmanlı ordusundan kaçan Kürt asker grupları direnme halindeki aşiretlerle birleşiyordu.

Osmanlılar, Jenosid bakanlığı görevini gören ve göçleri organize eden "aşiret reislikleri ve göçmenler umumi müdürlüğü" kurmuşlardı. Başkanı Şükrü Kaya idi. Bu şahıs M. Kemal hükümetlerinde de bakan olacak ve 1930'larda Kürt halkının göçünü planlayanların başında gelecekti.

1916'larda Diyarbakır, Muş, Bitlis ağırlıkta olmak üzere Kürdistan'ın merkezi alanlarından 700.000 Kürt Türkiye'ye mecburi göçe tabi tutuldu. Bunlar yapılan plana göre Türkiye şehirlerine %5-10 oranında dağıtılacaktırlar. Gerçekte ise göç maske idi. Bu büyük kütlelerin yarıya yakını Toroslari aşamada. Çok azı Konya ve Ankara'ya varabildi. Gerisi ya hastalık ve açlıktan ya da Türk askerlerinin çete saldırılarıyla öldürüldü. Sadece Türkiye'ye göç ettirilenler değil, bir o kadarı da göçmemek için güneyde Musul'a, Halep'e göçtü. Onları da benzer akibete uğradı.

Osmanlı Türk egemenliği altında Kürt halkının uğradığı soykırım ve göçler, Ortadoğu'nun bu büyük halkını yüzyıllarca tarih dışı bıraktı. Çok açık olarak şu belirleme yapılabilir. Tarih böyle vahşet görmedi. Vahşi bir hayvan bile karın tokluğu kadar avımı parçalar. Ama Türk hakim sınıfları insanlığa kastetti. Kürt halkını bu denli katliamlara uğratmasının başka izahı olamaz.

Fakat Osmanlı Türk hakim sınıflarının Kürt halkına uyguladıkları jenosid ve göç ettirme politikası da birinci perdedir. Kalınan yerden kemalist devlet devam edecek, asil soykırımımız ve göç politikasını çok yönlü geliştirecektir.

DEVAM EDECEK

Dr. Kemal Mazhar, yukarıda adı geçen kitabında, İran

ULUSAL KONGREYE
DOĞRU...

TOPLUM TARİHİ BOYUNCA KADIN SORUNU

İnsan soyunun varlığı ve toplumsal üretim için temel ve zorunlu yapı olan aile, hem kadını tanımlayan, hem de kadının egemenlik altına alındığı, köleleştirildiği, kadın sorununu yaratan temel bir alan olmaktadır.

İnsanların ilk toplumsal örgütlenmesi olan ailenin biçimlenmesi, insanların üretim faaliyetine bağlı olarak büyük değişiklikler geçirmiştir. Toplum tarihinde aktif bir öge olan aile; kandaş aile, ortaklaşa aile, iki başlı aile vb. türden evrim geçirmiştir. İnsanlığın barbarlık döneminin klan örgütlenmesi ve ailede; üretim faaliyetinde etkin ve egemen olan kadın belirleyicidir. Hayvanların evcilleştirilmesi, toprağın tarıma açılmasıyla birlikte bir sürü sevetin ortaya çıkması, bu servetler üzerinde erkeğin uzmanlık ve özel mülkiyetinin gelişmesi; erkeği toplumsal üretimde birinci öge durumuna getirir. Ailede, ataerkil aileye geçilerek erkek egemenliğinin doğmasına yol açar. Aile içinde kadın aleyhine gelişen bu durum, kadının köleliğine ilk adımdır. Bu eşitsizlik toplumsal eşitsizlikle bütünleşerek, her sınıflı toplumda katlı bir şekilde artacaktır. Kadının düşüncesine, sosyal yaşamına yansımalarıdır. Kadın aleyhine olan bu durum egemen ideoloji ve dinler tarafından kutsanacak, kadının ailedeki köleliği kadın ve topluma benimsenilen ve gelenekleşen bir statü durumuna getirilecektir.

Erkeklerle kadın arasındaki eşitsizliğe indirgenebilen bu çelişki, tek başına tümüyle kadın sorununu yansıtmamaktadır. Kadının asıl sorunu onun toplumsal bir varlık, üretici güç olmasından kaynaklanan toplumsal, ulusal eşitsizlik ve sömürü ile edindiği sorunlardır. Toplumdaki bütün eşitsizlikler ve çelişkiler gibi, kadın sorununa kaynaklık eden nedenler toplumsaldır. Kadının aile içinde köleleştirilmesi ile toplumsal olarak köleleştirilmesi, düşkünleştirilmesi içiçe gelişmiştir.

Üretici insanlık üzerinde sömürünün gelişmesi ve sınıf egemenliğinin kurulmasıyla, kadının köleliğine de adım atılır. Daha kalın toplumunda egemenlik altına alınan kadının sömürülmesi sınırlıdır. Köleci düzende, üretici güç olarak kadın köleleştirilince, aile

YEKİTİYA JİNÊN WELATPARÊZÊN KURDİSTAN (YJWK)

içinde de tam düşkünleştirilmiştir.

Köleci dinler, genel olarak toplumun köleliğini ve köle sahibine itaatini kutsarken, kadınların her haktan yoksun varlık olarak köleliklerini erkekler lehine şiddetle kutsar. Sınıflı toplumla kadınlar arasında da sınıflaşma yaşanır. Fakat sınıf statüsü ne olursa olsun, toplumsal konumu ile belli kesimleri egemen sınıfa dahil olmaları bile, kadın sürekli düşkünleştirilen cins olur. Bu durum kadın sorununu karmaşılaştırır.

Kölelik, kadının aile ve toplumsal statüsünde büyük değişiklikler meydana getirir. Yüceltilen erkek ve egemen sınıf; siyasal ve entelektüel yaşama damgasını vurur. Doğa dinleri kadını tanrısalılaştırırken, kölelik artık erkekleri tanımlamaktadır.

Feodalizm, köleliğin yerine toprak serfliliğini geçirir. Tanrı kralların yerine, evrenselleştirilen tek tanrılı dinler geçer. Tanrı yeryüzünden göklere çıkarılır. Peygamberler tanrıların kutsadığı yeryüzündeki temsilcileri olurlar. Büyük ordularla yükselen feodal egemenlik çok sayıda halkı boyunduruk altına alan geniş

olan kadın, idealizmin, mezhapçılığın, toplumsal parçalanmışlığın, çekişmelerin, dedikodunun, kan davalarının yatağı haline getirilir.

Feodalizmin bağrında yeni bir sınıf olarak gelişen burjuvazi, feodal düzeni altüst eder. Feodal çitler, aşiretsel bölümlere aşarak daha ileri bir toplumsal örgütlenme olan burjuva toplum kurulu. Ulusal bağlarla, ulusal devletler kurulur. "Hürriyet, eşitlik, kardeşlik" sloganlarıyla iktidar olan burjuvazi, sınıf egemenliğini, siyasal, kültürel, ahlak anlayışını evrensel ilan eder. Burjuvazi, her şeyi meta ve alım-satım konusu haline getirerek, sınıf sömürsünü doruğuna ulaştırır.

Burjuva düzen kadın ve ailenin durumunda köklü değişiklikler getirir. Burjuva aile, feodal aileye göre bir ilerlemeyi ifade eder. Kadın, burjuva devrimlerinde işlenen ana temalardan biri olur. Burjuvazi, düzenine has bir kadın ve aile tipi yaratır. Sanattan, resime, heykelle, bilime kadar konu yapar. Burjuvazi, kadına hukuki eşitlik getirir. Fakat bu eşitlik biçimde olur. Sanat, bilim, siyasete damgasını vuran erkek olur. Top-

va düzende kadın —ucuz emek gücü olmanın ötesinde büyük bir kâr sektörü, siyaset ve toplumu şartlandırma— yozlaştırma aracıdır. Reklam, seks, moda vb. egemen sınıfın elinde toplumu yozlaştırma ve sömürü alanlarının temel malzemesi kadındır. Kadının düşkünleştirilmesi; aile ve toplumu da etkileyerek güçsüzleştirir. Böylece burjuvazi, yarattığı kadın tipini topluma karşı bir silah olarak kullandı.

Emperyalizm; bütün üretim araçları ve insani değerler üzerinde sömürü ve tahakküm tekelidir. Böylece emperyalizmde baskı, sömürü, sömürgecilik ve bu amaçla yıkım savaşları doruğa ulaşmıştır. Kadın, emperyalist politikanın baş araçlarından biridir. Emperyalizme varmış kapitalizm; burjuva düzenin yozlaşmasının, bunalımın ve ahlaksal çürümenin zirvesidir. Bu bunalım ve yozlaşmanın simgesi aile ve kadın olmaktadır. Kadın sektörü, bütün emperyalist-kapitalist ülkelerde temel bir tekel sektörü durumundadır. Ailedeki, kadındaki, sokaktaki düşkünlükler binbir renge boyanarak reklamlar vb. yollarla resmi politika olarak topluma sunul-

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin temel örgütlerinden olan "Yekîtiya Jinên Welatparêzên Kurdistan - YJWK"nin program taslağından bölümler yayınıyoruz.

Sınıflı toplum tarihi, kadının kölelik tarihidir. İleriye doğru olan her sınıfsal açılım; kadın ve ailenin durumunda bir açılım yapmışsa da, kadın üzerindeki ulusal, sınıfsal ve erkeğin egemenliğini azaltmamış, katlı bir şekilde arttırmıştır. Ulusal, toplumsal eşitsizlik arttıkça kadının toplumsal, ailesel konumu kötüleşmekte; kadın ve ailedeki yozlaşma ve ezilme toplumun ezilmişlik ve bunalımını arttırmaktadır.

KADININ KURTULUŞ SORUNU

Kadının kurtuluşu; ulusal-sınıfsal baskı ve sömürden kurtulması; emek gücü ve zihni yeteneklerini toplumun yararına, özgürce, demokratik ve insiyatifli bir tarzda kullanmasıyla sağlanır.

Kadının, ezen sınıf içinde yer alan kesimi dışındaki çoğunluğunun sorunları olan ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, sağlık sorunları, diğer ezilen sınıf ve tabakaların sorunları ile bütünlük oluşturur. Kadın, her şeyden önce sınıf ve ulus çıkarları elinden alınan emekçidir. Bu sadece onun sorunu değil, toplumun bütün ezilen kesimlerinin sorunudur. Kadın sorununun çözümü özünde sınıfsal ve ulusal devrim sorunu da olsa, tümüyle buna indirgenemez.

Aile içinde cins olarak kadın üzerindeki baskı ve sömürünün kaldırılması kadının kurtuluşunun ikinci yönünü oluşturur. Kadının cins olarak yitirilişi ve emekçi sınıflar üzerinde sınıf egemenliğinin kurulması içiçelik ve bütünlük oluşturduğuna göre, kadının kurtuluşu toplumun kurtuluşu sorunudur. Toplumdaki özgürlük düzeyi kadına tanınan özgürlük düzeyi ile ölçülür.

Kadının erkeke egemenliğine karşı mücadelesi, aile ve toplumda eşit insiyatif kazanması, kadın ordusunun, erkek ordusuna karşı savaşı değildir. Toplumsal devrim kadar kadın-erkek ilişkilerinde de devrim zorunludur. Bu devrim, egemen sınıfa karşı gelişen devrimle bütünlük oluşturur, fakat ondan apayrı özellikleri de olan bir mücadele ve örgütlenme sorunudur.

Kadın üzerindeki erkek egemenliği doğuştan edinilmemiştir. Bu, toplumun üretim sürecinin ürünüdür. Kadın da, erkek de bu eşitsizliği, devralmışlardır. Kadının düşürülmesi, bunalım yuvası haline getirilmesi erkeği de düşürmüştür, sorunlarını arttırmıştır. Sorun kolektiftir. Geleceğin özgür ve dengeli ilişkileri devrimci mücadele içinde yaratılır. Kadını köleliğe mahkum eden nedenlerin ulusal-toplumsal kaynaklarına

Faşist Türk sömürgeciliğinin Kürdistan'daki katliamlarını ve Alman devletinin TC'ye artan desteğini protesto etmek amacıyla Mart 1987'de Bonn'da yapılan Kürdistanlı kadınlar yürüyüşü

imparatorluklar oluşturmuş insanlık biraz daha ilerlemiştir. Fakat kadının yerinde fazla bir değişiklik yoktur. Ortaçağın bütün dinleri; Hristiyanlık, Müslümanlık, Budizm vd.'leri kadın üzerinde erkeğin egemenliğini kutsarlar. Kadın siyasal, sanatsal, askeri yaşamdan tamamen soyutlanır. Kadın ancak feodal egemenliğe olağanüstü hizmetler yapabildiği oranda kıymet görür. Kadın; feodal yayılımının aracıdır. Taht kavgalarında, saray entrikalarında, feodal yayılımının aracı olan hanedan evliliklerinde en büyük araçtır. Egemen sınıfa mensup olan bu kadın kesiminin bu elit yaşamı, ortaçağda kadının ezilmişlik ölçülerini yansıtmaz.

Feodalizmde kadının düşünce, yaşam ve gelenekleri aşiret, kabile, aile ve tarla sınırları içine hapsedilir. Her şeyden dışlanan, yaşam hakkı dahil, her şeyi erkek ve aşiret geleneklerinin elinde

bulmada hukuki eşitlik, üretim araçları üzerinde eşitlik varsa anlam kazanır. Kadının toplumsal yaşama katılımı sınırlı ve çarpık olur.

Burjuvazi sınıf sömürsünü ve sınıf çelişkilerini doruğa ulaştırır. Kitlesele yoksullaşma ve proleterleşme burjuva düzenin zorunlu bileşenleri olur. Burjuva düzende her şey gibi kadın da bir meta işlevi görür. Burjuva düzende kâr uğruna en ahlaki değerler ayaklar altına alınır. Feodal bağlardan kurtulan kadın özgür emek gücü haline getirilecek, daha çok sömürülür. Kadınlar arasında mülkiyet ilişkilerine bağlı net bir sınıflaşma yaşanmasına rağmen, kadın olarak ezilmişlikten ve meta olaktan kurtulamaz.

Burjuvazinin mülkiyet ilişkileri ve bundan kaynaklanan sosyal politikalar aile üzerinde büyük bir tehlike oluşturur. Öyle ki aile yozlaşmaya, kapitalist düzen içinde bunalım yuvası olmaya başlar. Burju-

va düzende kadının toplumsal yaşama öz olmayan katılımı ve durumundaki çıkamaz; toplumsal bunalımların belirgin öğelerinden olmaktadır. Öyle ki burjuvazi kadını sadece topluma karşı değil, sömürgeci savaşlar ve sosyalizmi yozlaştırmanın güçlü bir aracı olarak da kullanabilmektedir.

Sömürge ülke kadınının durumu tanımlanamayacak kadar olumsuzdur. Sömürge ülkelerde, kapitalizm, yabancıdır, ve ulusal imhacıdır. Kadın; burjuva yozluğunu, feodal ilişkileri ve baskıyı bir denge sağlar. Kitlesele olarak genel yaşamdaki koparılarak sömürgeci burjuva ortama her türlü haktan yoksun olarak sunulur. Emperyalist sömürgeciliğin, sömürgele aktardığı en temel sektörlerden biri de, sosyal-kültürel yozlaşma sektörüdür. Her sömürge ülkede kadın alım-satım sektörü, toplumsal yozlaşmanın temel nedenlerinden birini oluşturur.

inmeden, bunlara karşı her alanda mücadele yükseltmeden kadın kurtulamaz.

Kadın kendini köleliğe mahkum eden sömürü sistemini ve gerici aile ilişkilerini aşmadan, bunun mücadelesi içinde olmadan; bunu güncel ilişkiler uğruna savaşımdan, günlük pratik akımlarla yürütülen mücadeleden, iktidar için mücadeleye kadar yansıtmadan kurtulamaz.

Kadın sorununun çözümünde sosyalist ideoloji ve toplumsal devrim dışındaki çözümler yetersiz ve gerici çözümlerdir. Kadının en fazla düşürüldüğü burjuva toplumlarda; kadının düşkünleşmesine tepki olarak gelişen feminizm, sorunu sınıfsal öz ve bu uğurda mücadeleden koparır. Feminizm, kadın sorununu gündemleştirme gibi bir yönü bulunmasına rağmen, soruna yüzeysel ve burjuva düzenin sınırları içinde bakar. Feminizm, kadın sorununun devrimci çözümüne varmayan ve soruna lüks olarak bakan bir burjuva kadın kesitinin hareketi olmayı aşamaz.

Kadın sorununu burjuva düzenin sınırları içinde güncel talepler uğruna mücadele ile sınırlama, soruna yapay yollarla kerte kerte yaklaşma, reformcu yoldur.

Burjuvazi; bir ev, bir eş, bir eşyayı kadının en yüce ereği olarak önüne koyar. Aileyi "yüce aşk ikkeleri" üzerine kurulan bir kurum olarak sunar. Burjuvazinin bu toplumsal koşullandırması ile

yaratılan bu küçük-burjuva aile iki cins açısından çöküşün ve toplumsal bunalımın yatağı olur. Aileyi kullandıran toplumdaki mülkiyet ilişkileri, egemen siyasal, kültürel, sosyal yasalar, bunlara burjuvazi damgasını vurur. Reformculuk, kadın sorununu bu derinliği ile ele almaz; yüzeysel, mekanik ve gelenekçi çözümler içinde olur. Reformizm, burjuvazinin yarattığı kadın tebasını ve koşullandırdığı aile kurumuna dayanarak, burjuva eşitlik gösterileriyle, burjuva düzen içinde düzeltmelerle yaklaşır. Toplumsal dönüşümü hedeflemeyen reformculuk, sorunu daha da ağırlaştırır.

Kadının kurtuluş sorunu, devrim sorunudur. Geleneklerin etkisiyle devrimci mücadelede kadınların rolünü küçümseme, katılımlarını biçimsel alma, aile tutuculuğunu terketmeme; sosyal örgütlenme ve politikaları erkeğin tekelinde görme vb. anlayışlar devrimci mücadeleyi zayıflatan, sorunun çözümünü geciktiren anlayışlardır.

Proletaryanın doğuşu, kurtuluş ideolojisine kavuşması, örgütlenmesi ve iktidar savaşı, kadının da kurtuluş mücadelesi olmuştur. Proletaryanın ilk iktidar deneyimi olan Paris Komünü, kadınların da ilk büyük katılımının olduğu ve kadın sorununu bütün özgünlükleriyle sosyalist toplum ve bunun için mücadelenin gündemine geldiği ilk ciddi

deneydir.

1917 Ekim Sosyalist Devrimi, kadınların kurtuluş tarihi olmuştur. Proletaryanın öncülüğünde bütün ezilen kesimlerin katılımı ile gerçekleştirilen sosyalist devrimlerin en çok yararlı kadınlara olmuştur. Kadının ezilmesinin asıl temeli olan üretim üzerindeki özel mülkiyet kaldırılmış, toplumsallaştırılmıştır. Kadını ve toplumu köleleştiren siyasal, kültürel, sosyal, dini kurumlar yerle bir edilmiştir. Kadın üzerindeki sınıfsal-ulusal baskı kaldırıldığından, kadının demokratik gelişme yolları açılmıştır.

Sosyalizmde temel sınıf çelişkileri giderilir. Katanlar, demokratik yollarla giderilmez, kadını toplumsal yaşama öz ve insiyatifli katılması, kadın haklarının siyasal-sosyal güvenceye kavuşturulması, bu doğrultuda aile ortamının değişimi, devrimci-demokratik içeriğe kavuşturulması, kadınların sosyalist devrim mücadelesine ve sosyalist inşalara katılımı kitlesel ve somuttur. Yine de bugün sosyalizmin kadınlara getirdiği olanaklara rağmen, halen kadın-erkek eşitliği ve kadınların toplumsal yaşama eşit katılımı konusunda bir yığın yetersizlik mevcuttur. Bunun nereden, bir yandan yüzyıllarca devam eden geleneklerin izlerine dayanırken, diğer yandan kadın kurtuluşunun en ileri ve tek zemini olan sosyalist toplumun, bu alanı örgütlen-

medeki özgün sorunlarına dayanmaktadır.

Ekim Sosyalist Devrimi, sömürge ülkelerde proletarya önderliğinde ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunu açmıştır. Toplumla beraber en fazla düşkünleştirilen kadının kurtuluşu, ulusal ve toplumsal kurtuluştadır.

Toplumsal-ulusal baskı altına alan, ulusal değerleri talan eden, ulusal inkarcılığı geliştiren, kadını bir yozlaşma ve düşkünleşme sektörü haline getiren, aileyi toplumu teslim almanın aracı yapan sömürgeci politika, egemenlik ve onunla işbirliği yapan yerli feodal-komprador sınıflardır. Ulusal bağımsızlık ve feodalizmin tasfiyesi gerçekleşmeden ne toplum ne de kadın kurtulabilir. Kadının ve genel olarak proletaryanın görevi kadını bilinçlendirmek, örgütlemek, programına kavuşturmak, gücünü ulusal ve toplumsal mücadele ile birleştirmek, mücadeleyi kadın-erkek eşitsizliğinin düşüncede, ailede, siyaset ve eylemde aşıldığı bir alan haline getirmektir.

KÜRDİSTAN TOPLUMU VE KADIN

Kürdistan kadınının toplumdaki yeri ve özelliklerini kavramak, toplumumuz üzerindeki sömürgeci burjuva egemenlik, feodal-komprador düzeni kavramaktan geçer. Sömürgecilik, Kürdistan'da toplumsal örgütlenmenin aşiret örgütlenmesi düzeyinde oldu-

ğu bir aşamada egemen oldu. Feodal-sömürgeci Osmanlı İmparatorluğu ve İran Safevi İmparatorluklarının egemenliğinde, Kürdistan'ın toplumsal yapısı yıkıma uğradı. Toplumsal yapı adeta donduruldu, feodal-aşiretsel gerilik ve bölünmeler devam etti. 1914-18 emperyalist paylaşım savaşıyla Kürdistan ülkesi ve toplumu dörde bölündü. Üzerinde Türk, Arap ve Fars burjuva sömürgeciliği tesis edildi. Kürdistan'a askeri zor, talan ve ulusal inkar politikaları dayatıldı.

Türk sömürgeciliği, Kürdistan'ın en büyük parçası olan Kuzey-Batı parçası üzerinde feodal otoriteleri ezdi ve askeri, siyasi egemenliğini yaydı.

Henüz aşiret örgütlenmesinde olan Kürdistan toplumu ulusal bilinç ve örgütlenme üretemeyecek durumdaydı. Ulus öncesi örgütlenme olan aşiretçilik artık toplumu koruyan bir çeper olamıyordu. Savunmasız bırakılan topluma, 1950'lerde kapitalizm dayatıldı. Kürdistan'da uygulanan ekonomik, kültürel, sosyal, askeri politikalar zora ve talana dayalı, Kürdistan'ı ülke olarak inkar ve halk olarak asimile etmeyi hedefliyordu. Bu politikalar sonucu toplum yarı yarıya burjuvalaşma yönünde çözüldü.

Feodaller kompradorlaşarak, sömürgeci egemenlikle bütünleşti. Kürdistan'da Türk ulusal yapısına bağlı inkarcı bir sosyal ayrışma

Devamı 19. sayfada

Kürdistan kadını kurtuluş mücadelesinde önemli bir adım attı:

Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği (YJWK) Kuruldu

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin temel örgütlerinden biri olan Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği-Yekitiya Jinên Welatparêzên Kurdistan, bir süredir yürüttüğü çalışmalarının bir zirvesi olarak 31 Ekim-1 Kasım 1987 tarihinde I. Kongresini gerçekleştirecek kuruluşunu ilan etti.

1985'te ERNK'nin kuruluşuyla, birlik çalışmaları belli bir seviyeye gelmişse de asıl olarak PKK'nin III. Kongresinde alınan kararlarla pratikte işlerliğe kavuştu.

Kürdistan tarihinde ilk defa yaşanan proleter öncülüklü mücadele içerisinde, Kürt kadını da yerini almıştır. Düşüncenin yayıldığı günden pratik savaşın verildiği günümüze kadar, tarih karşısındaki sorumluluğunu gerici dayatmalara rağmen yerine getirmeye çalışmıştır. Bunu sömürgeciliğe karşı mücadelede, zindanlarda, savaş içerisinde ve her alanda ispatlamıştır.

Bugün de, dördüncü yılına giren silahlı mücadelemiz ülkenin her alanında direniş eylemleriyle sürmektedir. Gelişen halk savaşına paralel olarak her alanda kabaran kitle gücü örgütlenerek mücadele saflarında yerini almaktadır. Toplumun en fazla ezilen kesimi olan kadın kitlesi de bu örgütlü güç içerisinde en erkenden yerini almaktadır.

1978 yılı başlarından günümüze kadar yurtsever kitle

birlikleri oluşturulmaya çalışılmıştır. İşçi ve gençlik birliklerinin yanısıra kadın birliği de çalışmasını değişik biçimlerde sürdürmüştür. Bu çalışmaların sonucu olarak birçok bölgede birlik konferansları gerçekleştirildi. Kadın devrimdeki yeri ve önemi, yine Kürdistan kadınının içinde bulunduğu durum, devrime katılım sorunu ve görevler tartışılıp bilince çıkarıldı.

Bir süre önce kuruluşları gerçekleştirilen Kürdistan Yurtsever İşçiler Birliği ve Kürdistan Devrimci-Yurtsever Gençlik Birliği'nin yanısıra kurulan Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği, cephemiz ERNK'nin kitlesel birliklerine kavuşmuşun ispatıdır.

Çeşitli bölgelerde yapılan konferanslara temsilen katılan delegelerin bileşimiyle gerçekleştirilen Kürdistan Yurtsever Kadınlar Birliği I. Kongresi, güçlü kararlar alarak devrimdeki yerini belirledi. Sunulan siyasal raporun yanısıra kadın mücadelesinin özgül yanları açık ve net bir dille izah edildi. Yine çeşitli birliklerden gönderilen mesajlar da Kongreyi güçlendirdi. Ayrıca mücadelede saflarında şehit düşen ve zindanlarda direnen bayan yoldaşlar da birliğimizin onur üyeleri olarak alındılar. Siyasal raporuyla, birlik programı ve yönetmeliğini karara bağlayan Kongre, şu kararları aldı:

Yekitiya Jinên Welatparêzên Kurdistan Kongresinden bir görüntü

— Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nde proletaryanın ideolojik-politik ve örgütsel öncülüğü üzerine,

— Kürdistan Ulusal Kurtuluş Devriminin temel mücadele yöntemi olan silahlı mücadeleye karşı YJWK'nin görev ve sorumlulukları üzerine,

— YJWK'nin örgütlenmesi üzerine,

— YJWK'nin Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin kadro ve savaşı ihtiyaçlarını temin etmesi üzerine,

— Şehit, tutuklu, savaşçı aileleriyle ekonomik, sosyal ve siyasal dayanışma içinde olunması üzerine,

— Aile ortamının devrimci, yurtsever ve demokratik bir karaktere kavuşturulması üzerine,

— Kadın saflarında sömürgeci egemenlikten, komprador düzenden, sosyal-şoven, reformist ve ilkel milliyetçi güçlerden kaynaklanan yanlışlarla mücadele ve bunların tasfiye edilmesi üzerine,

— Faşist Türk sömürge-

ciliği ve işbirlikçilerinin Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ve yurtsever kadın saflarına olan sızma, komplo ve provokasyonlarıyla mücadele ve önlem alınması üzerine,

— Sömürgeciliğin neden olduğu göç, dış alanları bir yaşam alanı olarak görme ve mültecileşme, ülke gerçekliğinden kopma anlayışlarına karşı mücadele ve kaynağa dönüş seferberliği üzerine,

— Kadın saflarında ortaya çıkan feminizm, reformculuk vb. yetersiz ve yanlış anlayışlarla mücadele üzerine,

— Ulusal kurtuluşçu yığın-sal kadın eylemini yaratma üzerine,

— İlişki ve ittifaklar üzerine,

— Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşına maddi destek sağlama üzerine.

Kürdistanlı kadın yığınlarının örgütlenip bağımsızlaşma saflarında önemli bir adım olan YJWK'nin I. Kongresi, tüm kadın kitlemizi YJWK'nin saflarında örgütlemeye ve düşmana karşı birleşmeye çağırır.

Birliğimizin gücü, yaratacağımız ve örgütleyeceğimiz kadın yığınlarına göre ölçülür.

- Yaşasın Kürdistan kadınının direnişçi mücadelesi!
- Yaşasın Kürdistan kadınının mücadele birliği YJWK!
- YJWK'nin I. Kongresinde alınan kararları hayata geçirmek için tüm çabamızı sarfedelim!
- Yaşasın ERNK!

DÜNYA BASININDA KÜRDİSTAN SORUNU

South, Kasım 1987:

"Özal'ın Etrafında Kürt Dikeni"

"Erken seçime giderken Özal'ın en büyük sorunu Kürt kesimindeki şiddetli patlamalardır. Nitekim muhalefet politikacıları, T. Özal'ın 'siyasi barış ve demokrasiyi restore ettim' iddiasını Kürdistan işçi Partisi (PKK)'nin eylemlerine karşı başarısızlığı göstererek çürütüyorlar.

Durumun ciddiliği Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in, eylül ayında bölgeye gitmesine yol açtı. Tehdit ve vaatlerle bulunan Evren, daha

bölgeden ayrılmadan PKK'nin eylemleriyle karşılaştı ve gezisi çıkmazla sonuçlandı. Bölgeye giden T. Özal'ın, bölge için hızlandırılmış ekonomi planları ise gerçekçi karşılanmadı ve iyi cevap alamadı.

Kürt çeteleri (gerillaları) ve yardımcılarına karşı, olağanüstü hal ilan edildi. Askeri hareket dairesi ve genel valilik kuruldu.

Kürtlerin tarihi, merhametsiz bir ırkçılığın uzun bir

hikayesidir. 'Ne mutlu Türküm diyene' sloganı sarp kayalık dağlarda sırtıyor. Bu, son 60 yılını kendilerine Kürt demek mücadelesi ile geçiren halka acı bir mesajdır. Bu, aynı zamanda Türk devleti ile Kürt halkı arasındaki ilişkinin mantığını gösteriyor.

Kürt problemi, 1984'te Türk ordusuna karşı gerilla faaliyetlerinin başlamasıyla tekrar su yüzüne çıktı. Hükümet kaynakları kayıplarını 400 olarak vermektedir.

Gerilla kaynakları ise 600.000 kişilik Türk ordusunun 2/3'ünün Kürdistan'da savaş konumunda olduğunu iddia ediyorlar.

Ankara, çözümü askeri yöntemlerde görmektedir. Bu yöntem geçmişte başarılı ola-

madı. Günümüzde de başarı ihtimali çok az görünüyor. Avrupa cephesi, Türkiye'nin dengesini tehdit ettiğinden sonuna seyirci kalıyor.

Muhalefet liderleri, eşit haklardan, demokrasiden bahsediyor, bölgenin askeri işgalini eleştiriyor, sivil politikleşmeyi ve can güvenliğini öneriyorlar, fakat bunlardan hiçbirinin bölgeye yansısı görülüyor. Hükümetin eleştirisi ile sınırlı kalıyor.

Batu Almanya'daki bir PKK temsilcisi, 'Türk genelkurmaylığının geçen sene özel bir askeri strateji saptadığını, milis ve kontr-gerilla örgütlenildiğini, köylülere vahşi baskıların yapıldığını ve 60.000 köylünün sürgününün planlandığını' öne sürdü...

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin

70. Yıldönümü Kutlandı

7 Kasım 1917 gecesi (eski takvimle Ekim ayı) Kışık Sarayı'ni ele geçiren Rus işçileri ve devrimci askerleri, dünyaya ilk sosyalist devrimin gerçekleştiğini duyuruyorlardı.

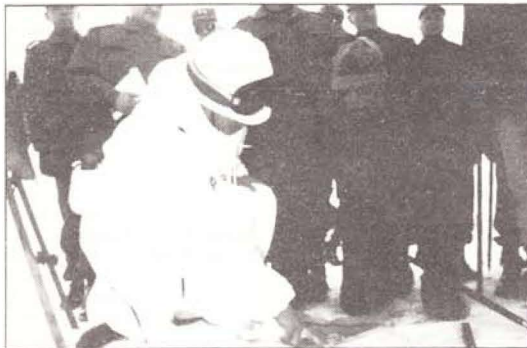
O günden bu yana Ekim Devrimi, sosyalist öğretisi, devrimi gerçekleştiren Bolşevik Partisi'nin dersleri ve sonuçları ile dünya proletaryası ve ezilen halkların kuruluşunda objektif ve subjektif bir rol oynadı.

Bu yılki Ekim Devrimi kutlamalarında dünyanın en fazla üzerinde durduğu konu, Sovyetler'deki kutlama ve SBKP Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un yapacağı konuşmaydı. Emperyalist politikacıları ve kalemsözcüleri uzun süredir, SSCB'deki açıklık politikasını sosyalizmin çıkması olarak gösteriyorlardı. Özellikle, sosyalist ülkelerde var olan sorunları ve sosyalizmin gelişim zenginliğini çarpıtarak bunu yapıyorlardı.

Kızıl meydan (Moskova)'da yapılan kutlama töreninde Sovyet Kızıl Ordusu, 45 dakikalık yürüyüşü yaptı. Ardından Sovyet halk kemplerinin yürüyüşü izledi.

Kutlamalara katılan 178 parti ve hareket adına Vietnam Komünist Partisi Genel Sekreteri Nguyen Van Linh konuştu.

Merakla beklenen Gorbaçov'un konuşması ise emperyalistlerin beklentisi doğrultusunda olmadı. Ekim Devrimi ve Sovyet halklarının mücadele tarihini özetleyen Gorbaçov, Stalin'in bu tarihteki önemli yerini vurgulamış ve şöyle demiştir: "... Zafer uğruna verilen mücadelede savaş sürecinde Stalin, politik iradesi, azimlilığı, kararlılığı, insanları örgütlemeye ve disiplinli kuma yeteneği ile büyük rol oynamıştır." Sovyetler Birliği'nin yanısıra diğer sosyalist ülkeler ve sosyalist örgütler, Ekim Devrimi'ni toplantı, yürüyüş ve mitinglerle kutladılar.

Özal'ın etrafında Kürt dikeni... (Caption text partially obscured)

TURKEY
THE KURDISH THORN IN ÖZAL'S SIDE

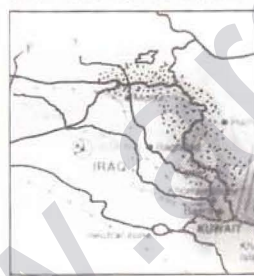
South

South dergisi, Kasım 1987 sayısında Kürtleri konu yaptı. Dünyanın tüm ilke ve halklarını ana hatlarıyla tanıtan dergi, "Kürtler" başlığı altında şu bilgileri yazdı:

"18 milyonluk Kürt halkı Türkiye, İran, Irak ve Suriye'de yaşamaktadır. Kürt halkı, Kürt anavatanının kurtuluşu için savaşmaktadır. Bunun için silahlı savaşı geliştirmiştir."

Dergi, ayrıca Kürdistan'da savaşan en büyük örgütler olarak PKK, I-KDP, I-KDP ve YNK'yi gösterdi.

(Dergi, yayınladığı haritada Botan ve Mardin'i dünyanın sıcak savaş yürütülen alanları arasında göstermiştir.)

Yunan basını Kürdistan'a geniş yer ayırmaya devam ediyor

για δεύτερη φορά μέσα σε 2 μήνες

Από τον Αλέξανδρο Κουρδιστή

Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη που έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη των Κούρδων. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη που έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη των Κούρδων. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα στην Ευρώπη που έχει αναγνωρίσει την ύπαρξη των Κούρδων.

Yunan basını, Kürdistan'da yapılan eylemlere, ERNK'nin siyasal faaliyetine ve basın toplantılarına geniş yer veriyor. Türk devletinin Kürdistan'daki uygulamaları teşhir ediyor ve Kürdistan sorunu, boyutlarıyla basında tartışılıyor. Bu arada yurtseverler, Alman yönetiminin gaspçı ve anti-demokratik uygulamalarına karşı geliştirdiği protesto eylemlerini de görünüyorlar ve nedenleri ile açıklıyorlar.

Herald Tribune International, 29 Ekim 1987:

"Stockholm (Reuters): İsveç resmi makamları polisi eleştirdi..."

İsveç yetkilileri, İsveç polisinin Başbakan Olof Palme'nin katilini aramaları sırasında sivil haklarını çiğnediğini açıkladı.

Aders Wigelius, ev aramaları ve Palme suikastına katılma şüphesiz Kürtlerin yakanlamasını sert bir dille ele-

tirdi.

Bay Wigelius, Kürt evlerinin, Kürt kütüphanesinin ve Stockholm merkezindeki kahvenin araması için kanunî gerekçe ve iznin olmadığını açıkladı.

Polis, Palme olayı ile ilgili olarak şimdiye kadar 28.000 kişi hakkında dosya açtı, 40.000 kişiyi aradı. Buna rağmen başarısız."

Baseler Zeitung, 21.8.1987 / Werner von Gent

"Bu tür saldırılarla Kürdistan işçi Partisi, köy milisliğini önlemeyi amaçlıyor. PKK'nin 1984'ün yazında gizli mücahedelesini açık bir savaş dönüştürdükten sonra, Türk devleti, Apocuların artan etkinliği karşılığında 'güvenilir kişilere' silah veriyor. Bu silah ve paralarla köylerde zaten otorite olan bu kişiler daha da güçleniyor. Bizzat Kenan Evren'in de öncülük ettiği bu projeye, Türk kamuoyundan da geniş eleştiriler gelmektedir.

Apocular, taktiklerini bu hedeflere yöneltmekle iki şeyi amaçlıyorlar: Hem halkı bu baskı gruplarından kurtarıyor, hem de devlet terörüne cevap veriyorlar. Kürdistan'daki baskılar Türkiye'nin ba-

şısı ile kıyaslanamaz. Yedi yıldır devlet baskıları azalmamıştır. Ordu, Apocuları ve yardımcılarını arama bahanesi ile sürekli köylüleri çembere alıyor, kadın-erkek demeden en vahşi işkence ve uygulamaları geliştiriyor.

Türk kamuoyu, perde arkasındaki bu durumu hemen hiç izleyemiyor. Türk televizyonu ve basınında, Kürt halkı aleyhine yayınlanan resimler, bu durumu daha da zorlaştırıyor. Devlet resmi olarak Kürt hareketini Ermeni terörüyle aynı kefeye koymaya çalışıyor. Perşembe günü Milliyet, gazetesi, 'Güneydoğu'daki tehdit karşısında tüm ayrılıkların unutulmasını' istedi."

*"Köy Korucuları İşbirlikçilerdir"

"PKK'ye karşı eleştirel tutumunuzu anıyorum ve inansanız da inansanız da benim de tutumum eleştirilirdi. Ama bu eleştirel AİB'nin Ekim '87 sayısında, Türkiye-Suriye başlıklı kısa haberler sayfamızda olduğu gibi olmamalıdır.

PKK'nin Türk devleti ile işbirliği içinde olanlara karşı misilleme eylemleri yaptığını, PKK'yi iflah olmaz bir eğilim olarak değerlendiren çeşitli sol güçler bile kabul ediyor. Ve bunlara karşı mücadeleyi benimsiyor.

PKK, bu konuda bahsedilen somut eylemlere önselikle yapmaksızın vurmadığını belirtiyor. Hedef çok defa aktif devrimcilerin kanına giren kişilerdir. Önceden birkaç defa da uyarılıyorlar. Askeri tek-nik nedenlerden dolayı kadın

ve çocukların da olması bir yerde kaçınılmaz oluyor.

Türk devletinin, bu tür eylemlere karşı bir şey yapamaması, halkın gerillaya olan desteğini ve gerillanın saygınlığını gösteriyor.

Yapılan bütün eleştirilere rağmen, şüphesiz ki PKK, Türkiye Kürdistan'ında kitlesel karaktere sahip tek harekettir. Kürt çevrelerinde sürekli tekrarlanan sözü aktarmadan edemiyoruz: 'Alevler içindeki Kürdistan'da peşmergelelerin sesi dışında hiçbir ses duyulmamakta.' Türkiye Kürdistan'ında PKK, bugün tek başına arenadadır."

* Bu yazı AİB (Anti-emperyalist Enformasyon Bülteni)'nin Kasım 1987 sayısında Dieter Falk imzasıyla Ekim 1987 sayısındaki bir yazıya cevaben okuyucu mektubu olarak yazılmıştır.

Amman Olağanüstü Arap Zirvesi, Arap Devletleri Arasındaki Ayrılıkları Gidermeye Yetmedi

9-12 Kasım tarihleri arasında gerçekleştirilen Zirve'ye 20 Arap devletinden 17'si devlet başkanlıkları ile temsil edildi. Libya lideri Kaddafi, Zirve'yi protesto etti. Fakat Callud, Libya temsilcisi olarak katıldı. Zirve'ye katılma-

yan diğer devlet başkanları Suudi Arabistan kralı Fahd ile Tunus'un yeni devlet başkanı Ben Ali oldu.

1945'ten beri varolan Araplar arası birlik örgütü, aralarındaki yoğun çelişkiler nedeniyle son yıllarda dağılmaya yüzüye gelmişti. Bu nedenle gözlemciler, bu denli yüksek katılımı Zirve'nin gerçekleştirilmesini bir başarı olarak değerlendirdiler.

Fakat bu madalyonun sadece bir yönü idi. Asıl merak edilen, Zirve'de Arap ülkeleri arasında çelişkilerin giderilip giderilmeyeceği ve çeşitli ortak kararlara varılıp varılmayacağı idi. Bu sorunlar nelerdi. En önemli sorun, Irak-İran savaşının sona erdirilmesi ve Saddam yönetiminin yasatılmasıydı. Gerici Arap rejimleri, Zirve'nin ana konusularak saptıyorken, İran'ı kınamadan, BM'den ihracını talep etmeye kadar önlemlerle Polonyalardı. Bu öneriler daha çok Suriye'de dögümleniyor, gerici Arap ülkeleri, Suriye'den İran'la politik ittifakını gevşetmeye ve Irak rejimi ile ilişkilerini geliştirmesini istiyorlardı.

İkinci bir sorun, Mısır'ın Arap birliğine tekrar alınması çabaları idi. Bu önerinin öncülüğünü yapan Suudi Arabistan'dı. Mısır'la fiili ilişki ve dayanışma içinde olan Arap gerici rejimlerinin hedefi yine Suriye idi.

Üçüncüsü, Filistin sorunu. Camp David anlaşmasının dögümlenmesi ve Ara-

fat-Kral Hüseyin işbirliği ile özerklik ve Ürdün'e bağlı bir konfederasyonla sorunun tasfiyeci temelde çözülmesi planının bozulması, Filistin sorununun yeni bir çıkmaz yaratmıştı. Filistin sorunu için dögümlen bölgesel konferans için büyük engel yine Suriye görölüyordu.

Dördüncü sorun, Körfez'deki ABD askeri varlığı idi. Bölge halklarını tehdit eden bu emperyalist askeri varlık, başta Kuveyt olmak üzere Körfez gerici Arap rejimlerinin çağırısı ile bulunuyordu. Suriye, ABD askeri varlığının Körfez'den çekilmesini isterken, gerici Arap ülkeleri bu emperyalist askeri varlığı, iktidarlarını korumak için meşrulaştırmak istiyorlardı.

Bu ve daha pek çok soruna başlıyarak Suriye, Irak ve Mısır'ın Suriye arasında bir mücadele ve pazarlık platformu oldu. Libya ve G. Yemen, Suriye'nin yanında olurken, Cezayir daha liberal bir tutum aldı.

Zirve boyunca çok sayıda toplantı ve ikili görüşmeler oldu. ABD tarafından yönlendirilen Arap gerici devlet başkanları, bol bol Arap birliği, İran saldırganlığı vb. demeciler verdiler, konuşmalar yaptılar. Bu arada yine gericilik tarafından sansasyonel haber olarak verilen H. Esad-S. Hüseyin görüşmesi gerçekleşti. 10 dakika süren görüşme sembolik olmanın ötesinde bir anlam taşımadı.

Zirveden beklenen kararlar

çıkmadı. Mısır, Arap birliğine alınmadı, fakat isteyen Arap ülkesinin diplomatik ilişki kurabileceği benimsendi. Bu, fiiliyatta olan ilişkilerin kabulüydü. Filistin sorununun herhangi bir formüle varılması. İsrail saldırganlığının kınanması, işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesi, Filistin halkının meşru haklarını kabul etmesi dışında bir gelişme sağlanmadı. Bunlar da gelecekleşen, aslında çözümsüzlüğü ifade eden konuşmalardı.

İran'ın kınanması konusunda bir sertlik karara yansımada. Suriye, Irak'ın haksız, ve anti-siyonist, anti-emperyalist Arap hareketini sekteye uğratan tutumunu eleştiride diretti. Sonuç bildirisinde İran'ın işgal ettiği Arap topraklarından çekilmesi, BM kararlarına riayet ederek, savışın sona erdirilmesi dile getirildi.

İran, kararı protesto ederek, hiçbir tehdite boyun eğmeyeceğini belirtti. Libya da karara katılmadı.

Arap gericiliğinin etkin olduğu Zirve, Irak ve Mısır'ın lehine sonuç verme görünümünün taşısına da, gerçekte Arap aleminin sorunları çözülmemiyor ve aralarındaki çelişkiler giderilemiyor.

Bu daha çok, Arap gericiliğinin emperyalizme bağımlılığından ve sorunların bölgesel karakterinden kaynaklanıyor.

*

Tunus'ta Kansız Darbe

6,8 milyon nüfuslu ve halkının %96'nın müslüman olduğu bu Arap ülkesinde 30 yıldan bu yana Habib Bourguiba cumhurbaşkanıydı. 1978'de çıkarılan yasayla Habib Bourguiba'nın ölene dek cumhurbaşkanlığı onaylanmıştı. Ölümünden sonra ise yerine başbakan getirilecekti.

Çok partili rejimi benimseyen bir kaç Arap ülkesinden biri olan Tunus gerçekte tek partili diktatörlükle yönetiliyordu. Varolan muhalefet partilerinin anayasa ile işlevleri hiç durumuna indirilmişti. Tunus'ta halk muhalefeti baskılara rağmen sürüyordu. Nitekim son yıllarda yaygın kitle ayaklanmaları olmuş, ardından sansür, politik yasaklar ve tutuklamalar gelmiş, enflasyon ise yüksek boyutlara varmıştı.

Ekonomi ve politikasının emperyalizme bağımlılığına rağmen, Tunus'un Arap ülkeleri arasında orta yolcu bir tutum takınması ve özellikle Filistin örgütlerine yer açması emperyalizmi rahatsız ediyordu. Fakat asıl tehlike artan yoksulluk ve halk muhalefe-

tiydi.

7 Kasım'da kansız bir darbe ile iktidar olan Zine el Abidine Ben Ali, bir ay önce başbakanlığa gelmişti. Eski bir askeri general olan Ben Ali, aynı zamanda istihbarat uzmanıdır. 25 yaşında Fransa'da askeri eğitim gören Ben Ali, ABD'de istihbarat eğitimi görmüştür. 1958-74 yılları arasında Tunus istihbarat kurumunun başında olan Ben Ali, 1974'te gelişen işçi hareketini bastırmada izlediği şiddetle tanınır. Geniş halk muhalefetine dolaylı, bu tarihte Polonya'ya elçi statüsüyle 'sürgün' edilir. 1978'de savunma kabinesi iç güvenlik şefi oldu. Halk ayaklanmalarını şiddetle bastırdı.

51 yaşında olan Ben Ali'nin Bourguiba'nın politikasından değişiklik yapacağı beklenmemektedir. Ben Ali, çıkarılacak yasalarla politik tutukluların serbest bırakılacağını, basın özgürlüğü sağlayacağını ve çok partili rejime geçeceğini söyledi. ABD ve diğer emperyalist ülkeler Ben Ali'nin yönetimini hemen tanıdılar.

Burkina Faso'da Darbelerin Ardı Kesilmiyor

Burkina Faso'nun yeni lideri, öldürülen eski lider Sankara'nın yakın arkadaşı

274 200 km kare büyüklüğündeki ülkenin nüfusu 7,1 milyondur. Halkın %70'i animist (doğal dinlere inanana)lar, %25'i müslüman, %5'i hristiyan dine mensuptur. Afrika'nın en geri ve yoksul toplumlarından olan Burkina Faso'nun 1983'e kadar adı Yukarı Volta idi. Son 27 yıl içinde 5 darbe geçiren ülkede, 1983'te darbe ile iktidar olan Thomas Sankara, ülkenin adını da değiştirdi.

"Rüşvet almazlar" anlamına gelen Burkina Faso olarak değiştirildi. Gerçekte ise bu ad, iktidar olan subayların dünyaya anlayışı idi. Nitekim, kendine sosyalist diyen, gerçekte ise küçük-burjuva mil-

iyetçileri olan subaylar iktidarı, rüşvetçiliğe karşı yoğun bir mücadele açtı, önemli ekonomik adımlar attı, sosyalist ülkelerle dostluk ve anti-emperyalist bir politika izledi.

15 Ekim '87 tarihinde yapılan son darbe ile Sankara ve üst düzeydeki 11 yardımcısı öldürüldü. Darbeyi gerçekleştiren Compaore, Sankara'nın yakın yardımcılarından olup, hükümette adalet bakanıydı. Compaore darbe nedenini "Sankara'nın devrimden sapması" olarak gösterdi. Fakat, 1983 darbesinin önderi olan Sankara'nın ölmesine rağmen halk üzerinde etkinliği çok daha fazladır.

*

Çin Komünist Partisi 13. Kongresi Sonuçlandı

46 milyon üyesi olan ÇKP'nin 13. Kongresine 1936 delege katıldı, 25 Ekim-1 Kasım 1987 tarihleri arasında yapılan kongrede ilgiyle beklenen konular Deng Xiaoping'in reform politikasının devam edip etmeyeceği ve yönetim de yapılabilecek değişikliklerdi.

Kongre sonunda, Deng'in en güçlü adamı sayılan Zhao Ziyang parti genel sekreteri seçti. Ayrıca 1988 Mart'ında toplanacak Halk Ulusal Kongresinde Zhao'nun Cumhurbaşkanı adayları arasında olacağı ileri sürüldü.

20 kişilik politbüro üyeliği sayısı 17'ye indirildi. Politbüro üyelerinden yaşlı olan 9'u değiştirildi. Deng'te bunların arasındaydı. Yorumcular Deng'in ayrılmış reform politikasına karşı çıkan ve konservatif denilen muhafazakar üyeleri elemek için geliştiren bir taktik olarak değerlendirdiler.

Politbüro yürütme kuruluna seçilen dört kişinin arasında Çu En Lay'ın manevi oğlu Li Peng (59) 'nın yanısıra iki yaşlı üyenin daha bulunması, halen parti yönetim kademelerinden Deng'in reformcu politikasına karşı belli bir muhalefet olduğunu göstermektedir.

Deng, önemli bir karar olarak Da Danışma kurulu başkanlığından ayrıldı. Yerine ona rakip olan kesimden biri

Beijing Büyük Halk Salonu'nda yapılan ÇKP 13. Kongresi ve Kongrenin en etkinleri: Deng (solda) ile Zao (sağda)

getirdiyse de, bu organın işlevi oldukça daraltılarak sembolik bir organ haline getirildi.

Kongrenin bir sonucu olarak, hükümeti oluşturma yetkisi Politbürodan Halk Ulusal Meclisine kaydırıldı.

Diğer önemli bir karar olarak, halen Çin'de en temel güç olan ordunun yönetiminde yapılan değişikliklerdir. Yapılan tüzüme değişikliği ile askeri komisyon başkanlığına merkez komite üyesinin getirilmesi kaydı kaldırıldı. Komisyon başkanlığına bütün görevlerden çekilen Deng getirildi. Deng, yine yönetimde esas söz sahibi durumunda.

Sonuç olarak yorumcular Deng'in yönetimde esas hakkı elinde tuttuğu ve reform politikasının onaylandığını söylüyorlar. Ancak 1979'da başlatılan ekonomik-politik reformlar istenen sonuçları vermemiş ve geniş muhalefete yolaçmıştır. Nitekim, kongre reform programını benimsemekle beraber, Macaristan ve Yugoslavya örneklerine atıf yaparak temkinliliği karar altına aldı. Deng, MK üyelerinin yaş ortalamasının 70-80'den 55-60'a indirmeyi becermiş, kilit kurumlarına politik izleyicilerini yerleştirmiştir.

MASUM VE ONURLU İNSAN OLMANIN KOŞULU, DİRENİŞE SAHİP ÇIKMAKTIR

GEÇEN SAYIDAN DEVAM

Direnış Tohum Vermiş, Düşen Her Çiçeğin Yerine Yüz Yenisi Açmakta...

Aynı süreçte Moskova Üniversitesi'nde tarih ve biyoloji öğrenimi görmüş, Belgrad'taki mülteciler arasında yoğun faaliyetlerde bulunmuş ve birçok gazetenin yayıncılığını yapmış olan L. Karavelov 1869 yılında Bükreş'te Bulgaristan Devrimci Merkez Komitesini kurar. Aynı yılın kasım ayında ise, Özgürlük gazetesini yayınlamaya başlar. O, Darwin'den Dreper'e kadar birçok yazarın ünlü eserleriyle artık tanışmıştır. O, daha sonra çıkardığı "Bulgariski Glas" (Bulgarların Sesi) gazetesine ideolojik gelişiminin doruğuna varır. Ancak, onun programsal çalışmasında, "barışçıl yol" ile devrim arasında ikirciklik içinde olduğu görülür. Bu, tüm Bükreş Merkezini de etkiler. 1969-70'lerde komite daha radikal yönelimlere giremez; bu ise kaçınılmaz olarak bölünmelerle sonuçlanır. Bulgaristan Devrimci Merkez Komitesinin (BDMK) önderliği yurt dışında, komşu ülke Romanya'da bu ikircikliğe, giderek uzlaşma ve reform arayıcılığın düşerken, devrimin en fazla yükseltilmesi gerektiği bir dönemde emperyalizmin dayattığı siyasal çözümlere kulak kabartırken, çetecilik (gerilla) döneminin zorlukları ve birçok başarısızlığı doğrudan yaşayanlar Bulgaristan'ın politik özgürlüğü için daha kararlı, pratik devrimci eylemlere yönelirler. Bu grubun başında Levski bulunur.

Önder, Kurtuluş İçin Savaşan Halkın Tek Kişide Somutlanışdır; Direnış, Önderlerini Yararır

6 Temmuz 1837 doğumlu Vasil İvanov Kuçev, Bulgar tarihine Vasil Levski olarak geçer. Karlovo'da boyacılık yapan bir esnaf ailesinden gelir. 14 yaşında iken babasını kaybedince çok nüfuslu ailenin geçimi ile ilgilenmek zorunda kalır. Levski, rahiplik yapmaya çalışırken, Rokovski'nin Belgrad Lejyonu'na çağırın Bulgar gençliğine hitabesini öğrenir ve tereddütsüz Belgrad'a gider. Ondan sonra Rokovski'nin devrimci düşüncelerinin derin etkisini taşımaya başlar. Karlovo'ya döndüğünde rahiplik çübbesini atar ve öğretmenliğe başlar. İki yıl sonra Yaş'a geçip Rokovski ile ilişki arar. 1867 yılında Panayot Hitov komutasındaki çeteyle, bayraktar olarak ülkeye girer. Bir sonraki yılda Levski Belgrad'ta yeniden Lejyon kıyafetini giyer. 2. Lejyon'un da dağılmasından sonra bir süre hasta yatan Levski, buradan Panayot Hitov'a tarihsel mektubunu yazar. Bu mektubunda vatani işin yüksek amaçlı bir işe atılmak üzere olduğunu şu sözlerle duyurur. "Tanrı izin verirse, kazanırsam, bütün bir halk

Batak Kilisesi'ndeki vahşetin bir görüntü - 1876

için kazanacağım, kaybedersem sadece kendim kaybedeceğim" Bu, aynı zamanda Levski'nin bir yol ayrımına geldiğine ve siyasal mücadelede yeni yolların arayışında olduğu bir işaret eder.

Vasil Levski, Aralık 1868'den Mart 1869'a kadar bu amaçla Bulgaristan içinde ilk gezisini yapar. Ardından iki ay Bükreş'te geçirdikten sonra, 1 Mayıs 1869'da ikinci Bulgaristan turuna yönelir. Bu kez dolaştığı şehir ve köylerde devrimci komiteler oluşturur. Aynı yılın 26 Ağustos'unda Bükreş'e döner ve yaklaşık bir yıl mülteci kesim içinde çalışır. Hareketin merkezini ve önderliğini ülkeye taşımak için inna etmeye çalışır. O, daha fazla, hareketin sınır ötesinden yönetilmesini zararlı bulur. Bunun bir yozlaşma, uzlaşmalar mantığına yöneleceği tehlikesini sezer. Fakat Levski, burada anlayış bulmaz, önderliğin dışı dayanması ve buna fazlaca güvenmesi, ülke içinde devrimci hareketin başına geçmeyi kabul etmemesi karşısında; sonuç vermeyen yoğun tartışmalardan sonra Bükreş'i terk ederek Bulgaristan'daki büyük davasını gerçekleştirmeye yönelir. Levski, artık ülke içi hareketin başındadır. Onun yönetimi altında iki yıl içinde Bulgaristan'da şehir ve köylerde birçok yerel devrimci komite oluşturulur. Daha 1869 yılında O, Karlovo, Sopot, Plovdiv, Pazarecik, Laskovets, Stare Zagore, Sliven, Loveç vs. 'de artık devrimci yerel komiteler oluşturmuştur. Binlerce Bulgar tüccarı, zanaatçısı, köylüsü, öğretmeni ve papazı devrimci örgütlenmenin aktif hareketi içine çekilir. Loveç Komitesi, Bulgar Devrimci Merkez Komitesi (BDMK) veya hareketin merkezini oluşturur. Diğer bir deyişle, bu komite, Geçici Hükümet olarak değerlendirilir. (Loveç Komitesinin hepsi, merkez komitesine dahil değillerdir. Yani merkez komitesinin kendisi sadece Loveçlilerden oluşmuştur. Başka komite Levski Karlovo'lu iken, ülkenin her alanından

milan önderler yer alır. Ülke içinde oluşan harekete, dışarda bulunan önderliğe rağmen, Bükreş'ten Dimitar Opsti ve Angel Kinçev gibi militan devrimciler yetişirler.

İç Devrimci Örgütün (İDÖ) yaratılması, Bulgaristan kurtuluş hareketinin bütün tarihinin en ileri aşamasını teşkil eder. İlk kez halk, toplumsal devrim savaşımında kaderini kendi ellerine alır. Levski'nin bundan sonraki amacı, ülke dışındaki devrimci güçleri İDÖ'nün iradesine tabi kılmaktır. İDÖ'nün yurtdışı temsilciliğine Levski, tüccar Daniyel Hr. Popov'u atar; onu, Romanya ile Rusya'daki mülteci devrimcilerle ilişki yürütmelerini ve onları, vatan için yararlı hale gelmeleri için halk örgütlenmesinin hizmetine sevk etmesiyle görevlendirir.

İDÖ'nün kurtuluş hareketinin temel gücü haline gelmesi ile Levski, gündemde olan devrimin temel ilkelerini, hareketin ideoloji ve politikasını tayin etmeye yönelir. Levski'nin asıl hareket noktası, halkın tükenmez gücüne olan inancı idi. O, bağımsız ve egemen bir devrimci hareketin gelişimini esas aldı. Yabancı güçlerle her türlü işbirliği, Bulgar halkına sadece acı ve güçlükler getirdiğini, devrimini engellediğini açıkça gösterdi. V. Levski 1871 Eylül'ünde P. Hitov'a gönderdiği bir mektupta yurt dışındaki örgütlenmeyi, Bulgar hareketi adına herhangi bir yabancı devletle anlaşma ve itifaka girmemelerini kesin bir tarzda belirtmektedir. O, çok açık bir şekilde devrimin sadece halkın öz gücüne dayanabileceğini vurgulamaktadır.

Levski, gündemdeki devrimi şehir ve köylerde gelişebilecek ortak bir halk ayaklanmasında görüyor. Ona göre ayaklanma, Türk ordu güçlerinin hareketini güçleştirmek için, kış aylarında patlak veremeliydi. Ulusal kurtuluş niteliği olan devrim bütün halkın katılımı gerektiğini belirtiyordu. Örgütlenen komiteler de bu anlayışın bir ifadesiydi.

Kesin verilere dayanmayan bir istatistiğe göre, 1001 üyelik bir komitede 186 üye ara katmanlardan, 7 üye büyük-burjuva, 271 köylü, 15 üye çırak ve kalfa, 196 öğretmen, 95 papaz ve 214 üyenin sosyal durumu tespit edilememiştir.

O, ulusal kurtuluş savaşını köklü bir devrim olarak görüyordu. Yönetmelik taslağında gelecekteki yönetimin idari biçimini demokratik bir cumhuriyet olarak öngörüyordu. Onun program taslağında şu sözlerini okumak mümkündür: "Bulgar devletinin geleceğinde Bulgarlar, Türkler, Yahudiler vs. tüm ülkelerde eşit haklara sahip olup, tüm ulusal ve vatandaşlık haklarını kullanabileceklerdir. Bütün halkların oylarının çoğunluğuyla kabul edilecek bir anayasaya bağ olabileceklerdir" Görüldüğü gibi teorik anlamda daha o tarihte ulusal sorun en demokratik bir tarzda çözümleniyordu.

"... Ayaklanma kanla sonuçlanmıştır. Ama tek bir Bulgarın ve dünyadaki namuslu insanın önderlerini ve savaşçıları; niçin ayağa kalktılar, katliama neden oldular diye suçlamak akılların uçlarından bile geçmez"

1871 yılının sonlarında program taslağı komitelere ulaştığında, artık Levski sadece Bulgaristan ulusal devrim gücünün ve otoritesinin önderi değil, kurtuluş hareketinin ideolojik ve politik stratejisinin bir dahisiydi.

İDÖ'nün kuruluşu ve güçlenmesiyle 1870-71 yıllarında fiili olarak Bulgar devrimci hareketinin iki merkezi ortaya çıkmıştı. Biri, Levski'nin önderliğinde Bulgar toplumunun kurtuluşunu en demokratik çözümden gören iç merkez; ikincisi ise, ağırlıklı olarak devrimci propaganda ile uğraşan Bükreş'te L. Karavelov'un önderliğindeki merkez.

1871 yılında bu iki merkezi birleştirme eğilimleri doğdu. V. Levski ve İDÖ, dışardaki mülteci grubun imkanlarını,

N. Saré

legal propaganda koşullarını ve genel bir ayaklanmanın hazırlığı için silahlanma maddiyetinin gereksinmesini iyi anlayabiliyorlardı. Bükreş'teki merkez de, iç merkezden ve ülke halkından kopuk hareketlerinin mantıksızlığını görebiliyordu. İşte bu koşullarda koordinasyon ve yakınlaşma eğilimleri doğdu. Bu nedenle 29 Nisan-5 Mayıs 1872 tarihleri arasında ortak bir toplantı düzenlenir.

Halk Bir Savaşta Ölümler, Ölümsüzdür

Ülkedeki devrimci hareketin önderi, 1 Haziran 1872'den itibaren ayaklanma hazırlıklarına koyulur. Eylül-Kasım 1872'de ülkenin en önemli alanlarında devrim merkezleri oluşmuştu. Komitelerin genel denetimi ve düşman faaliyetleri hakkında bilgilenecek için gizli polis teşkilatı kurulmuştu. Aynı şekilde oluşan gizli posta faaliyeti için kodlar, parolalar ve takma isimler (alan ve kişiler için) tespit edilmişti. O, aynı zamanda silah temini ve zenginlerin mülkiyetini kamulaştıracak özel gruplar oluşturarak, 1872 yazında bütün ülkede devrim arifesinde havası yaşanıyor. Bu durumlar yaşanırken, safları demoralize eden bazı olaylar yaşıyordu. Ülke içi önderin yardımcısı D. Opsti, komiteler arasında maneviyatı sarsıcı faaliyetler yürütür. Bu durumda D. Opsti ve bir grup arkadaşları Türk polisi tarafından yakalanırlar. Opsti ve arkadaşlarını, bir eşkıya hareketi değil de, bir devrimci hareket olduklarını kanıtlamak ve davaya siyasi bir nitelik kazandırmak için örgüt komitelerini açıklamaya gibi bir taktiğe başvururlar. Türk yönetiminin yoğunlaştırdığı istihbarat faaliyeti ile birçok komite açığa çıkarılır ve dağılır. Karşı-devrimin bu hamlesi V. Levski'yi Güney Bulgaristan'da yakalıyor. O, komiteyi hemen uyurarak, Bükreş'e mevcut durumun değerlendirilmesi için hareket eder. Fakat Loveç'in bir köyünde konakladığında bir ihanet sonucunda Türk polisinin eline geçer. Levski işkencede ve mahkemede Bulgar ulusunun tarihi haklarını kahrmanca savunur. İdam mahkûm edilir ve 6 (19) Şubat 1873 tarihinde Sofya yakınlarında asılarak idam edilir.

Levski'nin ölümünden sonra Bulgar devrimci hareketi derin bir krize girdi. Yeniden ayrılıklar gündeme geldi.

Yurt dışındaki L. Karavelov ayaklanma çağrılarını yapıyor ve Bükreş'te genel bir toplantıya çağrı yapıyor. İç örgütten sadece iki kişi gelir. Toplantı hiçbir karar alamaz ve fiili olarak 1873 Mayıs toplantısı BDMK'nin tasfiye hareketidir. Ülke içi bazı bölge komiteleri Bükreş'teki önderliğindeki merkez. 1871 yılında bu iki merkezi birleştirme eğilimleri doğdu. V. Levski ve İDÖ, dışardaki mülteci grubun imkanlarını,

Devam 19. sayfa

GEÇEN SAYIDAN DEVAM

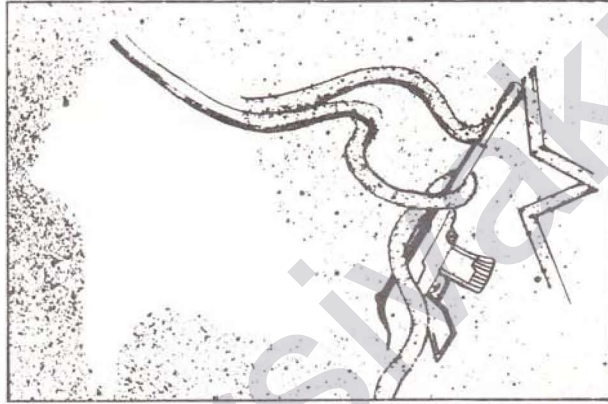
"Bunlar daha çok öğrenci kesimden gelmez. Bunlara yüklenen suçlar da ortak benzerlikler göstermektedir. Belki bir iki defa propaganda yapmış olmak ve PKK'ye sempati duymaktır bütün suçları. Çoğunluğu da, bu kesimden gelen kadın ve kız tutuklular oluşturmaktadır. Bunda, genç olmalarının verdiği ataklık ve aydın olmalarının da rolü vardır. Ama bunun karşılığında ödedikleri bedel çok ağırdır. Gençliklerinin baharını zindan karanlığında, kalın duvarlar arasında ve acımasız bir vahşet altında yaşamak zorunda bırakılan insanlar, daha polis sorgu merkezlerindeki, erkek tutuklularını çözmede bir araç olarak kullanılmadan tutulmuş da, kadınlık ve insanlık onurları ve toplumsal değer yargıları üzerinde, bedenleri üzerinde gerçekleştirilen her türden baskı, işkence ve hakarete maruz kaldılar. Cezaevinde karşılaştıkları işkence uygulamaları ise daha boyutludur. Sürekli işkence altında şekillenen bir yaşamda, toplumsal zayıflıklar, hastalıklı yapılar da bu genç insanlar arasında daha çok su yüzüne çıkmıştı. Ve düşman, bundan yola çıkarak bu çocuk yaşta kadın ve kız tutuklular üzerinde aklın ve mantığın sınırlarını bile zorlayan fiziki ve psikolojik işkenceler uyguladı. Hepimiz için geçerliydi bu durum. Fakat ne var ki, toplumsal bilinçten yoksun bu genç ve çocuk denemek yaşta kadın ve kızlar, bizlere göre daha dezavantajlı bir durumdaydılar. Bizler, düşmanın uygulamalarının niyesini, niçimini, yani siyasi yönünü görüp değerlendirebiliyorduk. Ama, bu genç insanları bunu yapamıyordu. Doğal olarak, bu ve benzeri durumlar, çoğunlukla devrimci otoriteyi reddetmeyi, karşıdevrimci otoriteye boyun eğmeyi de beraberinde getiriyordu. İşkencenin yarattığı korku, kuşku, tereddüt, bireysellik, alıncılık, hemşericilik vb. olguların da ön plana çıkması, bu genç kadın tutuklular üzerinde düşmanın oyunları için elverişli bir zemin yaratıyordu. Özellikle de kadınların namusuna yönelik tecavüz ve bu yolla tehdidin sürekli kılınması, mevcudiyetinden bile söz edilmeyecek 'suç'ları kabullenmeye götürüyordu kişiyi. Ve istisnai de olsa, bu yolla kabullenişler, idam istemiyle ağır cezalarla yargılanmaya kadar uzanıyordu.

"Sömürgecilerin, sıradan bir yurtsever için aldığı bu ceza ölçüsü, devrimci kadın tutuklular ve teslimiyeti reddeden her tutuklu, her yurtsever kadın için daha ağırdır. Devrimci kadınlar olarak, sayımız az da olsa, düşmanın boy hedefi durumundaydık. Sıradan bir yurtsevere uygulanan işkence, gözdağı vererek yıldırma ve devrimci harekete olan desteğini kesmeye yönelikti. Ama devrimci kadınlar için bu ölçü daha kapsamlı ve hedefi daha genişti. Yani düşürmek, çözmek ve ihanet etmeye zorlamak.

Soru: Faşist-sömürgeciliğin tutuklular üzerindeki politikaları, insani onurlarını zedelemek, işkence ve bu yolla çökertmek, davalarına ihanet ettirmektedir. Buna göre kadınlar üzerinde hangi baskı ve işkence yöntemleri ağır basıyordu. Bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz? (Sağlık, yiyecek, dayak görüşme yasağı vb.)

Cevap: Biz kadınlar üzerinde uygulanan işkence yöntemleri, erkek tutuklulara uygulananlardan farklı değildi. Arada yalnızca nüans farklılığı söz konusuydu.

Evet... Biz kadınlar üzerinde ne tür baskılar uygulanıyordu. Baskı ya da diğer anlamıyla işkence, biz kadınlar üzerinde daha çok 'namusa ve onura' yönelik olarak uygulanıyordu. Kaba dayak, falaka, meydan dayacağı, sıra dayacağı vb. bizim için artık olağan şeylerdi. Diğer bir deyimle bunlar artık, yaşamımızın doğal bir ögesi durumuna gelmişlerdi. İnsanoğlu açısından oldukça anormal ve yadırganacak bir durum olsa da, böyledi.

İşkenceci için zaman mefhumu ve sınır yoktur. Her an her dakika işkence altında geçen bir yaşamı düşünün. Onurunuzun, toplumsal değer yargılarınızın, insani ölçülerin en vey türden ve en incisinden en kabasına kadar önceden uzun azadiya hesap edilmiş işkence ve uygulamalarla ayakları altına alınmasını düşünün. İlk bakışta kabul edilemez, dayanılmaz geliyor böyle bir yaşam. Ama, hence öyle değil. Doğada her şey kendi karşısını da bağrında yaşatır. Toplumsal gelişimde buna tanıklık oluruz. Tarihin de tanıklık ettiği gibi, baskı ve zulmün olduğu yerde buna karşı başkaldırı her zaman vardır. Demek istiyorum ki, işkenceci, işkence uyguladığında; işkenceye uğrayan da kendine özgü yöntemlerle bunun karşısına dikilmiş ve düşmanın varmak istediği hedefi boşa çıkarmıştır. Cezaevi için söylenen bir söz vardır: Siyasal bir okul olarak tanımlanır cezaevleri. Ki, bu doğrudur. İnsanoğlu, bizzat yaşayarak, görerek öğrenir. Bilginleme ve aydınlanma, yaşamın içinde saklıdır. İnsanoğlu onu bulur, ortaya çıkarır ve kendinden sonraki nesillere aktarır. Bu anlamda, cezaevleri bizim için de, hazine değerindeki bilgi, deney ve tecrü-

benin kazanıldığı bir okul olmuştur. Yani, kitaplarda okuduklarımızı bizzat bu politik savaşta yaşayarak öğrendik. Sömürgecilik denen olayı çıplak bir biçimde burada tanıdık. Ve onunla mücadele yöntemlerini yine bu alanda kavradık, hayata geçirdik. Sözün kısası, cezaevleri bizim için gerçekten de siyasal bir okul oldu. Hele hele, biz kadın tutuklular için böylesi bir okulun anlam ve önemi daha başkadır. Kazanılan deney ve tecrübe ile alınan ders, yaşamsal önemdedir.

Biz kadın tutuklular üzerinde daha çok, namusa ve onura yönelik uygulamalar ağır basıyordu demiştik. Buna bir örnek vermek istiyorum. Biztutsakların İNSAN MEZBAHASI adını taktığımız Diyarbakır cezaevindeki işkence uygulamaları, cunta sonrası tirmanışa geçerek, 1981 yılının başlarında tam anlamıyla sistemleşerek kurumlaşmıştır. 1980 yılı kasım ayından itibaren, cezaevi müdürü piyade binbaşı Alaattin Bayar ve Hv. Bşç. Mevlüt Akkoyun (kendisi

hemen bitiminde, başını Mevlüt Akkoyun'un çektiği cezaevi işkence timi, korkunç bir saldırıya geçti. Koğuşlar baskıldı. Eşyalarımız parçalandı. Ve teslimiyeti kabul etmeyen tutuklular zincir ve kalaslarla dövülerek, yerlerde sürünerek hücrelere dolduruldu. Bu genel uygulamalardan biz kadınlar da nasibini aldı. Kanalizasyon 3 aydır (Kasım-Aralık-Ocak) tıkağında halde, cezaevi yönetimi açmamakta diretiyordu. Bizler, pisliğin içinde, pisliklere batacık yaşıyorduk. Kedi büyüklüğündeki fareler (cirdonlar) etrafa mikrop saçıyor ve ortalklar cirit atıyordu. Kişi başına, 24 saat için bir lokma ekme veriliyordu. Ekmeklerden böcek çıkıyordu. Üstelik hamur su ile değil mazot ya da gazyağı ile yoğrulmuştu. Yaşamak için yemek zorundaydık ve yiyorduk.

12 Ocak 1981 tarihinde Hv. Bşç. Mevlüt Akkoyun, Asteğmen Hamdi ... bayan polis memuru Zekiye, blok çavuşu Şerafettin ve 30-40 kadar asker koğuşumuza baskın dü-

şmeyle yeniden koğuşa baskın düzenlediler. Geldiklerinde akşam saat sekizdi. Eşyalarımızı yere atıp pislettikten ve bir kısmını da parçaladıktan sonra yeniden sayıma kalkmamızı istediler. Biz kalkmayacağımızı belirtince de Mevlüt Akkoyun, askerlere emir vererek koğuşun elektrikliğini söndürdü ve yandaki ekibiyle birlikte koğuşa oturmayla başladı. Aradan çok geçmeden askere yeni bir emir vererek, içki masası hazırlamasını söyledi. Bizim karşı koymamızın mükafatı yeni bir sıra dayığı oldu. Saatler ilerledi ama Mevlüt Akkoyun koğuşu terketmedi. Askerlere emirler yağdırmaya başladı, "Oğlum, gidip pijamalarınızı getirin. Kadınların yatakları boş. Sizi bekliyorlar" yollu adice sözler sarfediyor ve kahrkaha atıyordu. Psikolojik yaptırım uyguluyordu. Bu yöntemle bizi yıldırma çalıyordu. Ama biz, inatla bekliyorduk. Askerine verdiği emirlerin blöf olduğunu da biliyorduk. Sonuç ne olacağına bekliyorduk. Ve sonuçta; saat sabahın 04'ünü gösterdiğinde, bu onur kırıcı yöntemle istediğini elde edemeyeceğini anlayın M. Akkoyun, havalandırmaya, ziyarete, çaya, kantin, doktora çıkmanın tümünden yasaklandığını söyleyerek çekip gitti... Küfür, hakaret ve tehdit savurarak tabii...

Çok geçmeden, Diyarbakır zindanının elikanlı celladı Esat Oktay Yıldırım ve işkence ekibi devraldı görevi.

Yanında hiç ayrılmadığı Co adlı köpeği ve işkence timiyle Esat Oktay'ın koğuşumuza gelmesi 25 Şubat 1981 tarihine rastlar. O dönem koğuşumuzda Türk solundan ve Kürt reformist gruplarından kadın tutuklular da vardı. Esat Oktay'ın ilk sorusu 'nesin?' oldu. Bizim cevabımız ise 'insaniz...' Ama O, insan sözünden ürkiyordu. "Türküm" demeyi istiyordu. Biz, insanız ve Kürdüz dedikçe, O, azgımlaşıyor ve ağızdan köpükler saçarak köpeği Co'yu üzerimize saldırtıyordu. Askerlerine (komando taburuydu) emir vererek dayığa başlamasını söyledi. Ortalık ana-baba gününe dönmüştü. Cop darbeleri altında çılgınlık yükseliyordu. Biz ellerimizi yumruk yapmıştık. Onlar açmaya ve copla vurmaya çalışıyorlardı. Bütün çabalarına rağmen ellerimizi açamayınca rastgele vücudumuza vurmaya başladılar. Daha çok belimize vuruyorlardı. Sarkıntılıkla bulunuyorlardı. Ve onur kırıcı küfürler ediyorlardı. Sonuçta bu dayak faslında sonra, "Türküm" demeyi ve 'istiklal marşı' okumayı reddeden 3'ü çocuk toplam 7 kişi hücreye kapatıldı. Diğer koğuştaki kadınlar, bizden olanlar hariç geriye kalanlar sıradan yurtsever ve halk kesiminden tutuklandılar. Ve Türk solu (Partizan, Dev-Yol) ile Kürt reformist gruplarından (Kawa, ÖY) olan bayanlar ise daha başta teslimiyeti seçmişlerdi.

DEVAM EDECEK

Göstermeler de sana yıllarca gökyüzünün rengini Duyurmasalar da bir damlacık su sesi. Ekmek yerken bile çözümler elindeki zinciri. Ve bir gün parça parça edip yüzler de derini sakın eğilme!..

Sanatı ve Mücadeleyi Halk İçin Yapmanın Gereğine İnanan ve Bu Uğurda Yaşamını Feda Eden Devrimci Bir Sanatçı:

SEFKAN

YAŞAMI

Celal ER-CAN (Sefkan) 1960 yılında Dersim-Çemişgezek'e bağlı Laluşağı köyünde doğdu. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi Elazığ'da okuyan Sefkan, 1978 yılında Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'ne kayıt yaptırdı. Diyarbakır'da okuduğu yıllarda ulusal kurtuluşçu düşüncelerle tanışır ve PKK safına katılır. Okul içinde ve dışında çeşitli görevler üstlenir. Devrimci çalışmalarına profesyonel olarak katılmanın gereğine inanan Sefkan

okulu terk ederek Diyarbakır şehir merkezinde örgütsel-pratik görevleri yürütür. Aynı dönemde bir grup arkadaşı ile Lübnan-Filistin sahasına geçerek siyasi ve askeri eğitim görür.

Kısa süreli eğitimden sonra bir grup arkadaşı ile birlikte, ülkeye döner ve Dersim-Elazığ bölgelerinde askeri faaliyetlere sorumlu düzeyde katılır.

12 Eylül faşist darbesinin ardından en zor koşullarda bile devrimci çalışmalarını yürütür. 1982 yılının başlarında yeniden yurtdışına çıkar. Lübnan-Filistin sahasında devrimci eğitimini derinleştirir.

1982 yılının sonlarında ise Avrupa alanında çalışmalarına katılır. 1984 yılının yaz başlarına kadar Avrupa'da çalışmalarını yürütür. Daha sonra yeniden ülkeye döner.

16 Nisan 1985 günü, İKP tarafından düzenlenen bir kompo sonucu 7 yoldaşı ile birlikte şehit düştü.

Sefkan'da müzik ve resim sevgisi gibi, ilerici düşünceler de daha küçük yaşlarda başlar. Sömürgeci zulüm ve kısa bir dönem önce yaşanan Dersim katliamının gerisinde bıraktığı izler ve anılar onda ulusal duyguları canlı tuttuğu gibi derin bir halk sevgisine kavuşmasını da birlikte getirir. Resimlerinde ve türkülerinde bu sevgiyi dile getirir.

Sazının tellerine vurduğu mızrabı kadar, fırçasını da büyük bir ustalıkla kullanır. Sazından, Kürdistan halkının acısı, özlemi; bağımsızlık ve özgürlük kavgasının sesi yükselir. O, notalarını bunun için dizeler ve dönüştürür. Fırçasını da yine aynı büyük amaç için kullanır. Eserlerinde hep bu temayı işledi.

Devrimci düşüncelerle tanışması ve Kürdistan'ın bağımsızlığı ve özgürlüğü için ulusal kurtuluş mücadelesine katılması, O'nun bu değerlere verdiği önemin en belirgin bir örneğidir. Sadece söyleyerek ve çizerek değil, aynı zamanda elde silah savaşarak da bu değerlere bağlılığını gösterdi.

Sefkan, kısa süren devrimci yaşamı boyunca en önemli ürünlerini 1982-1985 yılları arasında verdi. Kısa yaşamı süresince sanatta en olgun dönemini bu yıllar oluşturur. Bu yıllarda şairliği ve yazarlığı da geliştirdi. Siyasal içerikli makalelerin yanı sıra, kültürel alanda birçok konuda yazılar hazırlar.

Bu dönemde, birçok çevrenin bağımsız sanatçıları olarak ortaya çıkmasına karşı büyük bir mücadele yürüttü. Sanatını bunun için kullandığı gibi,

aynı zamanda bunlara karşı siyasal bir mücadele de yürüttü. Lenin'in "Kahrolsun partisisz edebiyatçılar" sloganını rehber aldı. Buradan hareketle, Kürdistanlı bir sanatçının yerinin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin safı olduğunu ısrarla savundu. Birçoklarının tersine O, ulusal kurtuluş düşüncelerine sıkı bir bağlılığın zorunluluğuna inanıyor ve bu görüşü savunuyordu.

Bu amaçla, Kürdistanlı yurtsever sanatçıların, bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine daha büyük bir destekle bulunmaları için örgütlenmelerine büyük önem verdi. HUNERKOM'un kurulmasında ve çalışmalarını düzenli olarak yürütmesinde önemli bir rol oynadı.

Serxweban sayı 23 ve 24'te yayınlanan "Halk... Mücadele... Sanatçı" başlıklı yazısında bu görüşlerini şu şekilde dile getirir:

"... Halk ve mücadelesi kendi yansımaları her alanda olduğu gibi, sanat alanında da bulur. Elbette böylesine mücadeleler içerisinde çıkan değerler mutlaka işlenecektir. Mutlaka bu değerler güçlü sanat harikalarını ortaya çıkaracaktır. Sınıf çıkarları için insanları birbirlerine kastettikleri bir dünyada, bu yapıya kapalı gözle bakıp olayların etki alanı dışında bir yerlerde sanat eseri ortaya çıkarmak mümkün müdür? Hele hele kendisine halk sanatçısıymış diyen bir insan için, halkın maddi yaşam koşulları ve halkın mücadelesi, mücadele

ÇAND • PİŞE • TORE — KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT

Sefkan, birçok şiir ve türkü güftesi hazırladı, bunları besteledi. Bütün şiir ve türkülerinde şehitleri, direnişi ve Kürdistan'ı dile getirdi. Kürdistan halkının yaşamının ayrılmaz bir parçası olan dağları, türkülerinde çok dile getirdi. Dağlar, Kürtler için taşkılcıkları bağımsızlık ve özgürlük anlamını en iyi bir şekilde Sefkan'ın türkülerinde bulur. Her biri ayrı bir önemde ve anlamda olan bu eserlerden bazılarını yayınıyoruz.

KANDİL DAĞI

Kandil Dağı'nda ses var
Kandil Dağı dumanlı
Dorukları gülmez olmuş
Yüreğinde çift yara

Kaniyor Karasungur,
İbrahim yoldaş kanda
Doruklarından akıyor
Süzülerek ovaya
Gübreliyor toprağı
Can veriyor tohuma
Kızıl gülden tarlalar
Bırakıyor ardında

Kandil Dağı toprağın
Çatlak çatlak susuz yazda
Karasungur bir burgudur
Deşiyor kuru çatlağı
Gün yüzü görmemiş umut
Nice svedalarla dolu

Yarınlar omuzlarında
Fıskırıyor görkemli
Heybetli gür sesiyle
Toz duman can içinde
Salıyor sularını
Susuz yaz çatlağın
Hücreler can buluyor
Bötük pörçüğe düşman

4 MAYIS

Bir 4 Mayıs sabahında
Sardı güneşi kara bulutlar
Kurşun yağıyordu
Yağmurla beraber
İki genç yiğiden üzerine
Kurşun yağıyordu
Yağmurla beraber
Hüseyin ile Seyfi'nin üstüne
Deldi kurşunlar bedenlerini
Aktı kanları yağmur sularıyla
Besledi büyüttü kan güllerini
Deve dikenlerine inat

Ne kurşun susturdu
Haykırıqlarını
Ne yağmur söndürdü
İsyan ateşini
Taşdı kızıl bayrağı
İki yiğit
Soldurmadılar kan güllerini

BİR DOĞUŞUN HİKAYESİ

Duyuyor musun Diyarbakır?
Duyuyor musun onların sesini?
Dinle

şimdi sıra sende.

Titre... titre
sarsıla sarsıla
midende bulantı
düşmana kusana kadar.
Onlar yabancı değil sana;
sömürüye düşman...
emeğe dost.

Onlar;
Newroz ateşiyle
taş duvarlarını parçalayan
Çağdaş Kawa'nın yoldaşları.
Onlar;

zindan direnişlerinin
zincir tanımayan
ölümsüz örgütleyicisi
Hayri DURMUŞ'un
öğrencileri.
Onlar;

hücrelere sığmayan gür ses
enternasyonalizmin
bükülmez bileği

Komutan Kemal PİR'in
askerleridir.
Senin değil Amed;
15 Ağustos

onların günü bugün...

DERSİM DAĞI

Teman köyünü bastılar
Delil Doğan'ı vurdular
Al kanlara buladılar
Şahitsin sen Dersim dağı

Dersim dağı Dersim dağı
Derelerin kanla dolu
Ahin yerde kalmayacak
Başı duman Dersim dağı

HARMAN YERİ

Harman yerinde çocuklar
Çocuklar mahpuslarda
Ellerinde çapalar var
Kelepeç kollarında

Bakıyorlar damlardan
Akıcı bulutlara
Kör karanlık gecelerden
Sökecek şafaklara

Kimi kışlar yürümüş
Çıplak ayaklarıyla
Umut demiş ekmecek demiş
Kıl kara çadırlarda

Bir gün dur demiş gidiş
Küçük parmaklarıyla
Yürümüş devin üstüne
Diş turnak çapalarına

uğruna kan döken şehitlerin mücadelesi, öncü rolleri gözardı edilebilir mi? Veya bunları gözardı edenlere halk sanatçısı denilebilir mi? Lenin şöyle diyor: "Kahrolsun partisisz edebiyatçılar." Üzerine kitap yazılsın bir cümledir bu. Anlamak isteyenler için anlama yüküdür."

Sefkan'ın daha birçok makaleleri, yazıları çıktı. Hepsinde de bir sanatçının halk için yapması gerekenleri dile getirdi. Bu anlamda Sefkan, sanatçılığı devrimcilikle, devrimciliği savaşçılıkla bütünleştirmiş ender sanatçılardan biridir. O, gerçek anlamda bir sanatçılığın proletarya partisinde, Kürdistan Bağımsızlık ve Özgürlük Mücadelesine katılmaktan geçtiğini biliyordu. Kendi yazısında bu konuda görüşlerini şöyle dile getirir:

"Ulusal kurtuluş hareketi, en önemlisi kitlelesmiş bir hareketin öncüsü olan Partimizin devrimci sanat ve kültür alanında ihtiyaçlarına cevap vermek gerekiyor. Kürtçe ve Kürdistan tarihini, kültür değerlerini çok iyi öğrenmek ve bilinçe çıkarmak gerekiyor; bunun için de en uygun olan Kürdistan somutunda böyle bir araştırmayı derinleştirmek gerekiyor. Böylece devrimci sanatta üzerimize düşeni yerine getireceğimize inanıyoruz."

Sefkan, davaya bağlılığını ve bir sanat emekçisi olarak görevlerini en iyi bir şekilde yerine getirmeye çalıştığı bir dönemde şehitler kervanına katılarak ölümsüzeleşti.

Yekîtiya Jinên Welatparêzên Kurdistan...

Baştarafı 13. sayfadadır

yaşandı. Kırdan şehirlere kitlesel göç, proleterleşme, kitlesel işsizlik ve mevsimlik işçiliği doğurdu. Sömürgeci olanaklarla, ona hizmet temeline küçük-burjuva ve aydın kesim doğdu. Sindirilen toplum, bu sürece fazla direnemedi. Askeri zor, kültürel ve ekonomik politikalarla birleştirilerek, Kürdistan'dan, ülkeden kopuş ve asimilasyon anlamına gelen büyük bir göç başladı. Bu sürecin büyük yıkımından her sınıf ve tabaka etkilendi. Toplum derin bir tahribat geçirdi. Emperyalizme bağimli Türk burjuva sömürgeciliği, burjuva sömürü ve kültürel, sosyal kurumları en yoz ve talancı bir tarzda geliştirerek, Kürdistan toplumunu yoksullaşma, yozlaşma ve asimilasyon sürecine soktu.

Kürdistan kadını bu süreçten en çok zarar gören kesim oldu. Onu çağdaşlarıyla kıyaslamak mümkün değildi. O, adeta çağın gerisinde oldu. Her haktan yoksun, üzerinde her türlü oyunun rahatlıkla oynandığı, ucuz ve değersiz bir nesne haline getirildi.

Türk sömürgeci kapitalizmi altında onunla uzlaşan, çağ dışı aşiretçi-feodal üretim, sosyal, düşünsel yapısına denk düşen ortaçağ ilişkisi, kurum ve gelenekleri bütün olumsuzluğu ile kadın ve ailenin üzerine çökmüştür.

Aile, dar ve çağdışı üretimin, dar bir sosyal bilincin, idealizmin, çekişmenin, dedikodunun yatağı olmuştur. Kürdistan aşiretçi-feodal yapı ve ailede kadın; hiçbir hakkı olmayan, ailenin bile sosyal, üretim çıkarları üzerinde söz hakkı olmayan, gün boyu emek gücü olarak çalışan, çocuk yapan, bunun yanında dini ve aşiret yasalarıyla her şeyden dışlanan en değersiz varlıktır.

Sömürgecilikle başedemeyen, toplumsal gerilik, ekonomik sorunlar içinde bo-

ğulan çaresiz aile, mezhep sapkınlıklarının, rikkatların yatağı olmaktadır. İslamiyet ve aşiretçilik kadını, yaşamı dahil her şeyi üzerinde erkeğin tasarrufu olan mülk durumuna getirmiştir. Kadın istendiğinde boşanıp sokağa fırlatılmakta, hatta öldürülmektedir. Bütün ortaçağ dinleri gibi İslamiyet, mezhep ve tarikatlar kadını direnmemeyi, erkeğe boyun eğmeyi ve köleliği telkin ederek, bu durumu kurmuşlardır. Kadının bütün hüneri kendini pahalı bir süs eşyası olarak sunması, aşiret-aile çelişki ve çatışmalarında fitne yatağı olması, dini-mezhepsel ve kölelik yükümlülüklerini iyi yerine getirmesidir. Kültürel, ekonomik, sosyal, siyasal yaşamına ilişkin kararlardan soyutlanan kadın, kendine reva görülen kölelik statüsünü kaybetmemek için tutuculuktur. Kadının katli ezilmişliği, onu ulusal ve toplumsal değerlerin, güçlü bir potansiyeli haline getirirse de, yüzyılların geleneklerinin baskısı altında, bu potansiyelini harekete geçiremez. Ulus ve sınıf değerlerinden soyutlanan kölelik statüsü namus olarak sunulur.

Türk burjuva sömürgeciliği, Kürdistan toplumu ve kadını bu savunmasız ve geri yapıda yakalar. Ulusal değerlerin talanı, kültürel asimilasyon, ülkesinden göç ettirme, ucuz emek gücü haline getirilme, şehirlerin ve metropollerin yoz yoksulluğu ortamına sürüklenmeye karşı kadın, toplumun en gücsüz ögesini oluşturur. Kadının katli ezilmişlikten doğan yurtsaver potansiyeli ve geleneklere bağlılık bağnazlığı, onu yeniyi karşı olduğu gibi, sömürgeciliğe karşı da dil, kültür, kıyafet konusunda direnç içinde tutarsa da, bu durum; tepkisinin ıysallığa dönüşmesini önleyemez.

Türk burjuvazisi Avrupa'nın klasik burjuva düzen-

leri gibi, kadına bir ilerleme, siyasal, sosyal açılım getirmez. Kemalizmin kadına tanıdığı hukuki eşitlik, mülkiyet araçları üzerinde korkunç bir tekel ve sınıf sömürsünün olduğu Türkiye'de bile geçerli değilken, Kürdistan'da hiç geçerli değildir. Türk burjuvazisi, kapitalizm öncesi kurum, gelenek ve alışkanlıkları ayakta tutarak, onları işbirliğine alarak, kapitalizmi en geri ve yoz bir şekilde Kürdistan'da geliştirdi. Şehirlere göç ettirilen, metropollere, Avrupa'ya, Ortadoğu'ya sürülen, kültür-egitim kurumlarına alınan kadın; sömürgeci düzenden aldığı çarpık ve yoz bir açılma, asimile olma, tortu işgücü olma ve ülkesinden uzaklaşma sürecini yaşar. Sömürgeci-burjuva egemenlik altında kadın ortaçağ kurum ve geleneklerinden kurtulmaz. Kapitalizmle yozlaşan aile kurumunda erkeğin hükümlerini katli bir biçimi alır.

Kemalist medeniyet olarak sunulan, költürüne, diline, ülkesine ve halkına yabancılaşma; ideolojik ve ekonomik yoksulluk içinde bulunan aileye uygundan, bu sürecin sonunda aile ve kadında oldukça olumsuz ve düşkün bir dönüşüm meydana gelir. Her Kürt ne de Türk, ne köylü ne de şehirli, ne proleter ne de küçük-burjuva olan, oldukça acayip bir aile tipi ortaya çıkar. Feodal-aşiretçi gerilikten çıkan, biraz yiyecek, bir iş, bir ev bulabilen ya da bulmanın umuduyla yaşatılan kadın, bu olumsuz dönüşümün en güçlü zemini ve savunucusu olur.

Tanınamaz hale getirilen Kürdistan kadınına uygulanan politika bu kadarla da kalmaz. Sömürgeci-burjuva siyasal, sosyal, eğitim-kültürel politikaları, radyo, televizyon, reklam ve basın yoluyla kadın sektörü yaratılmakta, kadın düşkünlüştürülmekte, bu yolla da toplum kaosa ve düşkünlüğe itilmektedir.

DEVAM EDECEK

Masum ve Onurlu İnsan Olmanın Koşulu...

Baştarafı 16. sayfadadır

te yaşanan bunalımın en ağır etkisi, hareketin önderi L. Kavelov'un şahsında görüldü. Levski'nin ölümü ve yaşanan gelişmelerden sonra o, Bulgar ulusunun devrimci olanaklarına inancını yitirir ve yeniden dış desteğe, özellikle de Sırp'lar'dan gelecek desteğe umut bağlarlar.

Devrimci hareket ağır bir darbe almıştır. Ama Bulgar halkına Levski'nin isyan ruhu ekilmiştir artık. 1875 yılının Eylül'ünde Stare Zagora'da ayaklanma patlak verir. Ama yaşanan gelişmeler ve yetersiz hazırlıklar sonucunda ayaklanma ezilir. Ancak bu dönemde diğer Balkan halklarının ayaklanmaları Türk yönetimini oldukça zorlamıştır. Bulgar devrimcileri bu tarihi anın sorumluluğuyla savaşımı devam ettirir ve "Ya istiklal ya ölüm" şiarıyla güçlerini toparlamaya girişirler. 1875 yılının sonunda Bulgar sınırlarındaki bir Romanya kentinde toplanır ve 1876 yılının baharına ayaklanma kararı alırlar. Burada oluşturulan bir planla Bulgaristan dört devrim merkezine ayrılır. Her merkeze bir başkan ve iki yardımcı tayin edilir. 1876'nın başında her merkezin yönetimi kendi alanında hareketin yoğun hazırlığına koyulur. Dördüncü devrim merkezi en örgütlü alanlardandır. Halk, yoğun bir askeri hazırlığa tabi tutulur. Erkek nüfustan silah tutan herkes 10'ar, 100'er ve 1000'er kişilik birlikler halinde örgütlenir. Devrimci komiteler silah ve savaş malzemesi teminini üstlenirler. Ağaçlardan kendi elleriyle silah üretirler.

Balta ve Fes;

Ya Türk Egemenliği,

Ya da Canından Olma;

Türk Egemeninin Bulgar

Halkına Tanıdığı Alternatifler

Nisan 1876'da dördüncü devrim merkezi, merkezini deki tüm devrim komitelerini son durumların tahli için toplantıya çağırır. Ayaklanma için 1 Mayıs 1876 günü tespit edilir. Ancak tüm tedbirlere rağmen ayaklanma tarihi Türk makamlarına ulaştığından ötürü, tarih öne alınır ve 20 Nisan'da silahlı ayaklanma güçleri Türk konasına saldırıp ele geçirirler. Kiltise çanları, tüm halka ayaklanmanın başladığını duyurur. Böylece dördüncü devrim merkezinde ayaklanma başlamış oluyordu. Ayaklanmadan hemen sonra Türk yönetimi büyük bir panik yaşıyor, beyler, paşalar tek tek geliyor, ayaklara kapanarak af diliyorlar. Ancak ayaklanma a-

lanı yaygınlaştıkça, tedirginliği artan Türk yönetimini tedbirler almaya zorluyordu. Niktekim özgürlüğünü ve bağımsızlığını 10 gün tadan yöre halkı, 30 Nisan'da saldırıya uğrar. Üç gün, üç gece kahrmanca bir savunmadan sonra Türk silahlı birlikleri devrim merkezine girerler. Her ev, her aile bir direnme kahesine dönüşür. Kanla sulanmayan bir karış toprak kalmaz. Alandaki en kanlı çatışmalardan birisi Batak'ta yaşanır. Türk başibozuk çeteleri kente gireşek binlerce kadın, çocuk, yaşlı, genç keserek katlederler. Son olarak sığınan bir kilisede, halk teslimiyete çağırılır. Kahrmanca direnilir. Kapının bir yanına balta, bir yanına da fes konur. Kapıdan her çıkan ya Türkleşecek ya da kafasını ülkesine armağan edecekti. Ama Bulgar halkı kendi gerçeğinin inkarını, tüm Balkan halkları gibi yatırmıyordu. Direniş sürer. Kilişeye sığınan 2000 kişi şehit düşer. Bugün bile içinde insan kemikleri yığınak halinde duran bu kilise, Türk vahşetini sergileyen iyi bir örnektir. Sadece Batak kentinde 9000 kişilik nüfustan 1300 kişi kalır. Ayaklanma, kan gölü içinde bastırılır. Ayaklanmanın kahrmanlarından Benkovski, "Madem gerçekleşmiştir. Öyle acı bir yara açılmıştır ki, bunu kimse tedavi edemez" Bu olaylar karşısında dünya ilgisiz kalamazdı. İngiliz, Amerikan, Rus, Alman, Fransız vb. diplomat ve gazeteciler bir delegasyon olarak alana gelirler. Türkler vahşetlerini gizlemeye çalışırlar. Ama maske açığa çıkar. O günlerde Makgahan yazılarında şöyle yazar: Bazıları, "Bulgarlar ayaklanmamalıydı" derken, diğerleri ise, "Mademki ayaklandı, sonuçlarına katlanmalıydılar" derler.

Evet, ayaklanma bastırılır, ama çok geçmeden 1877-78 Rus-Türk savaşı ile birlikte Bulgaristan bağımsızlığına kavuşur.

Şimdi bu şehitler ülkesine bakarsanız, önemli bir sonuç çıkarılmalıdır. Ayaklanma kanla sonuçlanmıştır. Ama bir tek Bulgarın ve dünyadaki namuslu insanın önderlerini ve savaşçıların için ayağa kalktılar, katliama neden oldular diye suçlamak akıllarının ucundan bile geçmez. Hayır, tam tersine böyle bir suçlama getirecek olan olsa, bu insanların lanetiyle karşılaşır. Çünkü o tedavi edilmez yarada; yeni bir canlım, modern, özgür, demokratik ve bağımsız bir Bulgaristan'ın doğduğunu bilirler. Buna sayın gözyarı, sahip çıkarlar.

SEKİNCİ BASKI

Kürdistan'da "Özel Harp"

(Emperyalizmin "Özel Savaş" ve Türk Ordusunun Kürdistan'da Yürüttüğü Savaşın Niteliği Üzerine)

ÇIKTI!

SEKİZİNCİ BASKI

Impressum:
M. Atar
Göttinger Chausse 7d
3000 Hannover 91

Yazışma Adresi:
Feyka-Kurdistan
Postfach: 153
5300 Bonn 1

Ödeme Adresi:
BfG - Bonn
Konto Nr: 1205242100
BLZ: 38010111

Norveç 10.- nkr.
Fransa 6.- ff.
İsviçre 2,50 sfr.
İsviçre 6.- skr.
Avustralya 3.- \$

Danimarka 8.- dkr.
Avusturya 18.- s.
İngiltere 0,80 £.
Hollanda 3.- hfl.
Belçika 60.- bfr.

